KANDİL GECELERİ BİD’AT’Çİ NİCELERİ

Türkiye’de her sene “**dinin kesin bir emri, fıkhi bir vecibeymiş**” gibi kutlanılan özel gecelerin aslında hem İslam’ın iki ana kaynağı *(Kur’an ve sünnet)* tarafından “kutsal” ilan edilmedikleri bir hakikattir.
Kandil geceleri diye bilinen geceler ; Mevlid , Regaib, Mirac, Beraat ve Kadir Gecesidir.
Bu gecelere **Kandil** denmesinin sebebi Osmanlı padişahı 2. Selim (1566-1574) zamanında başlayarak, minarelerde kandiller yakılarak duyurulup kutlandığı için "Kandil" olarak anılmaya başlamıştır.
[Nebi Bozkurt, “Kandil”; Halit Ünal , Berat Gecesi maddesi. Diyanet İslam Ansiklopedisi (DİA), İstanbul, 2001, c. 24, s. 300]

Devletin resmi din kurumu Diyanet’in hazırladığı ansiklopedide “kandil” maddesinde

bunlar yazıyor.
Fakat kandil gecelerini bizzat organize eden, camilerde mevlid ve dua merasimleri düzenleyen, bu geceler münasebetiyle kutlama mesajları yayınlayan ve halkın kendilini kutlayan da yine Diyanet'in kendisi…
Peki bu nasıl oluyor?
Çünkü bu gecelerin kutlanması bir halk geleneği değil; devlet politikası da ondan.
Nedir devlet politikası?
İslam'ı doğuş tabiatına uygun olarak bir "pratiği olan hayat dini" olmaktan çıkarıp, "mübarek gün ve geceler dini" haline getirmek…
Gündüzün ortasında, hayatın kalbinde atan bir din olmaktan çıkarıp, el ayak çekilince, hayatın tümüyle uykuya çekildiği gece vakitlerinde hatırlanan bir "tapınak ve ayin" dini haline sokmak…
Çünkü Fransız laiklerin Hristıyanlığa layık gördüğü muamele buydu. Türk laiklerin de İslamiyete layık göreceği muamele de bundan başkası olamazdı…

İlk olarak hicretten 300 yıl sonra ilk kez Mısır'da, Şii Fatimiler döneminde Mevlid; 400 yıl sonra da Kudüs'te Mirac, Regaib ve Berat geceleri kutlanmaya, bu geceler camilerde toplu biçimde yapılan ibadetlerle geçirilmeye başlandı. Daha sonra bu kutlamalar İslam dünyasının bazı bölgelerine yayılarak gelenekleşti
Kadir gecesi haricinde ne Kur'an-ı Kerim'de ne hadis-i şeriflerde sahih bir bilgi vardır.
Din adına yapılan her şeyi, kendi tabii sınırları içinde ele almak, ne artırarak ne eksilterek, Kur'an ve onun tebliğcisi Hz. Peygamber *(s.a.v.)* tarafından nasıl tebliğ edilip öğretilmişse, o kadarıyla almak gereklidir. Sahabe bu dini nasıl anlamış , neler yapmış bizler nasıl anlıyor neler yapıyoruz mukayese etmeliyiz . Aksi halde kendi ellerimizle dine müdahalede bulunmuş, işimize geldiği veya hoşumuza gittiği gibi dinde bazı ilave veya eksiltmelerde bulunmuş oluruz. Bizden önceki din mensupları da *(ya kasıtlı veya iyi niyetle, ama)* tam da bu şekilde dinlerini değiştirmişlerdi.

Bazı alimlerin ! muhtemelen iyi niyetle zamanlarına ait bir maslahat gözeterek, ancak yeterince tahkik etmeden adına "kandil geceleri" denen gün ve gecelerle ilgili söyledikleri muhakkik âlimler tarafından eleştirilmiştir. Mesela **İmam Gazali**'nin "İhyau Ulûmu'd-Dîn" adlı eserine aldığı rivayet ve nakiller bu türdendir. Gazali'nin "*Bu gece her rekatta Fatiha'dan sonra 11 İhlas okunmak suretiyle kılınacak yüz rekat veya her rekatinde Fatiha'dan sonra 100 İhlas okunan 10 rekat namazın çok sevap olduğuna dair naklettiği rivayet*"
(İhya, I, 555 vd.)

Zeynuddin el Iraki ve **İmam Nevevi** gibi âlimler tarafından uydurma olarak nitelendirilmiştir.
Mevzu hadisler konusunda çalışması olan **Aliyyu'l-Kari** de, bu rivayetin uydurma

olduğunu belirttikten sonra, Berat Gecesi namazının miladi 1010 *(H. 400)* yılından sonra Kudüs’te ortaya çıktığını söylemektedir.
Araştırmalar, kandil gecelerinin sonraki dönemlerde ihdas edildiğini ortaya koyuyor. Miladi 9. *(Hicri 3).* yüzyılda yaşayan Fakihi, Mekke’de halkın Berat Gecesi’ni Mescid-i Haram’da namaz kılmak, Ka’be’yi tavaf etmek ve Kur’an okumak suretiyle ihya ettiğini söyler. XI. yüzyıldan itibaren Şam’da Emeviler Camii’nde Berat Gecesi’nde kandiller yakılmış, bid’at nitelendirilmesine rağmen bu âdet devam ettirilmiştir.
İbn Kesir, “*Halka Berat Gecesi’nde ilk tatlı dağıtan kişi Selçuklu veziri Fahrulmülk’tür*.” der.

Bidat; ***Hz. Peygamber ve Ashâb-ı Kirâm dönemlerinde görülmeyip onunla amel edilmeyen, hattâ bir benzeri olmayan ve İslâm'dan olmadığı halde sonradan ortaya çıkan , din ile alâkalı olup bir ilâve veya eksiltme mahiyetinde olarak ibâdet kabûl edilen , göze ve akla hoş gelen dua ,kuran okuma , namaz kılma , zikretme , düşünce görüş ve ameller , sünnete aykırı davranışların adet haline getirilmesidir.***

Dinde sonradan ortaya çıkan ve hakkında herhangi bir delil bulunmayan bu gibi durumlar hakkında ALLAH Rasulu *(s.a.v.)* şöyle buyurmuştur:
“**İşlerin en kötüsü sonradan ihdas edilenler / ortaya çıkarılanlardır**.”
[Muslim, Cuma, 43.]

“**Sonradan ihdas edilen her şey bid’attir**”
[Nesâi, Îdeyn, 22; İbn Mâce, Mukaddime, 7]

“**Her bidat dalalettir, her dalalet de ateştedir**.”
[Muslim, Cuma, 43; Ebu Davud, Sünnet, 6]

Bidat hakkındaki bu hadislerden sonra Bidatın tarifi ve kapsamı hakkındaki açıklamaları kavramamız gerekmektedir.

İmam-ı Ahmed'in ve başka alimlerin mekruh gördükleri bu “adet haline getirilmiş” toplantıları, sahabilerden İbn-i Mesud'un da aynı şekilde değerlendirdiğini şu olaydan öğreniyoruz. Bildirildiğine göre bir ara, İbn-i Mesud'un dostları kararlaştırdıkları bir yerde toplanıp zikretmeyi adet edinmişlerdi. Bunu öğrenen İbn-i Mesud bir defasında toplantı halinde üzerlerine vararak kendilerini:

“**Ey dostlarım, siz Muhammed'inkinden daha doğru bir yolda mısınız, yoksa sapık bir yola mı düştünüz ?**” diye paylamıştır.
(Darımi Sunen, görüşe bağlanmanın keraheti, c. 1, s. 681. Haberin sözleri şöyle: “Canımı elinde tutana yemin olsun ki, kuşkusuz siz Muhammed'in milletini ilettiği doğru yolda

mısınız, yoksa kapı mı aralıyorsunuz?.)

Periyodik vakitlere bağlı olarak tekrarlanıp, sünnet ve dönüşüm *(mevsim)* niteliği kazanmış meşru ibadetlerin, kullar için yeterli olacak kadarını bizzat ALLAH belirleyip ortaya koymuştur *(meşru kılmıştır).* Buna göre bunların dışında bir takım cemaatli toplantılar ortaya konup adet haline getirilince bu durum ALLAH'ın belirleyip ortaya koyduğu cemaatli ibadetlere özenmek olur. Bu tutumun yıkım ve bozulmalara yol açacağını bilmemek safdillik olur.
Yalnız kişilerin tek başlarına yapacakları aynı nitelikteki nafile ibadetleri ile, bazı gurupların bu amaçlarla arasıra düzenleyecekleri toplantılar bu hükmün dışındadır.
Yine aynı endişeden hareket eden Hz. Ömer, altında “**Rıdvan**” biatinin gerçekleştiği sanılan ve bu yüzden müslümanlar arasında adeta tabulaştırılarak sanki Mescid-i Haram *(Kabe)* ve Mescid-i Nebevi *(Peygamberimizin Medine'deki Mescidi*) imiş gibi yanıbaşında namaz kılınmaya başlanan bir ağacı kökten çıkarttırmış ve yine vaktiyle Peygamberimizin namaz kıldığı bir yeri müslümanların genel bir itikâf yeri edindiklerini görünce, böyle yapanları “**Peygamberimizin hatıralarını barındıran yerleri mescid mi edinmek istiyorsunuz**?” diyerek azarlamıştır.
Tıpkı bunun gibi gerek tek başına ve gerekse cuma namazlarına, bayram namazlarına ve beş vakit namazlara benzeyecek şekilde, periyodik olarak tekrarlanmamak şartı ile rastgele bir araya gelmiş cemaatler halinde nafile namazlar kılmak, şeriata uygundur. Tek tek ve topluluk halinde nafile olarak Kur'an okumak, zikretmek ve dua etmek de böyledir.
Nafile olarak bazı ziyaret yerlerini gezip görmek de hep bu ana kuralın kapsamına girer. Bütün bu ibadet ve hareketlerde, gerek az sayıda ve gösterişsiz olan ile sık sık ve gösterişli olan arasında ve gerekse adet haline getirilen ile adet haline getirilmeyen arasında fark gözetilir.
Bu arada türü bakımından şeriata uygun olan, fakat sanki bir farzmış gibi devamlı bir adet haline getirilmesi bid'at olan ve müstahab veya mekruh sayılması adaklık hükümleri ile uygulama şartnamesine bağlı olan vasiyet ve vakıf gibi ibadetler aynı kategoriye girer.

İmam Nevevi ”**tezkire**”sinde bid’at ehlinin bir özelliğini şöyle açıklıyor:
“**Dünyada nerede bir bid’atçı varsa o mutlaka hadis ehline kin besler. Kişi bidat ‘e saplanınca hadisin tadı onun kalbinden çıkar**.”

Gerçekten kaç tane bidatçi ile görüşüp konuşmuşsam bazıları üstatlarının, şeyhlerinin sözünü sünnetini, peygamberin (s.a.v.) hadisi ve sünneti önüne çıkarırken bazıları da (mesela mealci denen grup gibi) şahtın ve pahtın (müsteşrikler) sözlerine dini yorum ve açıklamalarına bayılırcasına bağlandıklarını görürüz. Peygamber efendimizin sünneti ve hadisleri hatırlatıldığında nefret çizgilerinin yüzlerinde belirdiği görülür.

Ashabın yapmadığı bir ibadet ibadet değildir.

Sufyan-ı Sevri'nin bidat değerlendirmesi:
" **Bidat şeytanın nezdinde her günahtan daha sevimlidir. Çünkü günahtan dolayı tövbe edilmesi akla gelir de bidatten** *(ibadet telaki edildiği için)* **tövbe edilmesi akla gelmez**."
(*Bağavi-Şerhu's sunne*)

İmam Malik'in bidata bakışı:
" **Sünnet Nuh** *(a.s)* **un gemisi gibidir. Ona binen kurtulur. Ondan geri kalan boğulur.**"
(*Miftah'ul cenneh- suyuti*)

Abdullah b. Abbas *(r.a)* Ebubekir ve Ömer'in sözlerini illeri sürüp sünnete ters düşen birine şöyle dedi:
"**Nerde ise gökten üzerimize taşlar yağacak. Ben size Rasulullah buyurdu diyorum, siz ise, Ebubekir ve Ömer dedi diyorsunuz**.
(*Abdurrezzak el-musannef sahih bir senetle*)

İnsanları bidat konusunda yanılgıya düşüren 2 sebeb :

1. yanılgı din adına yaparken "*kuran okuyor , namaz kılıyor , dua ediyorum , kötü bir şey yapmıyorum*" yanılgısıdır. "**Yaparsam ne olur , ne kaybederim** " savunmasıyla cahil cesur olur tavrıyla hareket edilmesidir. **Halbuki bidat zaten kötü niyetle dinden uzaklaşmak , göze çirkin gelen amellerle yapılmaz.**

2. yanılgı ise Bidat-ı hasene *(güzel bidat)* yanılgısıdır. Delil aldıkları ise ; Rasûlullah *(s.a.v.)* döneminde sekiz rekât olarak münferiden kılınan teravih namazın yirmi rekat olarak bir imamın arkasından kılınmasıdır :

Abdurrahman bin Abdi'l-Kâri (r.a.)'dan:
Bir gece Ömer'le *(bir Ramazan gecesinde)* mescide birlikte çıktık. İnsanlar dağınık bir şekilde namaz kılıyolardı kimisi kendi başına , kimisi de durmuş, bir grup da toplanmış onun arkasında namaz kılıyordu.
Bunun üzerine Ömer dedi ki:
"**Bunları bir okuyucunun arkasında toplasam da onun arkasında toplu halde namaz kılsalar.**"
Bu işin üzerine durdu ve nihayet onları **Ubeyy bin Kâ'b**'ın arkasında onun imamlığında topladı. Sonra başka bir gece yine namaza çıktık, onları toplu halde adı geçen sahabinin arkasında namaz kılarken görünce :

"**Ne güzel bid'attır bu ! Ne var ki bunu kılıp da sonra gecenin son kısmında kalkıp bunu kılanların davranışları bundan daha iyidir.** *(Zira)* **cemaat** *(bu namazı)* **gecenin başında kılıyorlardı**"
[Malik ve Buhari]
(*Bu hadisi Malik [salât fî Ramadân no. 3, s. 114] ve Buhari [teravih I/3, II/252], Mâlik ani'z-Zuhrî an Urve b. ez-Zubeyr an Abdurrahman asl-ı senedi ile tahric ettiler*)
(Muhammed Revvâs Kal'acî, Mevsuatu Fıkhı Umar b. e!Hattâb, Kuveyt 1984, s. 125).

Alimlerin çoğunluğuna göre , tasavvufçuların **"bid'at-i hasene**" kapsamına soktukları şeyler haddi zatında bid'at değildir. Onlara bid'at ismini vermek yanlıştır. Çünkü bu gibi şeylerin Kur'ân ve Sünnet'te dayanakları vardır. Bunlara sonradan çıkmış şeyler nazariyle bakılamaz.
Rasûlullah *(s.a.v.)*, şu hadislerinde bid'atin tarifini yapmışlardır:
"**Sonradan ortaya çıkan herşey bid'attir; her bid'at sapıklıktır ve her sapıklık insanı ateşe sürükler**.
"*(Muslim, Cumua, 43; Ebû Davud, Sunnet 5; Nesâî, lydeyn, 22; İbn Mâce, Mukaddime, 7).*

Üstelik Rasulullah şöyle buyurmuştur :
“**Sünnetime ve benden sonra raşid halifelerin sünnetine sımsıkı sarılın**”.
(Tirmizî, İlim, 16; Ebu Dâvud, Sunne, 5; İbn Mâce, Mukaddime, 6)

Hz. Ömer *(r.a)* bu sözü insnaları teravih namazı için topladığı zaman söylemiştir. Teravih namazı ise bid'at değil sünnetin ta kendisidir. Rasulullah’ın teravih namazı kıldığı sahih hadislerle sabittir. Yani sonradan ortaya çıkmamıştır ! Bunun delili Aişe(r.a)nin rivayet ettiği olaydır:

"Rasulullah *(s.a.v.)* Ramazanda mescitte gece bir namaz kıldı. Sahabenin çoğu da onunla birlikte o namazı kıldı. İkinci gece yine aynı namazı kıldı. Bu kez O'na tabi olarak aynı namazı kılan cemaat daha fazla oldu. Üçüncü gece Hz. Muhammed *(s.a.v.)* mescit'e gitmedi. Orayı dolduran cemaat onu bekledi.
Rasulullah *(s.a.v.)* ancak sabah olunca mescide çıktı ve cemaata şöyle buyurdu:
"**Sizin cemaatla teravih namazını kılmaya ne kadar arzulu olduğunuzu görüyorum. Benim çıkıp, size namazı kıldırmama engel olan bir husus da yoktu. Ancak ben size, teravih namazının farz olmasından korktuğum için çıkmadım**"
(*Buharî, Teheccud, 57*).

Ebû Hureyre *(r.a)*'nın naklettiği bir başka hadiste de Rasûlullah *(s.a.v)*'in Ramazan ayında, ashabtan bir grubu, Ubey b. Kab *(r.a)*'ın arkasında cemaatle namaz kılarken gördü ve "**Doğru yapıyorlar, yaptıkları şey ne güzeldir**" diyerek tasvip ettikleri haber verilmiştir.
(Ebû Dâvud, İkâmetu's-Salâ,190)

Peygamber *(s.a.v.)* , teravih namazını cemaatle kılmayı terketmesinin nedenini belirtmiştir. Hz. Ömer *(r.a)*i se ,bu gerekçenin ortadan kalktığını görünce *(artık peygamber yoktu ve faraz kılınma durumu ortadan kalkmıştı)* , teravih namaznın tekrar cemaatle kılınmasını başlatmıştır. O halde Ömer *(r.a)*ın bu uygulaması , bizzat nebi *(s)*in uygulamasına dayanmaktadır.

Hz. Ömer *(r.a.)*in bu uygulamasının bid'at olmadığı ortaya çıktığına göre , sözünde geçen "**bidat**" kelimesi ne demektir ?

Hz. Ömer** (r.a)**in bu ifadesindeki bidat kelimesiyle şer'i anlamı değil sözlük anlamı kastedilmiştir.

Sözlükte bid'at, geçmişte bir örneği olmaksızın yapılan şeydir. Teravihin cemaatle kılınması bir uygulama olarak Hz. Ebu bekir *(r.a)*in hilafeti döneminde ve Hz. Ömer *(r.a)*in hilafetini ilk dönemlerinde mevcut değildir. Bu sebeble sözlük anlamıyla bu yenilik *(bidat)* sayılabilir ; zira bunun geçmiş örneği yotkur.
Aynı meseleye şer'i açıdan bakıldığında -,durum farklıdır, zira bu uygulama peygamber (s.a.v.) in tatbikatında mevcuttur.

Şatıbi şöyle der;
"Bu itibarla bunu bidat olarak adlandıran kişinin *(ki isimlendirme konusunda bir tartışma söz konusu değildir)* bundan dolayı şer'i bidat anlamında Ömer *(r.a)*in sözünün ifade ettiği mana ile istidlal etmesi caiz değildir. Zira bu kelimeyi asıl amacından saptırmakla olur."
(*Şatıbı, el i'tisam*)

Bu konuda büyük imamların sözleri şöyledir :
İbni teymiyye şöyle der; Ömer *(r.a)*in bu güzel uygulamayı bid'at olarak adlandırması ,tamamen sözlük olarak bir adlandırmadır, şer'i değildir.
Bunun sebebi bid'at kelimesinin ,sözlük olarak geçmiş bir örneği olmaksızın yapılan her şeyi içermesidir. Şer'i olan bid'at ise hakkında şer'i bir delil olmaksızın yapılan uygulamadır.

İbn Kesir ,bid'atlerin iki türlü olduğunu söylemiştir:

1.Bid'at kavramı bazen şer'i anlamda kullanılır. Peygamber *(s.a.v.)*'in; "**sonradan ortaya çıkarılan her yenilik bid'attir ve her bid'at sapıklıktır**" ifadesi bunun örneğidir.

2.Bid'at bazende sözlük anlamında kullanılır. Hz. Ömer *(r.a)*ın insanları teravih için topladığı ve onların da buna devam etmesi üzerine söylediği "**bu ne güzel bid'attir**"

sözü de bunun örneğidir.
(*ibn'i kesir tefsiri*)

İmam Ebû Hanife'ye Hz. Ömer *(r.a)*'ın bu hususta yaptığı uygulama sorulunca, şöyle demiştir:
Teravih namazı hiç şüphesiz müekked bir sünnettir. Hz. Ömer, bu namazın cemaatle ve yirmi rekat kılınmasını şahsi bir ictihadı ile yapmadığı gibi, bir bid'at olarak da emretmemiştir. O, kendisinin bildiği şer'î bir esasa ve Hz. Muhammed *(s.a.v.)* **'in bir vasiyetine dayanarak böyle yapmıştır**
(et-Tahtavî, Haşiye, 334).

İmam-ı Rabbani, Mektubat isimli eserinde:
“**Bid’atın hasenesi olmaz. Hepsi mezmundur**.” Dedikten sonra güzel bir misal verir.
“**Ulemadan bazıları namazda niyet için kalben dileyerek dille söylemeyi bidatı hasene diye anlatmışlardır. Halbuki Resulullah** *(s.a.v.)* **efendimizden, ashabı kiramdan, tabiini izamdan niyetin dille yapıldığına dair hiçbir şey anlatılmadığı gibi bu manada sahih ve zayıf bir rivayet dahi yoktur. O kadar ki, onlar ayağa kalkar kalkmaz** *(yani kametten sonra)* **ilk tekbiri almışlardır. Bu durumda niyeti dille söylemek bidat olur. Bunun içinde bidatı hasene demişlerdir. Ama bu manada bu fakir** *(İmam Rabbani)* **der ki: Bu bidat sünnet bir yana farzı dahi kaldırmaktadır. Şundan ki; insanların pek çoğu bu durumda niyet işinde yalnız dille olanı ile yetinecekler ve kalplerini hazır edemeyeceklerdir. İşte o zaman namazın farzlarından biri olan kalple niyet, tamamen bırakılacak, namaz dahi fesada girecektir**”
(İmam Rabbani- 186.mektup)

Şunu da tekrar vurgulayalım ki, Peygamberimiz “**Her bid'at dalalettir**. *(sapıklıktır*)” şeklindeki bu genel-geçer cümlesini, onu genellik niteliğinden soyutlayarak “Her bid'at dalalet *(sapıklık)* değildir” şeklinde tersine döndürmek, normal bir yorumlama çabasından çok, Peygamber Efendimize karşı çıkmaktır ki, buna hiç kimsenin ne yetkisi ve nede hakkı olmamalıdır.

Huzeyfe b. el-Yamân'ın rivâyet ettiği bir hadis-i şerifte:
"**ALLAH bid'at sahibinin orucunu, namazını, sadakasını, haccını, umresini, cihadını, sarfını** *(maddi yardımını),* **şehadetini kabul etmez. O, kılın yağdan çıktığı gibi İslâm'dan çıkar**. "
(*İbn Mace, Mukaddime, 7/49*).

Bu ikaz karşısında müslümanların dikkatli davranacakları ve bid'atın ne olduğunu araştıracakları muhakkaktır.
Abdullah b. Abbâs *(r.a.)*'dan rivâyet edilen bir hadiste şöyle buyrulur:
"**ALLAH, bid'at sahibinin amelini, bid'atından vazgeçinceye kadar kabul etmez**." *(İbn Mâce, Mukaddime, /50)*.

Amellerinin kabul edilmeyeceğini bilen bir müslüman korkar ve neyin bid'at olup, neyin olmadığını araştırır.

Meselâ, Rasûlullah'a selam ve salât ALLAH'ın emridir. Ama Rasûlullah'ı anmak için dini törenler yapmak ve mevlit okutmak kimin emridir? Ölüleri hayırla anmak ve onlara dua etmek sünnette vardır. Ama ölüler için mevlit okutup 7., 40., 52. geceleri tertip etmek İslâm'ın hangi hükmüne dayanır?

Türkiye’de tasavvufçuların *(özellikle Süleymancıların)* **bu gecelerde okuyup basarak dağıttıkları** *(Mubarek gün ve gecelerde yapılan ibadetler kitabı - Fazilet , Tavaslı , pamuk vs. yayınları)* **duaların , namazların , ibadetlerin ise aslı yoktur. Zaten hadis diye verdiklerinin kaynakları da verememişlerdir**.
Peygamber *(s.a.v.)* 'den rivayet edilen dualardan faziletli olmaları mümkün değildir. Çünkü O'ndan rivayet edilen duaların iki ecri vardır. Birincisi; sünnete uymaktan dolayı onu yerine getirenlerin alacakları ecir, ikincisi; duaları okurken alınacak ecir. Bizlerin daima nebevi sünnetleri ezberlemesi ve onlarla dua etmesi gerekir.
Bir insanın kalkıp ta istediği an yeni yeni ibadetler icat etmesi elbette olacak şey değildir. İnsanlara ibadet koymaya ve ibadetlerinin şeklini çizmeye tek layık olan ALLAH Teala'dır.
"**Yoksa, ALLAH'ın dinde izin vermediği bir şeyi onlara meşru kılacak ortakları mı vardır?**" *(Şura: 21)*

Cenab-ı ALLAH'ın *(c.c.)* şu buyruğunu okuyalım:

“**Onlar; hahamlarını, rahiblerini ALLAH’tan başka rabler edindiler. Meryem oğlu İsa’yı da** *(rab edindiler)*... **Oysa tek ilaha ibadet etmekle emrolunmuşlardı. O’ndan başka ibadete layık ilah yoktur. O, onların ortak koştuklarından yücedir**.” *(Tevbe:31)*
Bu ayetle ilgili olarak sahabilerden **Adiy b. Hatem** Peygamberimize:
“**Ya Rasûlullah, onlar** *(yahudi ve hristiyanlar)* **hahamlarına ve rahiplerine tapmış değildiler ki**” deyince Rasûlullah'dan aynen şu cevabı aldı:
“**Evet, onlara tapmamışlardı, ama hahamlarla rahipler haramları helâl saydılar, onlar da onlara itaat ettiler. Yine onlar helâlleri haram saydılar, onlar da kendilerine itaat ettiler**.”
Buna göre kim dinde ALLAH'ın izni ile bağdaşmayan yeni bir helâl, haram, mustehab veya farz ileri sürer de biri ona itaat ederse, bu itaat eden kimse bu ayetteki

“kınama”dan payını alır.

Nafi *(r.a.)* anlatıyor; İbni Ömer *(r.a)*'nın yanında birisi aksırdı ve “**elhamdulillah vesselamu ala Rasulillah**” *(Allah’a hamd Rasûlune selam olsun)* dedi.
Bunun üzerine İbn Ömer şöyle dedi:
Ben elhamdulillah vesselamu ala Rasulillah mı diyorum? Rasûlullah *(s.a.v.)* **bize böyle öğretmedi. Bize “elhamdulillahi ala kulli hal”** *(Her zamanda ve her zeminde Allah’a hamdolsun)* dememizi öğretti.”
(Tirmizi (2738); Hakim (4/265) isnadı hasendir)

Görüldüğü gibi bahsedilen şahıs aslında görünüşte kötü bir şey söylememiştir. Fakat sünnette öğretilen dua yerine kendi uygun bulduğu şekilde dua ettiği için, İbni Ömer *(r.a.)* tarafından tepkiyle karşılanmıştır.

Abdullah Bin Mugaffel *(radıyallahu anh)* oğlunun; “**Allahım Senden cennetin sağında beyaz bir köşk istiyorum**” dediğini duyunca; “**Peygamber Aleyhisselam’ın şöyle buyurduğunu işittim**; “**Bu ümmette duada haddi aşanlar olacaktır**.”
(sahihtir. Ebu Davud (96,1480); Deylemi (3440); Ahmed (1/172); İbni Hibban (15/166); Hakim(1/267); Beyhaki (1/196); Abd Bin Humeyd Musned (1/180); Huseyni El Beyan Vet Tarif(2/181); Tuhfetul Ahvezi (1/157); Neylul Evtar (1/215); Tayalisi (1/28); Feyzul Kadir (4775); İbni Mace (3864); Kenz (3295) benzerini; Cem’ul Fevaid’de (9252) Rudani nakleder.)

Berâ b. Âzib *(r.a.)*’den rivâyete göre, Peygamber *(s.a.v.)* şöyle buyurdu:
“**Yatacağında namaz abdesti gibi abdest al, sonra sağ tarafına uzanıp şöyle de**; “**Allah’ım irademi sana teslim ettim yönümü sana çevirdim senden korkup seni isteyerek işlerimi sana bıraktım sırtımı sana dayadım senden kaçıp kurtulmak ancak sana dönmekle mümkündür. İndirdiğin kitaba ve gönderdiğin peygambere iman ettim**.” **bunları söylediğin gece ölürsen fıtrat üzere tertemiz ölürsün, sabaha çıkarsan hayır kazanmış olarak sabahlamış olursun"**;
Berâ diyor ki:
Ben "gönderdiğin Rasûle" dedim… Bunun üzerine Peygamber *(s.a.v.)* göğsüme vurdu ve; “Gönderdiğin peygambere” de buyurdu.
(Buhâri, Daavât 7, 9; Tevhid 34; Muslim(2710); Tirmizi (3391); Ebu Dâvud (5046, 5047, 5048))

Burada da görüldüğü üzere, aynı anlama gelen iki kelime arasında dahi bir değişiklik yapılması caiz görülmemişken, Rasulullah *(s.a.v.)*’den geldiği sabit olmayan bir dua ile nasıl dua edilebilir?
Rasulullah *(s.a.v.)*’in sünnetinde bulunmayan dualarla dua edenlerin, Esma ul Husna’dan belirli isimleri belirli sayılarda okuyanların bulunduğu ortamdaki cinleri rahatsız ettiği, cinlerin de bu kimselere musallat olduğu söylenmektedir. Özellikle

günlük virdleri çok sayıda olan sufilerde ve Cevşeni çok okuyanlarda aklî rahatsızlıklar sık görülmektedir.
Hayvani gıdalardan riyazet ederek "çile" dedikleri halvete giren ve orada zikir yaptıkları esnada şeytanların telkinine kapılarak mehdilik iddiasında bulunanlara sık rastlanılmakta, bunlardan bazılarında görülen olağanüstü işlerin keramet olduğu zannedilmektedir. Aslında bu islami bir usul değil, hatta sünnette yasaklanmış hususlardandır. Bunun en büyük göstergesi de aynı şekilde riyazete çekilen rahiplerin de bir takım harikuladelere *(istidrac)* sahip olmasıdır. İslamda gaye keramet elde etmek değil, istikameti muhafaza etmektir!

İbni Abbas *(ra)*'den : Rasulullah *(s.a.v.)* buyurdu ki :
"...Benim ümmetimden birtakım kimseler getirilip sol tarafa ayrılacaktır. Ben "Ey Rabbim! Bunlar benim ashabımdırlar, derim.
Cenabı ALLAH cc bana: "Bunların senden sonra neler yaptıklarını bilmezsin der. Ben de ALLAH'ın salih kulu İsa as'ın dediği gibi "Aralarında bulunduğum müddetçe onları gözetliyordum. Sen, benim canımı alınca onları gözetleyen sen oldun. Her şeyin gözetleyicisi sensin. Onlar senin kullarındır. İstersen âzab edersin, istersen bağışlarsın. Zira izzet ve hikmet sahibi sensin *(Maide:117)* **derim.**
Cenabı Hak "Sen onlardan ayrıldığın gün, onlar gerisin geri döndüler" buyurur.
Bir rivayette peygamber (*s.a.v.)*'**in "Benden uzak olsunlar, benden uzak olsunlar, benden uzak olsunlar,derim" ziyadesi vardır.**
(Buhari-Muslim) (Hayatus Sahabe-4)

MEVLİD KANDİLİ

Hz. Muhammed (s.a.v.) in doğduğu Rabi'u'l-Evvel ayının 12 gecesi kutlanılan kandildir.
Bu gecenin ne fazileti ve ne de kutlanması hakkında hiçbir rivayet sabit olmamıştır. Dolayısıyla Peygamberimiz sallALLAHu aleyhi ve sellem doğum gecesini ne kendisi ne ashabı ve ne de selefi salihin kutlamış değildir.
Bunun üzerine İlim ehli bu geceyi o maksatla ihya etmeyi ve de mevlit okumayı dinde ihdas edilmiş bir bid'at saymışlardır. Nitekim okunan mevlidin de bu babtan sayıldığı (bidat) ilim ehlince malumdur.

Şia dünyasında mevlid merasimi ilk defa, Mısır'da hüküm süren Fatımîler (910-1171) tarafından tertiplenmiştir. Bu merasimler saraya ait olup, sadece devlet erkanı arasında cereyan etmekte idi. Fatimîler, Hz. Ali (r.a.) ve Fatıma (r.anha.)'ın doğum günlerinde de mevlid merasimleri tertip ederlerdi.

Sünnî müslümanlarda ilk mevlid merasimi, Hicri 604 yılında, Selahaddin Eyyubî'nin eniştesi ve Erbil atabeği Melik Muzafferuddun Gökbörü tarafından tertiplenmiştir.

Osmanlılar tarafından mevlid, ilk defa III. Murat zamanında, 1588'de resmi hale getirildi. Merasimler, belirlenmiş teşrifât kaidelerine uygun olarak sarayda tertiplenir, ayrıca, önceleri Ayasofya Camii'nde, sonraları ise Sultan Ahmed Camii'nde yapılan merasimlere, devlet erkanıyla birlikte halk da katılırdı.

Rasulullah (s.a.v.) 'ın doğumunu ve hayatını medh ve senâ eden, "**Mevlid**" adını taşıyan çok eser kaleme alınmıştır. Bu eserler daha sonra, mevlid merasimlerinde, mevlidhanlar tarafından teğannî ile okunmaya başlanmıştır. Bunların Türkçede en meşhur olanı Süleyman Çelebi'nin Vesiletun-Necât adındaki mevlididir. Ancak, Süleyman Çelebi hakkında kaynaklarda pek fazla bir bilgi yoktur. Onun, Yıldırım Beyazıt zamanında Divan-ı Humayûn Hocası olduğu, sonra da Bursa Ulu Camii'ne imam tayin edildiği bilinmektedir.
Mevlid şiirini yazan Süleyman Çelebi, insanlar bu şiiri Peygamberin doğum gününde okusunlar diye yazmamıştır.
Hıristiyanların İsa (a.s.) doğumunu anma amacıyla yılbaşını kutlamalarına kızanların , Hz. Muhammed (s.a.v.) doğumunu kutlamaları çelişkidir ! Üstelik bu kutlamaları esnasında törenler düzenlemeleri , aşırı övme şiirler vs okumalarının şu hadisle de ayrıca tehditi vardır :
"**Hıristiyanların** *(peygamberleri)* **İsâ'yı övmede aşırı gittikleri gibi siz de beni övmede aşırı gitmeyin**"
(*Ahmed b Hanbel, I, 23, 24, 47, 55, V, 32; Dârimî, Rikâk 68; Buhârî, Enbiyâ 48)*

Mevlid, halk arasında büyük bir ibadet olarak kabul edilmekte, ölülerin ruhu için mevlidler okutularak, onların günahlarının bağışlanacağı zannedilmektedir. Halkın cehaletinden ve yanlış itikadlarından istifade eden mevlid okuyucu hanendeler, bir piyasa oluşturarak, bunu ticarî bir çıkar aracı yapmışlardır.
Bu tip bir kabul ve davranışın İslamî olmadığı hususu ile ilgili herhangi bir ihtilaf sözkonusu değildir. Böyle bir olaya sebeb olan herkes dinen sorumludur.
Merasimlerde mevlid okunmasının vazgeçilmez bir âdet haline getirilişinin sakıncalarından biri de, netice olarak insan kelâmı bir şiir olan bu metinlerin, okunması ve dinlenilmesi ibadet olan Kur'an ile eşdeğerde görülmeğe ve değerlendirilmeğe başlanılması tehlikesidir.

*"**Beni, hıristiyanların Meryem oğlu İsa'yı aşırı bir şekilde övdükleri gibi övmeyin. Ben, ancak bir kulum ve (benim için) Allah'ın kulu ve elçisidir, deyin**."*
(Buhari ve muslim)

Ebi Sa'îd el-Hudri (r.a.)'den Nebi (s.a.v.)'in şöyle dediğini rivayet etti:
Kendinizden öncekileri, karış karış ve adım adım takip edeceksiniz. Onlar bir kertenkele deliğine girseler bile, *(takip edeceksiniz).*
Dedik ki; "Ya RasulALLAH! *(Onlar)* ***yahudiler ve nasraniler midir?"***
Dedi ki, ***Ya kim*** *(olacak)****?***
*(*Buhari)

BERAT KANDİLİ

Berat kelimesi, Arapça "berâet" kelimesinden türeme olup borçtan, suçtan, cezadan, hastalıktan kurtulmak; iyileşmek; uzaklaşmak; temizlenmek anlamlarına gelen Türkçe bir kelimedir. Kelimenin kök anlamı, "kurtulmak, iyileşmek"tir.
Bu gecenin mübarek olma vasfıyla ilgili rivayet edilen hadisler vardır. Bunların bir kısmı "zayıf" olup kitabına alanlar tarafından güvenilir kabul edilmemişlerdir.

Berat gecesi diye isimlendirilen gece Şaban ayının 15. gecesidir.
Şaban ayı Rasulullah'ın Ramadan orucu haricinden en çok oruç tuttuğu aydır .

Usâme b. Zeyd (r.a) şöyle bir hadis rivayet etmiştir:
"Rasulullah (s.a.v.) , Şa'bân ayında tuttuğu orucu hiçbir ayda tutmamıştır.
Kendisine: "**Ey ALLAH'ın Rasulu ! Senin, Şa'bân ayında tuttuğun orucu başka bir ayda tuttuğunu görmedim**" dedim. O da şöyle buyurdu:
"**Şaban, Receb ile Ramazan arasında insanların gafil bulunduğu ve amellerin, âlemlerin Rabbi olan ALLAH'a yükseldiği aydır. Ben de amelimin** *(ALLAH Teala'ya)* **oruçlu olduğum halde yükselmesini seviyorum**."
[*İbn Mace, Siyâm, 70.*]

O halde bu ayda oruç tutmanın Peygamber (sav)'in güzel bir sünneti olduğu rahatlıkla söylenebilir.

Peygamberimiz (sav), Ashab-ı Kiram, Emevîler ve Abbâsîler dönemlerinde herhangi

bir kutlama örneğine rastlanmayan Rebiulevvel ayının 12. gecesi olan Mevlid kandili, ilk defa hicretten yaklaşık üç yüz elli yıl kadar sonra Mısır’da, Şii Fâtimî Devleti döneminde kutlanmaya başlamıştır.
[Ahmet Özel, “Mevlid”, DİA, c. 29, s. 475]

Eyyûbîler döneminde birçok tören ve bayram kaldırılmış olduğundan Mevlid kutlamaları Erbil Atabegi Begteginli Muzafferuddin Kökböri (ö. 629/1232) tarafından büyük törenlerle yeniden kutlanmaya başlamıştır.
[Ahmet Özel, “Mevlid”, DİA, c. 29, s. 475]

Muzafferuddin Kökböri’nin bu kutlamaları yeniden başlatmasının ardında, Musullu sûfi Ömer b. Muhammed el-Mellâ’nın bulunduğu belirtilmektedir.
[Ahmet Özel, “Mevlid”, DİA, c. 29, s. 476]

Peygamber Efendimizin doğum günü olan bu günün / gecenin faziletine dair de herhangi bir delil mevcut değildir.
Ebû Şâme el-Makdisî, Şehâbeddin el-Kastallânî, Ibn Hacer el-Askalânî, Celâleddin es-Suyûti gibi bazı alimler Peygamberimizin dünyaya gelmesi sebebi ile sevinmenin, bu gün münasebetiyle muhtaçlara yardım etmenin,
Peygamberimize şiirler *(mevlid gibi)* okumanın güzel birer amel olduğu söyleyerek, bu gibi Mevlid kutlamalarının “bid’at-ı hasene” sayılması gerektiğini söylemişlerdir.
Mâlikî fakihi İbnu’l-Hâc el-Abderî, Ömer b. Ali el-Lahmî el-Fâkihânî, Ibn Teymiyye, Muhammed Abduh, Abdulaziz Ibn Bâz ve Hammûd b. Abdillah et-Tuveycîrî gibi âlimler ise mevlid kutlamalarına “bid’at-i seyyie (*kötü bidat)*” gözüyle bakmış ve buna şiddetle karşı çıkmışlardır.
[*Ahmet Özel, “Mevlid”, DİA, c. 29, s. 477-478; Ahmet Özel, “Mevlid: Tarihi ve Dini Hükmü”, Dîvân İlmî Araştırmalar Dergisi, Bilim ve Sanat Vakfİ, İstanbul, 2002/1, sayİ: 12, s. 243-246.]*

Berat gecesinin faziletine inananların kabul ettikleri hadislerden biri olan "Bu gecede ALLAH Teala kullarına teceli eder. Bazı isyankar davranışlar hariç ALLAH Teala bu gecede yapılan duaları kabul eder"
Bazı alimler bu hadisin hasen olduğunu bazıları da zayıf olduğunu söylemişlerdir.

Fakih ve Kadı **Ebubekir b. el-Arabi** der ki:
“Şaban ayının onbeşinci gecesine dair herhangi bir hadis sabit değildir. Bu gecenin faziletine ve taatlarla ihyasına dair varid olan hadisleri söylesek dahi bunlar ne Peygamber (s.a.v.)**'den varid olmuş ne sahabeden ne de ilk devir alimlerinden rivayet edilmiştir. İnsanların mescitlerde bu geceyi ihya amacıyla toplanmalarına, bazı özel dualar okuyup namazlar kılmalarına dair hiç bir şey varid değildir**.”

Bazı şehirlerde akşam namazından sonra insanlar camilerde toplanıyorlar 'Yasin Suresi'ni okuyorlar, akabinde ömrün uzun olması niyetiyle namazlar kılarken bazıları da insanlardan beri olmak niyetiyle iki rekat namaz kılıyorlar. Sonra geçmiş alimlerden birinden rivayet edilen bir dua okunur.
Ayrıca bazıları bu geceyi, her hikmetli işe hükmedilen kadir gecesiyle karıştırırlar. Bu da hatadır. Her hikmetli işe hükmedilen gece Kur'an'ın indirildiği gecedir.
Bu da kadir gecesidir.
Kadir gecesi de Kur'an'ın ayetiyle ramazan ayı içerisinde olduğu kesindir.
Bu gecenin "kutsal/mübarek" olduğunu iddia edenler, " **O gecede her hikmetli buyruk ayrılır ve katımızdan bir emirle ilgilisine yollanır**."... (Duhân 4-5) ayetini delil olarak gösteriyorlar .
Buna dayanarak da ALLAH’ın o gecede kulların rızıklarını taksim ettiğini, ecellerini tayin ettiğini, bir sonraki Şaban ayının on beşine kadar olacak tüm olayları takdir ettiğini, dolayısıyla bu gece yapılacak olan dua ve ibadetlerin mutlaka kabul edileceğini iddia etmişlerdir. Böylece peygamberimiz ve ashabının yapmadığı, bu geceye has bir takım ibadetler ortaya çıkmıştır. Hâlbuki ALLAH-u Teala o sûrede şöyle buyurmaktadır.
“**Hâ Mîm. Andolsun o apaçık kitaba ki, biz onu mübarek bir gecede indirdik. Çünkü biz uyarıcıyız. O gecede her hikmetli buyruk ayrılır ve katımızdan bir emirle ilgilisine yollanır**.” (*Duhân, 44/1–5*)

Görüldüğü gibi ALLAH-u Teala, işlerin taksim edildiği gecenin Kur’an-ı Kerim’in indirildiği gece olduğunu bildirmektedir. Kur’an’ın da Şaban ayının on beşinde değil; Ramazan ayında ve Kadir gecesinde nazil olduğunu diğer ayetlerden öğrenmekteyiz:
“**Ramazan ayı ki o ayda insanlara yol gösterici, doğrunun ve doğruyu eğriden ayırmanın açık delilleri olarak Kur’an indirilmiştir**.” (Bakara, 185)
“**Muhakkak ki biz Kur’an’ı Kadir gecesinde indirdik**.” (Kadir, 1)

Bunu destekleyen bir hadis de şudur:
"**İbrahim'in sahifeleri Ramazan'ın ilk, Tevrat altıncı, Zebur on ikinci, İncil on sekizinci gecesi indirildi. Kur'an ise Ramazan'ın yirmi dördüncü gecesinden sonraki gece indirildi**."
(Musned, IV, 10)

Alimlerin büyük bir çoğunluğu Duhân suresinde geçen “mübarek gece”nin kadir gecesi olduğunu söylemişlerdir.

Mufessir Ebu Bekir Ibnu’l-Arabî bu konuda şöyle demektedir:
“*Bu ayette geçen mübarek gecenin kadir gecesi değil de başka bir gece olduğunu iddia edenler, ALLAH’a büyük bir iftirada bulunmuş olurlar*.”
[*Ebu Bekir İbnu’l-Arabî, Ahkâmu’l-Kur’ân, 2. Bs., y.y., 1968, c. 4, s. 1678 (Duhân Sûresi, 2.*

ayetin tefsiri)]

Bir başka önemli husus, Kadir Sûresi'nde Kadir Gecesi'nden bahseden ayetler ile "**Muhakkak ki biz Kur'an'ı Kadir gecesinde indirdik**." (Kadir, 1))
bu ayet (biz onu mübarek bir gecede indirdik Duhân, 3) arasındaki uygunluk ve anlam birliğidir.
Cenab-ı Hak, bu geceyi kastederek "**Her hikmetli iş katımızdan bir emirle ayırt edilir**. (Duhân, 5)" buyurur ; Kadir Sûresi'nde de "*(Melekler)* **Rablerinin izniyle her bir iş için iner**ler." (Kadir, 4) buyurulur.
Yine bu ayette, "**Rabbinden bir rahmet olarak**" denirken, Kadir Sûresi'nde "**Fecrin çıktığına kadar bir esenliktir** *(selam)*." (Kadir, 5) buyurulmaktadır.
Bu üç önemli husus Kur'an'ın Şaban'ın 15. gecesinde değil, Ramazan'daki Kadir Gecesi'nde indirildiğini açıkça göstermektedir. Şu halde Zemahşeri ve başkalarının *(Elmalı Hamdi Yazır'da bu görüştedir)* "Kur'an'ın Levh-i Mahfuz'dan yazılmaya başlanması Berat Gecesi'ndedir, yazma işi Kadir Gecesi'nde biter." şeklindeki iddialarının ikna edici bir temeli yoktur.
Bundan hareketle Kadı EbuBekr ibn. Arabi,
"**Kim Kur'an'ın** *(Kadir Gecesi'nden)* **başka bir zamanda indiğini iddia edecek olursa, ALLAH'a karşı büyük bir iftirada bulunmuş olur. Şaban'ın ortası** *(gece)* **ile ilgili ne faziletine dair ne de o gecede ecellerin yazıldığına dair dayanak teşkil edecek bir hadis vardır. Bu tür rivayetlere iltifat ve itibar edilmez**." demiştir.

Fahruddin Razi 'de bu ayette geçen "**mübarek gece"nin Şaban'ın ortasındaki gece olduğunu sanmadığını söylemektedir"**.

Kur'an ve Kur'an'ın inişiyle ilgili iddia ve deliller böyle iken, Halk arasında büyük rağbet gören Berat Gecesi'nin önemi nereden gelmektedir ?
Her halde aşağıdaki hadisler olsa gerek :
"**Şaban ayının yarısı olunca gecesini namazla, gündüzünü oruçla geçirin. ALLAH, güneş batınca** *(rahmetiyle)* **dünya göğüne** *(semasına)* **tecelli eder ve şöyle der: 'Benden af dileyen yok mu, affedeyim. Rızık isteyen yok mu, rızık vereyim. Şifa isteyen yok mu, şifa vereyim.' Bu, böylece 'var mı, var mı..'' diye şafak sökünceye kadar sürer**."
(*İbn Mâce, İkâmetu's-salât, 191; Beyhaki, Şuu'bu'l-iman, III, 359*)

"**ALLAH, Şaban ayının on beşinci gecesi, dünya göğüne tecelli eder ve Kelb kabilesinin koyunlarının tüyleri sayısından daha çok kulunu affeder**."
(*Tirmizî, Savm, 739, c. 3, s. 116, 117; - Tirmizi hadisi kaydettiği yerde zayıf olduğuna işaret , ederek şöyle demektedir :*

Tirmizi : **Aişe** *(r.anha)***nın hadisini bu şekliyle sadece Haccac'ın rivayetinden biliyoruz. Muhammed'den işittim bu hadisin zayıf olduğunu ve Yahya b. ebi Kesir'in , Urve'den işitmediğini söylerdi. Haccac b. Ertae , Yahya b. ebi kesir'den hadis işitmemiştir .**
(sunen-i Tirmizi: Oruç (savm) bölümü , 739, c.1,s.199 - Konya Kitapçılık- hazırlayan Abdullah Parlıyan) ; El-Şevkânî ,El-Fevaid El-Mecû'a adlı eserinde işaret etmektedir. Hadisin zayıf ve senedinin kesik olduğunu söylüyor, El-Fevaid, El-Mecmû'a, s. 51; Suyutî, El-Cami'üs-Sağir, c. 1, s. 297, H. No: 1942, Suyuti hadisi "hasen" olarak tanımlamaktadır.)

Ayrıca sahih bir hadiste ALLAH'ın(c.c.) her gece göğün semasına indiği belirtilmiştir.
Hadis şöyledir :

"**Rabbimiz her gece, gecenin son üçte biri geriye kaldığında dünya semasına iner ve**: **Yok mu bana dua eden, duasını kabul edeyim. Yok mu benden istekte bulunan, ona vereyim. Yok mu benden mağfiret dileyen ona mağfiret edeyim** , der.
Hadisi *Buharî ve Muslim* rivayet etmiştir.
[*Buharî, Tevhid, Kavlullahi Teala: Yurîdune en yubeddilu... (Fethu'l-Bârî, XIII, 464); Teheccüd, ed-Duau ve's-Sâlâtu fi Ahiri'l-Leyl (Fethu'l-Barî, III, 29), Deâvat, ed-Duau Nisfe'l-Leyl; Müslim, Salatu'l-Musafirin, et-Terğibu fi'd-Dua (Nevevî, VI, 282)'de rivayet ettikleri gibi Malik, Muvatta'da, Tirmizî ve Ebu Davud da rivayet etmişlerdir*.]

Ayrıca ilk nesilden *(selefden)* olan bazı şahsiyetlerin özel olarak bu gece nafile namaz kıldıkları da bildirilmiştir. Şaban ayında oruç tutmakla ilgili olarak da bazı güvenilir *(sahih)* hadisler vardır. Fakat gerek ilk nesilden *(selefden)* Medineli bazı alimlerin ve gerekse bazı sonraki nesil *(halef)* mensuplarının bu ayın on beşinci gecesini anmayı faziletli saymaya karşı çıktıkları ve bu konudaki hadisleri kuşku ile karşıladıkları da bize kadar gelen bilgiler arasındadır. Şüphe ile karşılanan bu hadislerden biri şöyledir:
"ALLAH bu gece *(Şaban ayının on beşinci gecesi)* Benî Kalb kabilesinin sürüsündeki koyunların kıllarının sayısından daha fazla kimseyi affeder."
Sözünü ettiğimiz ilk nesil alimleri: "*Bu hadis de bu konudaki diğerlerinden farksızdır*" diyerek duyduğu kuşkuyu dile getirmişlertir.

İmam Taberi'nin yer verdiği bilgiye göre, ilk müfessir sahabelerden **İkrime**, bu gecenin Şaban ayının 15. gecesine tesadüf eden Berat Gecesi olduğunu söylemiştir. Buna kail olan bazı müfessirler de Kur'an-ı Kerim'in, Levh-i Mahfuz'dan dünya semasına bu gece topluca indirildiğini *(inzal)*, Kadir Gecesi'nde ise parça inmeye başladığını *(tenzil)* öne sürmüşlerdir.
İkrime'den böyle bir görüş nakledilmişse de Kur'an'ın Ramazan ayında inmeye başladığı ayetle sabittir .

Birçok alim, bu hadislerin isnadlarında problem bulunduğunu, dolayısıyla hadislerin zayıf olduğunu ve bunlarla amel edilmeyeceğini belirtmişlerdir. Müfessirlerden Ebu Bekir İbnu'l-Arabî, Beraat gecesinin fazileti hakkında bir tek sağlam hadisin bile gelmediğini, dolayısı ile bu konu ile ilgili olarak hadis diye dolaşan sözlere itibar edilmemesi gerektiğini söylemektedir.
[Ebu Bekir İbnu'l-Arabî, Ahkâmu'l-Kur'ân, 2. Bs., y.y., 1968, c. 4, s. 1678 (Duhân Sûresi, 2. ayetin tefsiri)]

Kurtubi, İbn Mace'nin hadisindeki sened zincirinde yer alan *Ebu Bekr b. Abdullah b. Ebi Sabre*'nin "**hadis uydurmakla**" itham edildiğini söyler.
Tirmizi de, kitabına aldığı bu hadisin "zayıf" olduğunu söylemiştir.

Bir hadiste şöyle ifadelerin geçtiği söylenir.
"**Şaban ayının onbeşinci gecesi bir şabandan bir şabana kadar geçen zaman taranır**."
Bu zayıf bir hadistir: İbn Kesir de aynı şeyi söylemiştir. Hem bu söz nasslara muhaliftir.

Muslim'in "Sahih"inde yer verdiği bir hadis vardır. Hadis şöyledir:
Hz. Aişe, Hz. Peygamber *(s.a.v.)*'**in bu gece** *(Şaban'ın ortasında)* **Baki Mezarlığı'nı ziyaret ettiğini söyler:**
"-Ey Aişe, sen gördüğünde bana Cebrail geldi ve seslendi. Ben onu senden gizledim. Ona cevap verdim. O, sen elbiseni çıkardığın için yanına girmiyordu. Uyuduğunu sandım, seni uyandırmayı doğru bulmadım, heyecana kapılmandan korktum. Cibril bana dedi ki;
"Rabbin senin Baki Mezarlığı'na gitmeni ve onlar *(orada yatanlar)* **için bağışlanma istemeni emrediyor." Ben;**
"Onlar için nasıl dua edeyim?" deyince, buyurdu ki; "Şöyle *(dua et):*
Mü'min ve müslimler diyarının insanları! Size selam olsun. ALLAH bizden önce gidenlere ve bizden sonrakilere merhamet etsin. İnşALLAH yakında biz de sizlere kavuşacağız."
(*Muslim, Cenaiz, 103) Nesai'de Hz. Aişe'nin Peygamberimiz'i gölge gibi izlediği, ondan önce gelip yatağa girdiği, hızlı nefes alışverişinden dolayı kendini ele verdiği, bundan sonra Şaban ayının bu gecesiyle ilgili olayın aynı cümlelerle nakledildiği belirtilir. (Nesai, Emri bi'l-İstiğfar li'l-Mu'minin, 103), Beyhakî; Suyuti, Durru'l-Mensur, 7/403-404. Beyhakî,* ***bu hadisin zayıf olduğunu*** *söylemiştir*.)

Yine Hz. Aişe'den gelen bir rivayette şöyle denmektedir: " **ALLAH'ın Elçisi'nin Şaban ayındaki kadar oruçlu olduğu bir ay görmedim**."
(*Muslim, Sıyam 175*)

Hz. Peygamber (s.a.v.), bir kişiye "**Sen bu ayın süresince (ortalarında) oruç tuttun mu?" diye sordu.**
O kişi, "Hayır, tutmadım." deyince, Hz. Peygamber, şöyle buyurdu:
"Öyleyse, Ramazan'dan çıkıp iftar ettiğinde *(bayramdan sonra),* **o tutmadığın oruç yerine, iki gün oruç tut**."
(Muslim, Sıyâm, 200, Buhari, Savm, 4/200; Ebu Davud, Savm, Hadis no: 2328.)
(Muslim'in rivayetinde geçen bu "surre" kelimesi, eyyâm-ı bıyz (*ak günler)* ile tefsir edilmiştir. Hattâbî es-Sırru kelimesi hakkında üç çeşit lügat vardır der: Sırruhû, Seraruhû ve Sirâruhû. Sırrıhû kelimesinin "vasatuhû" yani ortası manasını içermesi caizdir. İbn Receb, Leâifu'l-Meârif, s.271)

Ahmed ibn Hanbel'in Abdullah b. Amr'ın hadisinden tahriç ettiğine göre , Şaban'ın yarısındaki gecede "**ALLAH bütün Müslümanları bağışlar. Yalnız kâhin, büyücü, çok kin tutan, içkiye düşkün olan, anne ve babasıyla ilişkisini kesen ve zina düşkünü kimseler hariç**"
(*Musned, II, 176 Heysemî, Mecmeu'z-Zevâid'de (8/65) bu hadisi zikretmiştir ve demiştir ki: "Bu hadisi İmam Ahmed rivayet etmiştir. Hadisin senedindeki İbn Lühey'a'nın dışındaki bütün ravileri güvenilirdir. Senetteki diğer rical ise sikadırlar." Münzirî de bu hadis-i şerifi et-Terğîbu't-Terhîb'inde kullanmıştır, nakletmiştir. (2/119, 3/460).)*

Ahmed ibn Hanbel'in yer verdiği bir rivayete göre, Şaban'ın ortalarındaki gecesi "**ALLAH bütün Müslümanları bağışlar. Yalnız kâhin, büyücü, çok kin tutan, içkiye düşkün olan, anne ve babasıyla ilişkisini kesen ve zina düşkünü kimseler hariç"**
(*Musned, II, 176*)

Bu rivayetlerden Şaban ayına özel bir önemin verildiği anlaşılmaktadır. Fakat ber'at gecesi konusundaki delil alınan hadislerin gördüğümüz gibi sıhhat ve sahihliğinde problem olduğu katidir. Müslüman her gün ve gece yaptığı ve yapması gereken Kabir ziyaretine gitmek , dua , kuran okuma , tevbe etme gibi ibadetlerini bu gecede de yapabilir .
Ancak yine de Şaban'ın 15. gecesinde ALLAH'ın varlık âlemi veya dünya ile ilgili bir yıllık işleri meleklere havale edip sanki bir kenara çekildiği hakkındaki rivayetler güvenilir değildir. Bu gecenin kutlanması ile ilgili âdet de ne sağlam bir hadise ne bir sahabi sözüne dayanır. Yine bu geceye özgü ibadetler ihdas etmek, özel seremoniler ve kutlamalar çıkarmak ve bunları her sene dinin bir emri veya Peygamber sünnetinin ihyasıymış gibi tekrar etmek doğru değildir, dinde bid'at icat etmek anlamına gelir.

Şimdi de Kutub-i Sitte isimli hadis eserinden Tirmizî ve **İbn Mâce**'nin Sunen'lerinde geçen **, bu gece hakkında olduğu iddia edilen hadislerin muhaddislerce sıhhat derecesine:**

Tirmizî'de geçen hadis şöyledir:

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، أَخْبَرَنَا الْحَجَّاجُ بْنُ أَرْطَاةَ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ
فَقَدْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم لَيْلَةً فَخَرَجْتُ فَإِذَا هُوَ بِالْبَقِيعِ فَقَالَ " أَكُنْتِ تَخَافِينَ أَنْ يَحِيفَ اللَّهُ عَلَيْكِ وَرَسُولُهُ " .
قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي ظَنَنْتُ أَنَّكَ أَتَيْتَ بَعْضَ نِسَائِكَ . فَقَالَ " إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَنْزِلُ لَيْلَةَ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا
فَيَغْفِرُ لأَكْثَرَ مِنْ عَدَدِ شَعْرِ غَنَمِ كَلْبٍ " .

وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ . قَالَ أَبُو عِيسَى حَدِيثُ عَائِشَةَ لاَ نَعْرِفُهُ إِلاَّ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ مِنْ حَدِيثِ الْحَجَّاجِ . وَسَمِعْتُ مُحَمَّدًا
يُضَعِّفُ هَذَا الْحَدِيثَ وَقَالَ يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ لَمْ يَسْمَعْ مِنْ عُرْوَةَ وَالْحَجَّاجُ بْنُ أَرْطَاةَ لَمْ يَسْمَعْ مِنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ .

ANLAMI:
"Âişe (r.anha)'dan rivâyete göre, o şöyle demiştir:
Bir gece Rasûlullah (s.a.v.)'ın yanımda olmadığını görerek çıktım ve onu Bakî' mezarlığında buldum.
"**Allah ve Rasûlunün sana haksızlık etmelerinden mi korkmuştun?**" Buyurdular.
Ben de dedim ki: "Ey Allah'ın Rasûlu, hanımlarından birisinin yanına gittiğinizi zannetmiştim."
Bunun üzerine; **"Allah, Şaban ayının yarısında dünya semasına iner ve Kelb kabilesinin koyunlarının kılları sayısından daha çok günahları veya günah işleyenleri bağışlar"** buyurdular."
[Tirmizî, Sıyâm, 39]

İmam Tirmizî bu hadisi nakletmiş ama altına da bir açıklama koymuştur. Açıklama şöyledir:

"Ebu İsa *(Tirmizî'nin adıdır: Ebû İsâ Muhammed b. İsâ et-Tirmizî)* dedi ki:
Aişe'den nakledilen bu hadisi sadece, senedde bulunan Haccac'dan gelen bu yol ile biliyoruz. Muhammed'in *(İmam Buhârî'nin adıdır: Muhammed b. İsmail el-Buhârî)* bu hadisi zayıf gördüğünü işitmiştim.
O şöyle demişti: "Senette bulunan Yahya b. Ebi Kesir, Urve'den; Haccac b. Ertat da Yahya b. Ebi Kesir'den hadis işitmemiştir."

Görüldüğü gibi bu hadisi kitabına nakleden **Tirmizî'nin bizzat kendisi, hadisin zayıf olduğunu hocası İmam Buhârî'den nakletmiştir.** Açıklama kısmında da görüldüğü

gibi senette bulunan raviler bu hadisi birbirlerinden işitmemişlerdir.

İbn Mâce de kitabında aynı hadisi naklettiği için yukarıda söylenenler onun için de geçerlidir. Fakat İbn Mâce, Berat gecesi ile ilgili olarak bundan başka iki hadis daha nakletmektedir. Bunlardan ilki şöyledir:

حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْخَلاَّلُ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، أَنْبَأَنَا ابْنُ أَبِي سَبْرَةَ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ،
عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ـ صلى الله عليه وسلم ـ " إِذَا كَانَتْ لَيْلَةُ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ
فَقُومُوا لَيْلَهَا وَصُومُوا يَوْمَهَا . فَإِنَّ اللَّهَ يَنْزِلُ فِيهَا لِغُرُوبِ الشَّمْسِ إِلَى سَمَاءِ الدُّنْيَا فَيَقُولُ أَلاَ مِنْ مُسْتَغْفِرٍ فَأَغْفِرَ لَهُ أَلاَ مُسْتَرْزِقٌ
فَأَرْزُقَهُ أَلاَ مُبْتَلًى فَأُعَافِيَهُ أَلاَ كَذَا أَلاَ كَذَا حَتَّى يَطْلُعَ الْفَجْرُ " .

ANLAMI:
Ali b. Ebî Tâlib *(Radıyallâu anh)*’ten rivayet edildiğine göre; Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur :
“Şaban ayının on beşinci gecesi olduğu zaman, o gece ibâdete kalkın. Ve o gecenin gündüzünü *(on beşinci günü)* **oruç tutunuz. Çünkü o gece güneş batınca Allah Teâlâ dünyaya en yakın göğe rahmeti ile tecelli eder,** *(o andan)* **fecir oluncaya kadar: Benden mağfiret dileyen yok mu? Ona mağfiret edeyim. Benden rızık isteyen yok mu? Onu rızıklandırayım**. *(Bir belâ ile)* **müptela olan yok mu? Ona afiyet vereyim** *(Belâdan kurtarayım.)* **Şöyle olan yok mu? Böyle olan yok mu?** *(Onlara da istediğini vereyim)* **buyurur.”**
[İbn Mâce, İkamet, 191]

İbn Mâce’nin Sünen’inin tahkikini yapan Muhammed Fuad Abdulbaki, hadisin açıklamasında şöyle demektedir:

“el-Heysemî, **Mecmeu’z-Zevâid** adlı kitabında, senedinde bulunan İbn Ebi Sebre’den dolayı bu hadisin zayıf olduğunu söylemiştir.
Muhaddislerden Ahmed b. Hanbel ve Yahya İbn Maîn de **bu İbn Ebî Sebre’nin hadis uydurduğunu söylemişlerdir.”**

İbn Mâce’deki diğer hadis şöyledir:

حَدَّثَنَا رَاشِدُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ رَاشِدٍ الرَّمْلِيُّ، حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ، عَنِ ابْنِ لَهِيعَةَ، عَنِ الضَّحَّاكِ بْنِ أَيْمَنَ، عَنِ الضَّحَّاكِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ
عَرْزَبٍ، عَنْ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيِّ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ـ صلى الله عليه وسلم ـ قَالَ " إِنَّ اللَّهَ لَيَطَّلِعُ فِي لَيْلَةِ النِّصْفِ مِنْ
شَعْبَانَ فَيَغْفِرُ لِجَمِيعِ خَلْقِهِ إِلاَّ لِمُشْرِكٍ أَوْ مُشَاحِنٍ " .

ANLAMI:
Ebu Musa el-Eşari’nin Peygamberimizden rivayet ettiğine göre Peygamberimiz şöyle

buyurmuştur:
“Şüphesiz Allah Teâlâ Şa'ban ayının on beşinci gecesi *(kullarına rahmetle)* **bakar ve herkese mağfiret eder. Yalnız Ona şirk koşana veya kindarlara mağfiret etmez.”**
[İbn Mâce, İkamet, 191]

Bu hadisin açıklamasında Muhammed Fuad Abdulbaki yine **Mecmeu’z-Zevâid**’de bu hadisin, senette bulunan Abdullah İbn Lehia’dan dolayı zayıf olduğunu belirtmiştir. Sindî ise senetteki İbn Arzeb’in Ebu Musa el-Eşari ile karşılaşmadığını söylemiştir.

Görüldüğü gibi Berat gecesi ile ilgili nakledilen hadisler, zayıf hadislerdir. Rivayet zincirinde bulunan kimi raviler birbirlerini görmemişler, görmüş olsalar bile birbirlerinden hadis işitmemişlerdir. Bazı raviler de hadis uydurmakla suçlanmışlardır.
Bütün bunlar gösteriyor ki bu gece ile alakalı olduğu söylenen bu hadislerle amel edilemez. Nitekim Ahkâmu’l-Kur’an müellifi müfessir Ebu Bekir İbnu’l-Arabî **Berat gecesinin fazileti hakkında bir tek sağlam hadisin bile gelmediğini, dolayısı ile bu konu ile ilgili olarak hadis diye dolaşan sözlere itibar edilmemesi gerektiğini söylemektedir.**
[Ebu Bekir İbnu’l-Arabî, Ahkâmu’l-Kur’ân, 2. Bs., y.y., 1968, c. 4, s. 1678 (Duhân Sûresi, 2. ayetin tefsiri)]

Ber’at Kandilinde Kılınan Namaz

Şaban ayının onbeşinci gecesine (berat kandiline) gelince, bu gecede yapılanların hiçbiri kesinlikle ne Peygamber'den rivayet olmuş ne sahih ne de sünnette yeri bulunan şeylerdir.
İmam Tartuşi şöyle anlatır:
"Bana Ebu Muhammed el-Makdisi haber vererek dedi ki: "*Bu, bizde ilk olarak hicri 448 senesinin evvelinde ihdas edilmiştir. Nablus şehrinde İbnu Ebi'l-Hamra adıyla tanınan birisi Beyt'l-Makdise geldi. Güzel tilaveti vardı, kalktı ve Mescidi Aksada Şaban ayının ortasında (15'inde) bulunan gecede namaz kıldı, arkadan ona birisi uydu ondan sonra bir başkası daha sonra bir diğeri eklendi, neticede namazı bitirinceye kadar kalabalık bir cemaat oldu. Gelecek sene yine geldi ve arkasında birçok insan bu namazı kıldı. Mescidde bu yayıldı. Böylelikle Mescidi Aksa'a ve insanlarının evlerinde bu namaz intişar etti. Daha sonra bir sünnetmiş gibi günümüze kadar bu namaz devam edegeldi*". (*Tartuşi, EI-Havadisu ve'l-Bida'u s. 132*)

Bazıları ömrün uzaması niyetiyle iki rek'at namaz kılar. İnsanlara muhtaç olmama niyetiyle tekrar iki rek'at namaz daha. Yasin Suresi ardından bir iki rek'at namaz daha. Bunun gibi şeyler çıkardılar .
Allame Ali ibn İbrahim bu namaz hakkında şöyle der:
"*Şaban ayının ortasında geceleyin kılmak üzere ihdas edilen (uydurulan) onar defa ihlas suresi okumak suretiyle cemaatle kılınan Cuma ve Bayramlardan daha fazla önem verilen yüz rek'atlık elfiye namazına gelince, hakkında ancak ya zayıf ya da uydurma haber ve eser gelmiştir. Kut'ul-Kulub ve Ihyaul Ulumu'd-Din sahihlerini zikretmesine veya Salebi tefsirin kadir gecesi olduğunu söylemesine aldanma.*" (*Muhanmed Tahir Bin Ali el-Hindi, Tezk i rai u'l-Mevduat s.45*)

Hafız Irakı Şöyle der: **'Beraat namazı hakkındaki hadis batıldır.**' (*Şukayri, Es-Sunenu ve'l-Mubtede'at s. 144*)
İbnu'l-Cevzi'de: **'Şüphesiz bu hadis uydurma**" demektedir. ' (*İbnu'l-Cevzi, el-Mevdu'at c.2 s. 127*)
Şeyhu'l-İslam ibnu Teymiyye de buna benzer söz söylemiştir . (*İktidau's-Sıratu'l-Mustakim c. 2 s. 632,639*)

"***Ey Ali ! Kim Şaban'ın onbeşinci gecesinde yüz rekat namaz kılar ve her rakatta Fatiha ve on kez İhlas suresini okursa , ALLAH onun tüm ihtiyaçlarını giderir***."
Bu hadis uydurmadır. İçerdiği sevap bakımından aklı olan herkesin bunun uydurma olduğunu bilmemesi mümkün değildir.Senedindeki rabileri bilinmeyen kimselerdir. İbn Hibban'ın Ali'den rivayet ettiği hadiste : " ***Şaban'ın onbeşinci gecesi olunca , gecesini namazla , gündüzünü oruça geçirsin*** "
Bu hadiste zayıftır. El- Leali'de : "***Şaban'ın yarısında on kez ihlasla , yüz rekat namaz***

kılmak" (el-Leali'de c.2 /31) Ed-Deylemi 'de bunu rivayet etmiştir. **Hadis uydurmadır**. Ravilerinin tamamı üç yoldan da bilinmeyen kimselerdir ve zayıftırlar. dedi ki : "***Oniki rekat namazı , otuz ihlasla kılarsa...***"
Uydurmadır .
Ondört rekatla ilgili rivayet de uydurmadır.

Gazali ve diğerleri gibi fakihlerden bir çoğu bu hadise aldanmışlardır. Hakeza müfessirlerden bazıları da bu aldanışa katılmışlardır. Bu gece hakkında Şaban'ın yarı gecesi konusunda rivayet edilen hadislerden bir çoğu , birçok yönüyle batıl ve uydurmadır. Bu Tirmizi'nin Aişe'den yaptığı rivayete aykırı değildir. O hadiste Rasulullah (s.a.v.) Baki mezarlığına gittiği vardır. o hadiste ALLAHın yakın semaya indiğinden söz edilir.
"***O gece Kelb kabilesinin koyunlarının kılları kadar günahları bağışlanır***."
Bu geceyle ilgili olarak Aişe'den rivayet edilen hadis uydurmadır. Senedinde zayıflık ve kopukluk vardır. Hakeza bu konuda Ali'den rivayet edilen hadis de bu namazın uydurma olmasına bir engel teşkil etmez. Zikrettiğimiz gibi hadis zayıftır.
(*İmam Şevkani ; El-Fevaid El-Mecmua Fi'l-Ehadis El-Mevdua -MEVZU HADİSLER, sayfa 252, Medarik yayınları*)

Beraat gecesi ile alakalı olarak halk arasında **"Beraat gecesi namazı"** veya **"Salâtu'l-Hayr"** olarak bilinen bir namaz vardır. 100 rekât olan bu namazın her rekâtında Fatiha ve on defa İhlâs suresinin okunması gerektiği söylenmektedir.*[Ömer Nasuhi Bilmen, **Büyük İslam İlmihali,** İstanbul, 1986, s. 188]*
"Kaynakların belirttiğine göre **Berat gecesine ait özel bir namaz yoktur.**
Gazzâlî, bu gece her rekâtında Fatiha'dan sonra on bir İhlâs okunmak suretiyle kılınacak yüz rekât veya her rekâtında Fatiha'dan sonra yüz İhlâs okunan on rekât namazın çok sevap olduğuna dair bir rivayet naklettiği halde (İhyâ, 1/203), **İhyâ-u Ulûmi'd-dîn**'deki hadisleri tenkide tâbi tutan **Zeynüddin el-Irâkî** ile **Nevevî** bunun aslının olmadığını söylemişlerdir.
Bu namazın bir **bid'at** olduğunu kaydeden Nevevî, bu konuda **Kûtü'l-Kulûb** ve **İhyâ-u Ulûmi'd-dîn**'de geçen rivayete aldanılmaması gerektiğini söylemekte *(el-Mecmû', 4/56)*, **Ali el-Kârî** de bu rivayetin **uydurma** olduğunu belirterek Berat gecesi namazının h. 400 (m. 1010) yılından sonra Kudüs'te ortaya çıktığını kaydetmektedir.
Bu namazın ilk defa h. 448 (m. 1056) yılında Kudüs'te Mescid-i Aksâ'da kılındığına ve zamanla yaygınlık kazanarak sünnet gibi telakki edildiğine dair bir rivayet de nakledilmektedir."
*[**İhyâ, el-Mecmû** ve **el-Esrâru'l-Merfûa** gibi kaynaklardan naklen; Halit Ünal, "Berat Gecesi", **DİA**, c. 5, s. 475]*

Nitekim aynı şekilde bu gecenin ihyası için camilerde mevlit okunmaktadır. Bunun sebebi ise şeytanın bu cahillere amellerini süslü ve meşru göstermesidir.

Bazı kimseler insanların manevi gıdalarını tıkadığımız İddiasıyla bu makaleyi hoş görmeyebilirler. Ancak bu gibi kardeşlerimize Peygamber (sallALLAHu aleyhi vesellem)'in Hz. Aişe (radıyALLAHu anha)'dan gelen sahih bir hadisi şerif'i hatırlatmak isteriz:
"***Kim bizim üzerinde bulunmadığımız bir ameli işlerse, o amel merduttur"***. (Buhari, Müslim.)

Mİ'RAC KANDİLİ:

Mirac olayının gerçekleştiği Receb ayının 27. gecesidir . Tasavvuf kültürünün ağırlıkta olduğu Osmanlı gibi ülkelerde kadir gecesinden sonra en kutsal gece sayılmış ve bu gecenin ibadetle ihyası gelenekleşmiştir. Osmanlılar döneminde, camiler kandillerle donatıldığı için Mirac kandili olarak anılan geceyi izleyen gün, cami ve tekkelerde Mirac olayını anlatan ve Miraciye adı verilen şiirlerin okunması, dinleyenlere süt ikram edilmesi de bir gelenekti.

Sünnet ve Bid'atler kitabının yazarı Şukayri (rh) receb ayındaki bid'atler bölümünde şunları söyler:
"***Mi'rac kıssasını okuyup recep ayının yirmi yedinci gecesini kutlamak ve bazı insanların bu geceye has bazı zikir ve ibadette bulunmaları bid'attır.***
Receb, Şa'ban ve Ramazan aylarında okunan -gayrı sabît- dualar bid'at ve uydurmadır, şayet bunlarda bir hayır olmuş olsaydı bizden öncekiler bunda bizleri geçerlerdi. İsra, Mi'rac ve mezkur ayın ihyasına dair hiç bir delil kaim olmamıştır."
(*Şukayri, Es-Sunenu ve 'l-Mubtede 'at s, 143*)

Şeyhu'l-İslam İbn Teymiyye'de Recep ayının yirmi yedinci gecesi ile ilgili olan namaz hakkında şöyle der:
"**Muteber alimlerin belirttiği gibi; İslam alimlerin ittifakıyla bu, (namaz) meşru değildir. Bu ancak cahil ve bid'atçı kimseden sudur eder**."
(Şukayri, Es-Sunenu ve 'l-Mubtede 'at s, 143)

Bu gecede de mevlit okumak adet halini almıştır. Böylelikle bir bid'ata diğer bir bid'at eklenmiş katmerlenmiştir .

KADİR GECESİ

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

إِنَّآ أَنزَلْنَٰهُ فِى لَيْلَةِ ٱلْقَدْرِ ﴿١﴾ وَمَآ أَدْرَىٰكَ مَا لَيْلَةُ ٱلْقَدْرِ ﴿٢﴾ لَيْلَةُ ٱلْقَدْرِ
خَيْرٌ مِّنْ أَلْفِ شَهْرٍ ﴿٣﴾ تَنَزَّلُ ٱلْمَلَٰٓئِكَةُ وَٱلرُّوحُ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِم مِّن
كُلِّ أَمْرٍ ﴿٤﴾ سَلَٰمٌ هِىَ حَتَّىٰ مَطْلَعِ ٱلْفَجْرِ ﴿٥﴾

KADİR SÛRESİ

Bismi'llâhi'r- Rahmâni'r- Rahim

1. Doğrusu, Biz, Kur'ân'ı kadir gecesinde indirmişizdir.
2. Kadir gecesinin ne olduğunu sen bilirmisin?
3. Kadir gecesi bin aydan hayırlıdır.
4. Melekler ve Cebrâil o gecede Rablerinin izniyle her türlü iş için inerler.
5. O gece, tan yerinin ağarmasına kadar bir esenliktir.

AMİN

KADİR SÛRESİ 97. SUREDİR 5 AYETTİR.

Kur'an-ı Kerim'in 97. suresi olan bu surede ALLAH-u Teala, Kadir gecesinin bin aydan daha hayırlı olduğunu bildirmiştir. Alimlerin ağırlık görüşü Ramazan ayının 27. gecesini tahmin etmelerine rağmen kesin bir delil yoktur.

Kadir gecesi ile ilgili hadislere bakıldığında Peygamberimizin (sav) mü'minlere tavsiyesi, Kadir gecesini Ramazanın son on gününün tek gecelerinde aramaları şeklinde olmuştur.

Buna göre Kadir gecesi Ramazanın 21, 23, 25, 27 ve 29. gecelerinden herhangi biri

olabilir. Yani Kadir gecesi, zamanımızda Müslümanlarca ihya edilmeye çalışıldığı gibi herkesçe bilinen bir gece olmayıp, aksine gizlenmiştir. Rasulullah (sav) Kadir gecesinin Ramazanın kaçıncı gecesi olduğunu kati olarak bildirmemiştir .

Kandil geceleri hakkında sahih olanı ayetle sabit olan ve bin aydan değerli olan kadir gecesidir. Bu gece için ne yapayım diyen hz. Aişe'ye (r.anha) Rasulullah s.a.v. ALLAHtan af dilemesini bildirmiştir.
Ey ALLAHım afedicisin , affetmeyi seversin beni de affet mealindeki duayı söylemesini her geceki normal ibadet ve dualarından fazlaca olarak bunu eklemesini bildirmiştir.
eALLAHumme inneke afuvvun tuhibbul afve fa'fu anni

-2- وعن عائشـــة رَضِيَ اللهُ عَنْها قالـــت: [قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إنْ وَافَقْتُ لَيْلَةَ الْقَدْرِ مَا أدْعُوا بِهِ؟ قَالَ: قُولِي اللَّهُمَّ إنَّكَ عَفُوٌّ تُحِبُّ
الْعَفْوَ فَاعْفُ عَنِّي]. أخرجه الترمـــذي وصـحـحه. الفصـــل السابع عشر: في دعاء العطـاس

2. (1864)- Hz. Âişe (radıyallâhu anhâ) anlatıyor:
"Ey ALLAH'ın Rasûlu, dedim, şâyet Kadir gecesine tevâfuk edersem nasıl dua edeyim?"
Şu duayı okumamı söyledi:

"***ALLAHumme inneke afuvvun, tuhibbu'l-afve fa'fu annî.***
(ALLAHım! Sen affedicisin, affı seversin, beni affet.)"
[*Tirmizî, Da'avât 89, (3508).][187] Kutub-, sitte 1864*

Kadir gecesinin ihyası ile ilgili olarak Peygamber (sav)’den bir dua haricinde herhangi ibadet tavsiye edilmemiştir.

REGAİB KANDİLİ

Kur’an-ı Kerim’de receb ayı hakkında "...**bunlardan dördü hürmetli aylardandır**... “(Tevbe: 9/36)
Bu aylar da: **Receb, zilkade, zilhicce ve muharrem** aylarıdır. Receb ayının faziletine dair herhangi özel bir hadis rivayet edilmemiştir. Receb ayı haram (içinde savaş açılması yasak) aylardan biridir. Bu ayla ilgili olarak Peygamberimizin:
“**Ya Rabb'i, Receb ve Şaban aylarını hakkımızda mübarek eyle ve bizi Ramazan'a erdir**” diye buyurduğu rivayet edilmiştir.
(*Bu hadisi İbn Hacer El-Askalanî, Tebyin El-Aceb Bima vera fi Fazli Receb adlı eserinde anlatmaktadır: s. 11, 12. Orada hadisin Bezzar tarafından Müsned'inde, El-Taberâni ve Beyhaki tarafından faziletli vakitler bölümlerinde ve Ebu Yusuf el-Kadî'nin Kitab El-Sıyamında, kaydettiklerini söylemektedir. İbn Hacer-El-Askalanide bu hadisin senedinin sağlam olmadığını söylemektedir. Heysemi, Keşi el-Üstaz An Zevaid'il Bezzar, Tahkik: Habib El-Rahman El-Atemi, c. 1, s. 457, H. No: 961.*)

Duası da sahih bir hadise dayanmamaktadır. Zira bu hadisin senedinde yer alan Zâide b. Ebi’r-Rukâd adlı kişinin İmam Buhari tarafından munkeru’l-hadîs *[Münker hadis: Zayıf bir ravinin tek başına rivayet ettiği hadis. Münkeru’l-hadis: Bu tür hadisleri rivayet eden ravi]* olduğu ve bu ravinin bir takım hadisçiler tarafından tanınmadığı belirtilmiştir.*[Nûruddîn Ali b. Ebi Bekr el-Heysemî,* ***Mecmeau’z-Zevâid ve Menbau’l-Fevâid****, Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyye, 10 cilt, Beyrut, 1988, c: 2, s: 165 (Bâb fi’l-Cumua ve*

fadlihâ)]
Yalnız Peygamberimizin her ay tuttuğu ve tutulmasını tavsiye ettiği Pazartesi ve Perşembe günü oruçları ile eyyâm-ı bîz denilen her ayın 13, 14 ve 15. günleri tutulan oruçlara Recep ayında da devam edilebilir. Bunları yukarıdaki uydurma hadislerle karıştırmamak gerekir. **Burada özellikle vurgulanmak istenen husus, diğer aylarda yapılmayıp da sadece bu aya, Recep ayına- mahsus namaz, oruç gibi herhangi bir ibadet bulunmadığıdır.**

Aclûnî'nin tabiri ile **"bu hadislerin Kûtu'l-Kulûb, İhyâu Ulûmiddîn, Tefsîr-i Sa'lebî gibi (tasavvuf ağırlıklı) kitaplarda yer almasına aldanılmasın."** *[İsmail b. Muhammed el-Aclûnî, Keşfu'l-Hafâ ve Müzîlü'l-İlbâs, 3. Baskı, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 2 cilt, Beyrut, 1998, c: 2, s: 410]*
Aclûnî de bu kaideye değindikten sonra şöyle diyor:
"Her ne kadar İhyâu Ulûmiddîn, Kûtu'l-Kulûb adlı kitapların yazarları (İmam Gazali ve Ebû Talib el-Mekkî) bu hadisleri zikretse de bu konuda ne sünnette ne de hadis imamlarının yanında herhangi bir (sahih hadis) bulunmaktadır. Çünkü sünnet (onların demesiyle değil) ancak Peygamberin sözü, fiili ve takriri ile sabit olur."
*[Aclûnî, **Keşfu'l-Hafâ**, c: 2, s: 417]*

Bu uydurma hadislerden bazıları şunlardır:

1. **"Recep Allah'ın, Şa'ban benim Ramazan ise ümmetimin ayıdır."**

2. **"Recep'in ilk Cuma gecesinden gafil olmayasınız. Zira o gece, meleklerin "Regâib" ismini verdikleri gecedir."** *[İbn Kayyim, **el-Menâru'l-Munîf**, s: 95, Terc: Muzaffer Can, s: 88-89]*

Bunun dışında Recep ayının fazileti ile ilgili olarak Peygamberimizden bize hiç bir sağlam hadis gelmiş değildir. Başka bir deyimle, bu konuda var olduğu ileri sürülen hadislerin tümü asılsız ve yalandır.

"Receb ALLAH'ın ayıdır. Şaban benim ayımdır. Ramazan da tüm ümmetin ayıdır. Denildi ki ; ey ALLAH'ın rasulu ! Receb ALLAHın ayıdır sözünün anlamı nedir? dedi ki ; o ay mağfirete mahsus bir aydır."
Sonra uzun bir hadis rivayet etti ve orucu teşvik etti . sonra dedi ki ; Recebin ilk gecesi gafil olmayınız. O meleklerin Reğaib diye adlandırdığı gecedir. Sonra şöyle dedi ; kim Receb'in ilk perşembesi oruç tutar , sonra akşam ile yatsı arasında (yani cuma gecesi) oniki rekat namaz kılar ve her rekatta bir kez Fatiha , kadr suresini üç kez , ihlası oniki kez okur sonra her iki rekat arasını bir selamla ayırır ve namazını bitirince bana yetmiş kez selavat getirir , sonra da ; ALLAHım ! Ümmi olan Nebi Muhammed'e ve aline salatta bulun, der , sonra secde eder ve

secdesinde Subbuhun Kuddusun Rabbu'l Melaiketi ve'r Ruh der ve başını kaldırır yetmiş kez de ; rabbim bağışla ve merhamet et, bildiğin günahlarımı affet. Çünkü sen yüce olansın der ve ikinci secde de birinci secdede söylediği gibi söylerse ve ALLAH'tan ihtiyacını dilerse o ihtiyacı görülür" " şeklinde rivayet edilen hadis ise münker bir hadistir.
Uydurmadır.
Ravileri bilinmez. Meşhur Reğaib namazı budur !
Hadis hafızlarının hepsi bu hadisin uydurma olduğunu söylemişlerdir. Bu konuda eserler yazdılar. El Hatib'in bu namaz hakkındaki sözünün yanlış olduğunu söylediler. Onun çağdaşlarından , ona ilk cevap veren İbn Abdusselam'dır. Bu namazın uydurma olduğu el Hatib gibi insanlara gizli kalmaz. Onun bu sözü neden söylediğini ALLAH bilir. Hafızların bu uydurma namaz hakkında uzunca konuşmalarının sebebi el Hatib'in sözüdür. Bu uydurma hadis el Hatib'in onunla onunla uğraşamayacağı kadar önemsizdir.
Bu hadisin uydurma olduğunu , hadis ilminden en küçük ilmi olan dahi anlar.
El Feyruzbadi , el Muhtasar'da ; "O hadisin uydurma olduğu ittifakla kabul edilmiştir" der. Hakeza el Makdisi de aynı şeyi söyler ve bu konuda konuşulması gereken yeterince uzun söz söylenmiştir. Bu hadisi , Rezin İbn Muaviye el Abderi'nin nereden derlediği belli olmayan uydurma haberleri , İslam diyarlarına karıştırarak yazdığı kitaba , bu hadisi koyması müslümanlara yaptığı (açık) hıyanettir.
(*İmam Şevkani ; El-Fevaid El-Mecmua Fi'l-Ehadis El-Mevdua -MEVZU HADİSLER, sayfa 250-251 , Medarik yayınları*)

Aynı zamanda receb ayının fazileti hakkında; "Kim bu ayda şu kadar namaz kılarsa onun için şu kadar ecir vardır. Kim de şu kadar istiğfarda bulunursa ALLAH katında onun için şu kadar ecir vardır" gibisinden rivayet edilen diğer hadislere gelince bunların hepsi olduğundan fazla abartma hadislerdir. Hepsi de yalan ve uydurma hadislerdir. Bu hadislerin mevzu olduğunun alametleri olduğundan fazla mübalağaların yapılmasındadır.

Alimler şöyle der: "**Küçük bir işe karşılık büyük sevaplar vadedildi mi, ya da küçük bir günaha karşılık büyük azap verileceği tehdidi yapıldı mı bu durum, böyle hadislerin uydurma olduğunu gösterir.**"
Alimlerin bu hadisleri açıklamaları ve insanları bunlardan sakındırmaları gerekir.
"***Yalan gördüğü bir hadisi rivayet eden bir kimse de yalancılardan biri olur***."(Muslim.)

Bazan insan rivayet ettiği hadisin mevzu olduğunu bilmez. Aslında bilmek gerekir. Hadislerin kaynaklarını tanımak gerekir. Güvenilir bir çok hadis kitapları var. Özellikle de **zayıf ve mevzu hadisleri** bildiren kitaplar. Bunlardan bazıları şunlardır. **"El-Makasit El-Hasene**" Sahavi'ye ait. "**Temyiz-i'l-tayyib min-el'habisi limâ yedru alâ elsineti'l-n 'Nâsi min'l-Hadisi**" İbn Diyb'in "**Keşfu'l Hâfâ ve'l ilbâsi fimâ iştehere min-el'ehâdisi alâ el'sinet-i'n-Nâsi**" Acûlini'nin.

Daha bir çok hadis kitapları mevcuttur. Bunları hatiplerimize bildirmek gerekir. Hem de iyiden iyiye tanıtmak lazım gelir ki bir daha kaynaksız tek bir hadis dahi rivayet etmesinler.

Receb Ayında Oruç Tutmak
Regaib Kandili Dolayısıyla Oruç Tutmak

Önce konuyla ilgili uydurma ve zayıf hadislerin bir kısmını da bu başlık altına zikredelim sonra devamına sahih hadislerle sünneti görelim:

"Recep Allah'ın, Şa'ban benim, Ramazan ise ümmetimin ayıdır. Her kim Recep ayında iki gün oruç tutarsa ona iki kat ecir vardır. Bu katlardan her biri (nin büyüklüğü) dünyadaki dağlar kadardır."
[Muhammed b. Ali eş-Şevkânî, el-Fevâidü'l-Mecmûa fi'l-Ehâdîsi'l-Mevdûa, Tahk: Abdurrahman b. Yahya el-Muallimî el-Yemânî, 2. Baskı, el-Mektebü'l-İslâmî, Beyrut, 1392 h., s: 100. Bu hadis için ayrıca bkz: Aclûnî, a.g.e., c: 1, s: 423-424, hadis no: 1358]

Şevkânî, bu hadisin râvîsinin daha sonra "her kim dört gün", "altı gün", "yedi gün", "sekiz gün" ve nihayet "on beş gün" oruç tutan kişinin ecrini anlattığını söyledikten sonra şu açıklamayı yapmaktadır:
"**Bu, uydurma bir hadistir. Bu hadisin isnadında yer alan ravilerden Ebû Bekir b. Hasan en-Nakkâş (hadis uydurmakla) itham edilmiş, el-Kisâî ise mechûldür / tanınmamaktadır. Bu hadisi el-Leâlî yazarı (Suyûtî) Ebu Saîd el-Hudrî (ra)'den rivayet etmiştir**." *[Şevkânî, a.g.e., s: 100]*

Şevkânî'nin, Suyûtî'nin kitabında da yer aldığını bildirdiği hadise, uzun olduğu ve alıntı bütünlüğünün dağılmaması için aşağıda değinilecektir. Şimdi Şevkânî'nin uydurma olduğunu belirttiği diğer hadislere devam edelim:

"Her kim Recep ayında üç gün oruç tutarsa, ona bir aylık oruç (sevabı) yazılır. Her kim Recep ayında yedi gün oruç tutarsa, Allah o kişi için Cehennemden yedi kapı kapatır. Her kim Recep ayında sekiz gün oruç tutarsa, Allah o kişi için Cennetten sekiz kapı açar. Ve her kim Recep ayının yarısını oruçlu geçirirse, Allah onu çok kolay şekilde hesaba çeker."

Bu hadisin senedinde yer alan ravilerden Ebân adlı kişinin metrûk olduğu, yani kendisinden hadis rivayet edilmediği, Amr b. el-Ezher'in ise hadis uydurduğu belirtilmiştir.*[Celâluddîn Abdurrahmân es-Suyûtî, el-Leâli'l-Masnûa fi'l-Ehâdîsi'l-Mevdûa, Tahrîc ve Ta'lîk: Ebû Abdirrahmân Salâhuddîn b. Muhammed b. Uveyza, Dâru'l-Kütübi'l-*

İlmiyye, 3 cilt, Beyrut, 1996, c: 2, s: 97; Şevkânî, a.g.e., s: 100]
Bu hadisi başka bir yolla Huseyin b. Ulvân babalarından rivayet etmiştir. Fakat bu Huseyin b. Ulvân'ın da hadis uydurmacısı olduğu bildirilmiştir.
[Suyûtî,, a.g.e., aynı yer; Ebu'l-Hasen Ali b. Muhammed b. Arrâk el-Kinânî, Tenzîhu'ş-Şerîati'l-Merfûa ani'l-Ahbâri'ş-Şenîati'l-Mevdûa, Tahk: Abdulvehhâb b. Abdullatîf, Abdullah Muhammed es-Sıddîk, 2. Baskı, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2 cilt, Beyrut, 1981, c: 1, s: 152; Şevkânî, a.g.e., s: 100]

"Muhakkak ki Recep ayı, çok büyük bir aydır. Kim o aydan bir günü oruçlu geçirirse, ona bin senelik oruç (sevabı) yazılır."*[Şevkânî, a.g.e., s: 101]*

Bu hadisin devamı, el-Leâli'l-Masnûa'da şöyle geçmektedir:
"… Her kim Recep ayından iki günü oruçlu geçirirse, ona iki senelik oruç (sevabı) yazılır. Her kim Recep ayından üç günü oruçlu geçirirse, ona üç senelik oruç (sevabı) yazılır. Her kim Recep ayından yedi günü oruçlu geçirirse, cehennemin kapıları o kimseye kapatılır. Her kim Recep ayından sekiz günü oruçlu geçirirse, ona cennetin sekiz kapısı açılır, o da istediği kapısından içeri girer. Her kim Recep ayından on beş günü oruçlu geçirirse, onun seyyiâtı (kötülükleri) hasenâta (iyiliklere) çevrilir. Ve gökten bir ses "(bugüne kadar yaptıklarından dolayı) Allah seni bağışladı, artık her şeye yeniden başla" diye seslenir. Her kim daha fazlasının yaparsa, Allah da ona daha fazlasını verir."

Suyûtî bu hadisin sahih olmadığını, senet zincirinde yer alan Harun b. Antere'nin münker hadisler rivayet eden biri olduğunu belirtir. *[Suyûtî,, a.g.e., c: 2, s: 98; İbn Arrâk, Tenzîhu'ş-Şerîa, c: 1, s: 152; Şevkânî, a.g.e., s: 101]*

"Kim Recep ayında bir gün oruç tutarsa, onun tuttuğu bu oruç, bir aylık oruca denktir."

Bu hadisin senedinde yer alan el-Furât b. es-Sâib, metrûktur, hadisi reddedilir.
[Suyûtî, a.g.e., aynı yer; İbn Arrâk, a.g.e., c: 1, s: 153; Şevkânî, a.g.e., aynı yer.]

"Kim recep ayından bir geceyi ihya eder ve bir gün oruç tutarsa, Allah da ona cennet meyvelerinden yedirir."

Bu hadis de senedinde yer alan Hafs b. Muhârik yüzünden uydurma kabul edilmiştir.
[Suyûtî, a.g.e., c: 2, s: 99; Şevkânî, a.g.e., s: 101]

"Recep ayında çokça istiğfar ediniz. Çünkü o ayda Allah, her saat birilerini Cehennemden azad etmektedir."
*[Şevkânî, **a.g.e.**, s: 439.]*

"Recep ayında öyle bir gün ve gece vardır ki o günü oruçlu geçirip o geceyi ihya eden kimse için yüz sene oruç tutmuş gibi ecir vardır."
*[Şevkânî, **a.g.e.**, aynı yer.]*

"Ey İnsanlar! Büyük bir ayın, Allah'ın çok hürmetli ayı (el-esamm) Recep'in, gölgeleri üzerinize düşmüştür. Bu ayda iyilikler katlanır, dualar kabul edilir, sıkıntılar giderilir."

Peygamberimizin Recep ayı girmeden önce bir Cuma günü hutbede söylediği iddia edilen bu sözlerin de hiç tereddütsüz bir şekilde münker olduğu ifade edilmiştir.
*[İbn Arrâk, **a.g.e.**, c: 1, s: 163-164; Şevkânî, **a.g.e.**, aynı yer.]*

"Recep ayının diğer aylara olan üstünlüğü, Kur'an'ın diğer kelamlara olan üstünlüğü gibidir."
*[Şevkânî, **a.g.e.**, s: 440. Ayrıca bkz: İbn Arrâk, **a.g.e.**, c: 1, s: 160-161; Aclûnî, **a.g.e.**, c: 2, s: 85, hadis no: 1824]*

"Allah Teala, Nuh (as)'a gemi yapması emrini Recep ayında vermiş, onun yanında bulunan mü'minlere de bu ayda oruç tutmalarını emretmiştir."
*[Şevkânî, **a.g.e.**, s: 440.]*

Şevkânî'nin yukarıda, birinci maddede bahsettiği uzun hadis, Suyûtî'nin kitabında şöyle geçmektedir:

"Ebû Said el-Hudrî (ra)'nin Peygamberimizden rivayet ettiği (merfû) hadis:
"Recep Allah'ın, Şa'ban benim, Ramazan ise ümmetimin ayıdır. Her kim inanarak ve sevabını yalnız Allah'tan bekleyerek Recep ayını oruçlu geçirirse, Allah'ın en büyük rızasını hak etmiş demektir. Allah, onu Firdevs-i Âlâ'ya yerleştirecektir.

Her kim Recep ayında iki gün oruç tutarsa, ona iki kat ecir vardır. Bu katlardan her birinin ağırlığı, dünyadaki dağlar kadardır.

Her kim Recep ayında üç gün oruç tutarsa, Allah onunla Cehennem arasına uzunluğu bir senelik yürüyüş mesafesi kadar olan bir hendek koyar.

Her kim Recep ayında dört gün oruç tutarsa, (her türlü) beladan, delilikten, cüzzamdan, alaca hastalığından, Deccalın şerrinden ve kabir azabından kurtulur.

… altı gün oruç tutarsa, o kişi, yüzü ayın on dördünden daha parlak bir şekilde kabrinden kalkar.

… yedi gün oruç tutarsa, onun tuttuğu her bir günlük oruca karşılık Cehennemin yedi kapısı birer birer o kişiye kapanır.

… sekiz gün oruç tutarsa, onun tuttuğu her bir günlük oruca karşılık Cennetin sekiz kapısı birer birer o kişiye açılır.

… dokuz gün oruç tutarsa, o kişi kabrinden "Lâ ilâhe illallâh" nidaları ile kalkar ve onun yüzü Cennetten başka bir tarafa çevrilmez.

… on gün oruç tutarsa, Allah, Sırat üzerinde her milde onun istirahat edeceği bir yatak var eder.

… on bir gün oruç tutarsa, o kişi yarın kıyamet gününde - kendisi kadar veya daha fazla oruç tutanlar hariç- kendisinden daha faziletli kimse görmez.

… on iki gün oruç tutarsa, Allah Teala ona kıyamet gününde bir tanesi dünyadan ve içindekilerden daha hayırlı olan iki güzel elbise giydirir.

… on üç gün oruç tutarsa, kıyamet gününde insanlar büyük zorluklar içindeyken o kişi için arşın gölgesinde bir sofra kurulur ve o kişi bundan yer.

… on dört gün oruç tutarsa, Allah Teala ona kıyamet gününde hiçbir gözün görmediği, hiçbir kulağın işitmediği ve hiçbir insanoğlunun tahmin edemediği bir sevap verir.

… on beş gün oruç tutarsa, Allah Teala kıyamet günü o kişiyi güvende olan kimselerin duracağı bir yere sokar. Oraya her ne zaman bir melek-i mukarreb ve bir peygamber uğrasa ona şöyle derler: "Müjdeler olsun sana ki güvende olanlardansın."
*[Suyûtî, **a.g.e.**, c: 2, s: 96-97; İbn Arrâk, **a.g.e**, c: 1, s: 151-152]*

Bu hadisi verdikten sonra "uydurulmuştur" ibaresini ekleyen İmam Suyûtî, hadisin senedinde yer alan el-Kisâî adlı şahsın tanınmadığını, en-Nakkâş'ın ise hadis uydurmakla itham edilen biri olduğunu belirtmiştir.
*[Suyûtî, **a.g.e.**, c: 2, s: 97; İbn Arrâk, **a.g.e.**, c: 1, s: 152]*

Bundan sonra ise sahih hadisler ile konu hakkında açıklamalarda bulunalım :

Peygamber (s.a.v.)'den ramazanın dışındaki diğer ayları oruçlu geçirdiğine dair

herhangi birşey rivayet edilmemiştir. En çok oruç tuttuğu ay şaban ayıdır. Bu ayı da tamamen oruçlu olarak geçirmemiştir. İşte asıl sünnet olan budur. ALLAH Rasulu (s.a.v.)bazı aylarda tutar bazı aylarda ise tutmazdı.
"**Bazan oruç tutardı biz derdik herhalde daha orucunu açmayacak bazı zamanlar da tutmazdı biz derdik herhalde daha oruç tutmayacak**" (*Buharı, Müslim ve Ebu Davut.)*

Türkiye gibi halkının çoğunun geneleksel dini yaşandığı ülkelerde bazı kişiler Receb ayının hatta Şaban ayının da tümünü oruçlu olarak geçiriyorlar. Böyle bir şey ne Peygamber (s.a.v.)'den varit olmuş ne sahabeden ne de selef-i salihinden rivayet edilmiştir.
Ramazanın dışındaki aylarda oruç tutmanın en evlası bir gün tutup bir gün terketmektir. Yoksa ardı ardına oruç tutmak olmaz. Kim birilerine uymak istiyor ve sevap elde etmeyi amaçlıyorsa Peygamber (s.a.v.)'e uysun. Receb ve Şaban ayının tümünü oruçlu olarak geçirmesin. Bu evla olanıdır.

Hazret-i Enes (ra) anlatmıştır:
Üç kişilik bir grup Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) ibadetinden sordular. Kendilerine anlatılınca, azımsayarak şöyle dediler:
"**Peygamberin (asm) yüce mevkiinden kendimize bakacak olursak biz neredeyiz? onun geçmiş ve gelecek günahları bile bağışlanmıştır**."
Onlardan birisi:
"**Ben geceleri hep namaz kılacağım ve hiç uyumayacağım**" dedi.
Diğeri:
"**Ben bayram günlerinden başka tüm seneyi oruçlu geçireceğim ve hiç ara vermeyeceğim**" dedi.
Öbürü:
"**Ben de kadınlardan ayrı bir yere çekileceğim ve hiç evlenmeyeceğim**" dedi.
Rasûlullah Efendimiz (asm) gelince bunları çağırttı ve dedi ki:
*"**Şöyle şöyle konuşanlar sizler misiniz? Haberiniz olsun; ALLAH'a and olsun ki, ben sizin ALLAH'tan en çok korkanınızım ve sizden daha çok takva sahibiyim. Fakat ben bazen oruç tutar, bazen ara veririm. Geceleri namaz da kılarım, istirahat için uyurum da. Benim sünnetim budur. Kim benim sünnetimden yüz çevirirse benden değildir.**"*
(imam Nevevi ; Riyazus salihin 143)

Buna benzer başka bir hadiste şöyledir :

Ebû Muhammed Abdullah b. Amr b. El-Âs (ra) anlatır: Benim "**Yaşadığım sürece gündüzleri oruç tutacağım ve geceleri ibadete kalkacağım**" dediğimden Rasûlullah (asm) haberdar olmuştu. Bana:
"**Bu sözü söyleyen sen misin?**" buyurdu. Ben:
"**Evet, ya RasulALLAH, doğrudur**" dedim. Rasûlullah (asm):

“**Böyle yapma. Bazen oruç tut. Gecenin bir kısmında uyu. Gecenin bir kısmında namaza kalkman yeter. Şüphesiz cesedinin senin üzerinde bir hakkı vardır. İki gözünün senin üzerinde bir hakkı vardır. Eşinin senin üzerinde bir hakkı vardır. Misafirlerinin senin üzerinde bir hakkı vardır. Her ayda üç gün oruç tutman sana yeter. Zira sana her iyiliğin o*n misli sevap vardır. Bu üç günlük oruç yıl orucu gibi olur**” buyurdu.
Ben:
“**Ey ALLAH’ın Rasûlu, benim daha fazlasına gücüm yeter!**” dedim. Rasûl-u Ekrem (s.a.v.):
“ **O zaman ALLAH’ın Peygamberi Hz. Davut (as) orucunu tut. Üzerine fazlalaştırma**” buyurdu.
Ben: “**Dâvud orucu nedir?**” dedim.
Rasûl-u Ekrem (s.a.v.): “**Yılın yarısında tutulan oruçtur. Bir gün oruç tutar, bir gün yersin**” buyurdu. Ben: “**Bundan daha fazlasına gücüm yeter**” dedim. ALLAH Rasûlu (s.a.v.): “**Bundan daha faziletli oruç yoktur. En faziletli oruç Dâvûd orucudur**” buyurdu.

Abdullah (ra) yaşlandıktan, güç ve kuvvetten düştükten sonra derdi ki: “**Keşke ben Rasûlullah’ın (asm) tavsiye ettiği üç günlük orucu kabul etmiş olsaydım. Bana ailemden de, malımdan da daha sevimli olacaktı. Fakat heyhat! Şimdi çok geç!**”
(imam Nevevi ; Riyazus salihin 150)

Söz konusu cuma günü oruç tutmak, sözgelimi bir önceki veya bir sonraki cuma günü oruç tutmaktan daha kuvvetli ve öncelikli bir müstahabdır. O cumanın gecesi de öbür cuma gecelerinden daha üstün olduğu gibi o gece kılınacak olan nafile namaz özel olarak öbür cuma geceleri kılınacak nafile namazlardan ve genel olarak diğer bütün gecelerde kılınacak olan nafilelerden daha faziletli ve daha çok sevap kazandırıcıdır. Çünkü eğer adamın zihnine böyle bir inanç yerleşmeseydi bu güne ve geceye özellik tanıma isteği içinde uyanmazdı. Çünkü sebepsiz yere tercih, olacak şey değildir. Peygamber Efendimiz (salât ve selâm üzerine olsun) şöyle buyuruyor:
“**Geceler arasında cuma gecesini nafile ibadet için ve günler arasında cuma gününü de nafile oruç için özel olarak belirlemeyiniz. Eğer cuma günü tutmakta olduğunuz bir oruca rastlarsa o başka**.”
(*Müslim, Sahih, H. No: 1144, K. Oruç, Bab: Cuma Gününü Tek Olarak Tutma, c. 2, s. 801.*)

Buharî ile Müslim'in, yine Ebu Hureyre'ye dayanarak kaydettikleri aynı konudaki bir başka hadisde şöyledir:
“**İçinizden biri, cuma günü, ancak bir gün öncesi veya bir gün sonrası ile birlikte nafile oruç tutsun**.”

(Buhari, H. No: 1985, c. 4, s. 232, Feth-El-Bari, Müslim, K. Oruç, Bab: Cuma Gününü Tek Olarak Oruç Tutma, H. No: 1144.)
Öte yandan Buharî'nin bildirdiğine göre:**Peygamberimiz, (salât ve selâm üzerine olsun) bir cuma günü Cüveyriye bint-i Haris'in evine gittiğinde kendisinden onun oruçlu olduğunu öğrendi. Bunun üzerine ona:**
“Dün de oruç tuttun mu?” diye sordu. Cüveyriye:
“Hayır” deyince Peygamberimiz kendisine:
“Peki, yarın da oruç tutmak istiyor musun?” diye sordu. Cüveyriye bu soruya da:
“Hayır” diye cevap verince Peygamberimiz ona:
“O halde orucunu boz” diye buyurdu.

Buharî ile Müslim'de belirtildiğine göre:
Muhammed b. Abbad b. Cafer bir defasında Kâbeyi tavaf ederken sahabilerden Cabir b. Abdullah'a:
“**Peyamberimiz, cuma günü nafile oruç tutmayı yasakladı mı?” diye sordu ve Cabir de bu soruyu:**
“Şu Beytullah'ın Rabb'i hakkı için, evet” diye cevap verdi.
(Müslim, K. oruç, Bab: Cuma Gününü Tek Olarak Oruç Tutmanın Keraheti, H. No: 1143, Buhari, c. 4, s. 232, H. No: 1984)

“**Tek başına cuma günü nafile oruç tutmayınız**” demiştir. (*Müsned-i Ahmed, c. 1, s. 288*)

Biri ortaya çıkar da “söz konusu gün ve gecede (Regaib adı ile anılan gün ve gece) oruç tutup namaz kılmak diğer vakitlerde tutulan oruç ve kılınan namaz gibidir. İnancım budur. Bununla birlikte bu gün ve gecelere özellik tanıyorum” derse, adamın bu davranışı ya taklitçilikten ya yaygın adetlere uymaktan ya kınanma endişesinden veya bunlara benzer bir başka sebepten ileri gelebilir. Yoksa adam yalan söylüyor demektir. Buna göre bu davranış, mutlaka asılsız bir inançtan veya din dışı başka bir gerekçeden kaynaklanıyor demektir ki, bunlar batıl itikatlardır.
Kesinlikle öğrendik ki, ne Peygamber Efendimiz ne sahabiler ve nede diğer imamlar bu günün (Regaib adı ile anılan günün) üstünlüğü veya özellikle bu gün oruç tutup bu gece ibadet etmenin faziletli olduğu hakkında tek bir söz söylemiş değillerdir. Bu gün ve bu gece ile ilgili olarak var olduğu ileri sürülen hadis uydurmadır (mevzudur). Böyle bir gün ve gecenin İslâma maledilmesi girişimi, hicrî dördüncü yüzyıldan sonra ortaya çıkmıştır.

Regaib Gecesi Namazı !

Bu geceyi İhya etmek maksadıyla Recep ayının ilk Cuma gecesi yani akşamla yatsı arası kılınan 12 rekatlık namazın ve bu gecenin fazileti hakkında dayanılan rivayet şudur:
Enes İbn Malik (r.a.) ALLAH Rasulu (s.a.v)'in şöyle dediğini rivayet eder:
"**Receb ayında orucun faziletini zikrettikten sonra, devamla) "O ayda bulunan ilk cuma gecesinden gafil olmayın. Çünkü o, meleklerin regaip diye isimlendirdikleri bir gecedir. Kim recep ayının ilk Perşembe gününü oruç tutar ve o günün, akşamla yatsı arası on İki rekat namaz kılarsa, (namazın keyfiyetini açıkladıktan sonra) ALLAH-u Teala o kimsenin günahlarını bağışlar**."
(*Ebu Şame el-Baisu Ala inkari'l-Bida'i ve'l-Havadisi s. 39-40*)

İbnu'l-Cevzi bu hadis hakkında şunları söyler:
"**Bu hadis ALLAH Rasûlu (s.a.v.) üzerine uydurmadır. Ali İbn Abdillah İbn Cahdami bu rivayetiyle ilim ehli tarafından itham olunup yalancı sayılmıştır. Bu hadisin ravileri meçhuldür. Ravilerle ilgili bütün kitaplarda onları aradım ve bulamadım**."
(*Ebu Şame el-Baisu Ala inkari'l-Bida'i ve'l-Havadisi s. 40, İbnu'l-Cevzi, el-Mevdu'at, c.2s. 125-126)*
İbnu'l-Cevzi sözüne şöyle devam eder:

"Bu hadisi uyduran kimse bid'atında çok aşırı gitmiştir. Çünkü bu namazı kılan kimse önce gündüz oruç tutacaktır. Belki de o günün gündüzü çok sıcaktır, oruçlu olunca da akşam namazına kadar haliyle yemek yeme imkanı bulamıyacaktır. Akşam namazından sonra, bu namaz için uzun tesbihat sebebiyle kıyamda ve secdede duracak gayet eziyet çekmiş olacaktır. Ben doğrusu ramazan ve teravih namazlarına nazaran insanların bunda, nasıl izdihamlaştıklarını kıskandım. Bilakis bu namaz halk indinde diğerinden daha büyük ve değerlidir. Çünkü bu namazda diğer beş vakit namaza gelmeyenler hazır bulunuyor.
(Ebu Şame el-Baisu Ala inkari'l-Bida'i ve'l-Havadisi s.30. İbnu'l-Cevzi. el-Mevdu'at c.2s. 127)

Bu günü ve geceyi kutlamak, müslümanlar arasında hicrî dördüncü yüzyıldan sonra adet olmaya başlamıştır. Bu kutlama ile ilgili olarak bütün alimlerin söz birliği ile uydurma sayılan bir hadis ortaya atılmıştır. Bu sözde hadise göre, o gün oruç tutmanın ve o gece cahiller arasında “Regaib Namazı” adı ile anılan bir namaz kılmanın fazileti belirtilmiştir. Bir kısmı bizim mezhebimizden olan bazı son dönem alimleri (Muteahhirin) de bu gün ve geceden söz etmişlerdir.
Bu konuda araştırmacı alimlerin savundukları ortak doğru görüşe göre, o gün oruç tutmaktan ve o gece adı geçen asılsız namazı kılmaktan kaçınmak gerekir. Ayrıca o gün kutlamak için ortaya çıkarılan özel yemekler hazırlama ve güzel elbiseler giyinme gibi geleneklerden de uzak durmalıdır. Böylece o gün, öbür normal günler gibi bir gün sayılsın ve ona hiç bir özellik tanınmamış olsun.
Bu kategoriye giren asılsız kutlama günlerinden biri de Receb ayının ortasına rastlayan gündür. Bu gün “Ummu Davud” adı ile anılan bir namaz kılma adeti ortaya atılmıştır. Oysa bu günü kutlamanın şeriatta asla yeri yoktur.

Hafız Ebu'l-Hitab ise şunu söyler: "**Regaib namazını uydurmakla ittiham edilen kimse Ali Ibn Abdillah İbn Cahdami'dir. Meçhul olan raviler üzerine uydurmuştur. Ki bunlar, kitkardeşrın tümünde mevcut değildir**”.
(*Ebu Şame el-Baisu Ala inkari'l-Bida'i ve'l-Havadisi s.40*)

Hafız el-Irakı şöyle der:
"***Rezzin, kitabında bunu irad etmiştir. O uydurma bir hadistir***" (*Çukayn, Es-Sunenu ve'l-Mubîede'at s. 140*)

İmam Tartuşi şu sözünü ekler:
"***Receb ayındaki regaib namazı ise, Beyti'l-Makdis'de bizim bulunduğumuz yerde ancak h. 480 senesinde ihdas (uydurulmuş) edilmiştir. Bundan önce bu namazı ne gördük ve ne de duyduk***." (*Tartusi, EI-Havadisu ve'l-Bida'us. 133*)

Özellikle Regaib gecesi ile ilgili olarak halk arasında meşhur olan Regaib namazıyla

ilgili rivayeti, 1023 (h. 414) yılında vefat eden **Ali b. Abdullah b. Cehdâm** isimli Mekkeli **sûfî** bir zatın ihdas ettiği / ortaya çıkardığı kaynaklarda belirtilmektedir. *[İsmail b. Ömer İbn Kesir, el-Bidâye ve’n-Nihâye, Beyrut, c. 12, s.16; Nebi Bozkurt, “Kandil”, DİA, c. 24, s. 301]*

Görüldüğü gibi bu gecede mevlit okuma işi bu namaza nisbeten yeni sayılıp daha sonra uydurulmuştur.
Zaten bu hadis sahih olsa , onu en başta kuran sünnet takipçisi olan bizler kabulleniriz. Bidat olan kandilleri kabullenenler bu hadisi sahih diyerek yapmamaktadırlar.
İçlerinden ilimden uzak sefihleri , hadis alimin kitabında gördüğü hadis hakkındaki şerhi ve hadisin sıhhat derecesini beyan eden açıklamalarını dikkate almadan mal bulmuş mağribi gibi delil diye sarılmışlardır.
İçlerinden ilmi yönden mürekkeb yalamışları bu hadisin sahih olmadığının farkındadırlar. Adet haline getirilen bu kandil tabusuna boyun büküp teslim olduklarından sürü pisikolojisiyle hareket ederek ikamet ettikleri yerlerde kalabalığa-çoğunluğa uymaktadırlar.

Eğer yeryüzündekilerin çoğunluğuna uyarsan seni ALLAH yolundan saptırırlar. Çünkü onlar sadece "zann"a uyarlar ve saçmalarlar. Enam 116

Sonuç olarak şu söylenebilir ki ;
Ramazan ayının bütün geceleri için özellikle Kadir gecesi için ALLAH Rasulü belirli bazı ibadet ve duaları tavsiye etmiş bilfiil onları yaptığı için günümüze kadar yaşanan bir sünet olarak devam etmektedir.
Eğer Şaban ayının 15. gecesi Recep ayının ilk Cuma gecesi, isra ve miraç gecesi için sünnet ile sabit bir ibadet meşru olsaydı sahabe kurban, teravih, bayram, ibadetlerini ittifak halinde kendilerinden sonraki nesillere intikal ettirdikleri gibi bu kandil gecelerinde namazı gündüzlerinde orucu aynı şekilde intikal ettirirlerdi. Bu geceleri kutlamaktan gündüzlerini oruç tutmaktan sahabenin haberi olmamıştır.

Ne Kuranda ve ne de sünnette bugün geniş halk kitleleri tarafından kutlanan kandil gecelerine işaret vardır.
Mübarek kabul edilen bu geceler, Peygamber Efendimiz ve ashabından çok sonra Mısır ve Kudüste kutlanmaya başlamış, daha sonra İslam dünyasının çeşitli bölgelerine yayılmıştır. Bu kutlamalar kesinlikle İslam’ın bir emri veya bir tavsiyesi değildir.
Toplumlar tarafından ortaya çıkarılmış ve gelenek haline gelmiştir. Osmanlı padişahlarından II. Selim döneminden itibaren ‘kandil’ adını alan bu geceler miraciye, regaibiye, mevlüt gibi çeşitli etkinliklerle ihya edilmiştir. Kandil gecelerini kutlayan her toplum kendi kültüründen bir şeyler eklemiş ve böylece bu geceler

geleneksellеşmiştir.
Günümüzde de kandil geceleri halk camilere akın etmekte, kandil simidi ve tebrikleşmelerle son derece yoğun bir şekilde kutlanmaya devam etmektedir.
Ne Peygamber (s.a.v)'den varit olmuş nede sahabe ve onlardan sonra gelen selef imamlardan rivayet edilmiştir.
Türkiye gibi tasavvufçuların çoğunlukta olduğu ülkelerinde duyduğumuz ve gördüğüz gibi toplanarak o geceyi ihya ile geçirmek sonradan çıkarılmış bidat olan şeylerdir.

Müslüman şunu bilmelidir ki ; kulluk çok ibadet etmek değil, sünnete uymaktır.

Elhamdulillahirrabbil alemin

MEVLİD-İ NEBEVÎ'Yİ KUTLAMANIN HÜKMÜ:

Muhammed b.Salih el-Useymîn-ALLAH, İslâm ve müslümanlardan yana kendisine en iyi şekilde mükafatını versin- kendisine Mevlid-i Nebevî'yi kutlamanın hükmü sorulduğunda, o şöyle cevap verdi:.

Birincisi: Rasûlullah-*sallALLAHu aleyhi ve sellem*-'in doğduğu gece kesin olarak bilinmemektedir. Aksine günümüzdeki bazı tarihçiler, Rasûlullah-*sallALLAHu aleyhi ve sellem*-'in doğduğu gecenin Rebîül-Evvel ayının 9. gecesi olduğu ve 12. gecesi olmadığı gerçeğine varmışlardır. O halde 12. gece yapılan kutlamanın tarihî yönden hiçbir dayanağı yoktur**.**

İkincisi: Mevlid-i Nebevî'yi kutlamanın dînî yönden de hiçbir dayanağı yoktur. Çünkü Mevlid-i Nebevî'yi kutlamak ALLAH'ın dîninden olmuş olsaydı, Peygamber-*sallALLAHu aleyhi ve sellem*-bunu yapardı veya ümmetine bunu bildirirdi. Eğer o bunu yapmış veya ümmetine bildirmiş olsaydı, bu kutlama günümüze kadar (hadis kitaplarında) korunmuş olurdu.
Çünkü ALLAH Teâlâ bu konuda şöyle buyurmaktadır:

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ

***"Zikr'i** (Kur'an'ı) **kesinlikle biz indirdik ve onu (değiştirilmekten, tahrif edilmekten, ziyâdeleştirilmekten veya noksanlaştırılmaktan) elbette biz koruyacağız."** (Hicr Sûresi: 9)*

Böyle bir şey olmadığına göre, bu kutlamanın ALLAH'ın dîninde olmadığı anlaşılmış olur. ALLAH'ın dîninde olmadığına göre, bizim onunla ALLAH Teâlâ'ya ibâdet etmemiz ve O'na tevessülde bulunmamız câiz değildir.
ALLAH Teâlâ, rızasına ulaşmamız için bize belli bir yol tayin etmişse -ki bu yol Rasûlullah-*sallALLAHu aleyhi ve sellem*-'in getirmiş olduğu dîndir-, ALLAH'ın kulları olduğumuz halde, O'nun rızâsına ulaşmamız için kendi yanımızdan bir yol çıkarmamız nasıl câiz olsun?
Dîninden olmayan bir şeyi onun dînine yerleştirmek olan bu hareket, ALLAH Teâlâ'nın hakkına yapılan bir tecâvüzdür. Yine bu hareket, ALLAH Teâlâ'nın şu sözünü yalanlamayı içerir:

لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الإِسْلاَمَ دِيناً

"*Bugün size dîninizi* *(zaferi gerçekleştirmek ve şeriatını tamamlamak sûretiyle)* ***kemâle erdirdim.*** *(Sizi câhiliyye karanlığından İslâm nûruna çıkarmak sûretiyle)* ***üzerinize nimetimi***

tamamladım ve dîn olarak da size İslâm'ı seçtim *(siz de İslâm'ı kendiniz için dîn seçin).* ***"****(Mâide Sûresi: 3)*

Biz deriz ki, eğer bu kutlama dînin kemâlinden olsaydı, Rasûlullah-*sallALLAHu aleyhi ve sellem*-'in vefâtından önce olması gerekirdi. Dînin kemâlinden değilse, bu takdirde dînden olması mümkün değildir. Çünkü ALLAH Teâlâ; "*Bugün size dîninizi (zaferi gerçekleştirmek ve şeriatını tamamlamak sûretiyle)kemâle erdirdim*" buyurmaktadır.

Her kim, Rasûlullah-*sallALLAHu aleyhi ve sellem*-'in vefâtından sonra ortaya çıkmış olmasına rağmen, bu kutlamanın dînin kemâlinden olduğunu iddiâ ederse, onun bu sözü yukarıdaki âyeti yalanlamayı içerir.

Rasûlullah-*sallALLAHu aleyhi ve sellem*-'in doğum gününü kutlayanlar, bu hareketleriyle Rasûlullah-*sallALLAHu aleyhi ve sellem*-'i yüceltmek,onu sevdiklerini göstermek ve Peygamber-*sallALLAHu aleyhi ve sellem*-'in doğum gününü kutlamada o duygu için gayretlerine canlılık kazandırmak istediklerinde şüphe yoktur.

Bütün bunlar, ibâdettir; Rasûlullah-*sallALLAHu aleyhi ve sellem*-'i sevmek, ibâdettir. Hatta bir insan, Rasûlullah-*sallALLAHu aleyhi ve sellem*-'i nefsinden, evlâdından, babasından ve insanların hepsinden daha çok sevmedikçe tam îmân etmiş olmaz. Rasûlullah-*sallALLAHu aleyhi ve sellem*-'i yüceltmek, ibâdettir. Aynı şekilde onun şeriatına meyletmek olan onun aşkıyla yanıp tutuşmak da yine dîndendir.
O halde, ALLAH Teâlâ'ya tevessülde bulunmak ve Rasûlullah-*sallALLAHu aleyhi ve sellem*-'i yüceltmek için onun doğum gününü kutlamak, ibâdettir. Bu kutlama, ibâdet olduğuna göre, onda olmayan bir şeyi ALLAH'ın dînine yerleştirmek, kesinlikle câiz değildir. Bu sebeple Peygamber-*sallALLAHu aleyhi ve sellem*-'in doğum gününü kutlamak, bid'at ve haramdır. Üstelik bu kutlamada ne şeriatın, ne hissin, ne de aklın onayladığı büyük çirkinlikler olduğunu işitmekteyiz.
Peygamber-*sallALLAHu aleyhi ve sellem*-'in doğum gününü kutlayanlar, içerisinde Rasûlullah-*sallALLAHu aleyhi ve sellem*- hakkında aşırıya giden kasîdeleri, nağmelerle söylemektedirler. Öyle ki bu kimseler, Rasûlullah-*sallALLAHu aleyhi ve sellem*-'i ALLAH'tan daha büyük bir hale getirmişlerdir. Bu durumdan ALLAH'a sığınırız.

Yine, Peygamber-*sallALLAHu aleyhi ve sellem*-'in doğum gününü kutlayanlardan kimisinin akılsızlıklarını ve saçmalıklarını işitmekteyiz.
Peygamber-*sallALLAHu aleyhi ve sellem*-'in doğduğu kıssayı okuyan (mevlidhân), "*Mustafa dünyaya geldi*" dediği anda herkes tek kişinin ayağa kalktığı gibi ayağa kalkarak; "*şu anda Rasûlullah-sallALLAHu aleyhi ve sellem-'in rûhu aramıza geldi, ona saygı göstermek için ayağa kalkalım*" demektedirler.
Bu hareket, aptallığın ve akılsızlığın tâ kendisidir.

Sonra bu kimselerin ayağa kalkmaları âdâbtan değildir. Çünkü Rasûlullah-*sallALLAHu aleyhi ve sellem-* kendisi için ayağa kalkılmasını çirkin görürdü. *Rasûlullah-sallALLAHu aleyhi ve sellem-'in ashâbı, insanlar içerisinde onu en çok sevenler olmalarına ve onu bizden daha fazla yüceltmelerine rağmen, o hayatta olduğu halde kendisi için ayağa kalkılmasını çirkin görmesinden dolayı onun için ayağa kalkmadıklarına göre, uydurma hayallerle ayağa kalkan bu insanlara ne demeli?*

Bu bid'at, yani Peygamber-*sallALLAHu aleyhi ve sellem-*'in doğum gününü kutlama bid'atı, asırların en hayırlısı olan ilk üç asır (sahâbe, tâbiîn ve etbâut-tâbiîn asrı) geçtikten sonra meydana gelmiş ve bu bid'atla birlikte dînin esasıyla ters düşen bu çirkin şeyler meydana gelmiştir. Bunun yanında erkeklerle kadınların birbirine karışması gibi daha başka çirkin şeyler meydana gelmiştir.

Muhammed b. Salih el-Useymîn'in fetvâ ve risâleleri.Cilt: 2. Sayfa: 298-300

Ebu Davut’un **mesned'**inde rivayetine göre:
Bir adam Rasulullah’ın mescidine girdi. Farzı kıldıktan sonra kalkıp sünneti kılmaya başlamak üzere iken **Hz. Ömer** ona:
”***Otur farz ile nafile arasında bir ara ver, bizden öncekiler böyle yapmamakla helak oldular***”, dedi.
Bunun üzerine ALLAH Rasulu:
”***Ey hattap oğlu ALLAH seni doğruya isabet ettirdi***.” buyurdu. Hz. Ömer nafileyi farza hemen bitiştirerek hepsinin farz olduğu imajını ortadan kaldırmak istiyordu. *El-ibda S:40*

Bugün camilerde sünnete uymayan ibadet adına birçok bidatler işlenmektedir. Farzlar kılındıktan sonra herkes aynı yerde hemen kalkıp nafileye-sünnete duruyorlar. Bu durumun, biraz önce Hz. Ömer’in (r.a.)den rivayet eden sünnete aykırı olduğu bir gerçektir.

Ayrıca mescit ve camilerde işlenen bidatlerden biride selamdan sonra müezzin komutla tesbih çektirmesidir. Bilindiği gibi peygamberimizin asr-ı saadetinde böylesi bir uygulama asla olmamıştır. Asr-ı saadeti takip eden diğer asırlarda da komutla tesbih çekilmemiştir. Çok sonra böyle bir bidat ortaya çıktı. Kim tarafından ve nasıl

ortaya çıktığını biinmemekle beraber , Osmanlı'nın son dönemlerinde çıktığı tahmin edilmektedir.
Denildiği gibi bir deli kuyuya bir taş atar kırk akıllı onu çıkaramaz. Dinde bidatler hep böyle yerleşmiştir. Biri, işgüzarlık olsun kendini topluma ağıra satmak gibi mahsus bir niyetin saikasıyla yeri olmadığı halde ibadet(!) ambalajlı bir davranışta bulunur, bir başkası onu taklit eder birkaç defa tekrarlanırsa artık o yerleşik bir ibadet vasfını kazanır.
Hele buna karşı çıkılmadan uzun bir müddet üzerinden geçerse artık ona karşı çıkmak büyük bir suç , vahabilik , mezhebsizlik hatta dinsizlik telakki edilir.
Bundan dolayıdır ki, bazı âlimler şöyle demişler:
bidat (din adına uydurulan ibadetler) günah olan işlerden şeytana daha sevimlidir. Çünkü insanlar günahlardan tevbe etmesini düşünebilir de ama bidatten tevbe etmesini düşünmez.

Camilerde cemaatle kılınan namazlarda işlenen bid'atleri ki, bunların başına müezzin komutu ele alıp yüksek bir sesle tesbih ve duaları haykırması cemaate kavuşmayan sonradan gelen namazları kılanların kıraatlerini şaşırmasına yol açması büyük bir suçtur, günahtır.
Müezzinlerin sesli zikir ve tesbih çektirmelerinden dolayı namazdaki kıratı şaşırmamak çok çok zordur. Bu günah müezzinlikten sevap bekleyenlerin hanesine yazılacaktır .
"***Her bid'at bir Sünneti öldürür."***
Çünkü: Selamdan sonra her fert müslüman'ın yapacağı zikirleri müezzin baskın bir sesle onları yapıyor artık cemaatın ağzı kilitleniyor ve herkes müezzinin güzel nağmesini dinliyor ve halk o zikirden mahrum kalıyor. İşte bu Bid'at fertlerin bu zikir sünnetini öldürmüş oluyor.
"İkame-i Salat" denildiği zaman; farz namazlarının cemaatle kılınmasıdır. Bu da müezzinin bir ezan bir kamet getirmesi imamın tekbirle namaza girip selamla namazdan çıkmasıdır.
Nafileler zikirler tesbihler dualar fertlerin şahsi ibadetleridir. Cemaat namazıyla alakası yoktur. Namazdan sonra müezzini cemaati tutması onları temsilen zikir etmesi, tesbih çektirmesi, çok çirkin bir bid'attır.

Sahabe döneminde Rasulullahın zamanında olmayan uydurulmuş bir ibadet şekline İbn-i Mesud nasıl karşı çıktığına, ibadet ve mescidi bid'atlardan arındırmanın gereğini vurgulayan şu hadise bir delil olarak karşımıza çıktığını görmekteyiz:

"Bize **el-Hakem İbnu'l –Mübarek** haber verip (dedi ki) bize **Amr b.Yahya** haber verip dedi ki; **babasından** (naklen) şöyle rivayet ederken duydum:
(babam) dedi ki sabah namazından önce **Abdullah b.Mesud**'un kapısının önünde otururduk. Çıktığımızda, onunla beraber mescide giderdik. Neyse (bir gün) **Ebû Mûsa**

el-Eş'arî yanımıza geldi ve;
"**Ebû Abdirrahman** *(yani Abdullah b. Mesud)* **şimdiye kadar yanınıza çıktı mı?**" dedi. "Hayır" dedik. O da bizimle beraber oturdu. Nihayet **Abdullah** çıktı. Çıkınca toptan ona ayağa kalktık. Sonra **Ebû Musa** ona şöyle dedi:
"**Ebu Abdirrahman! Biraz önce mescide yadırgadığım bir durum gördüm. Ama yinede ALLAH a şükür. Hayırdan başka bir şey görmüş değilim**".
(Abdullah) "**nedir o**?" diye sordu. O da:
"**Yaşarsan birazdan göreceksin**" dedi (ve) şöyle devam etti "**Mescide halkalar halinde oturmuş namazı bekleyen bir topluluk gördüm. Her halkada(İdareci) bir adam, (halkadakilerinin)ellerinde de çakıl taşları var. (idareci): "Yüz defa ALLAH-u Ekber deyin" diyor, onlarda yüz defa ALLAH-u Ekber diyorlar. Sonra yüz defa Lâ İlahe İllALLAH deyin diyor, onlarda yüz defa La İlahe İllALLAH diyorlar. Yüz defada SubhanALLAH deyin diyorlar**." (Abdullah b.Mesud);
Peki onlara ne dedin? Dedi.
Senin görüşünü bekleyerek –veya "**senin emrini bekleyerek" –onlara bir şey söylemedim." dedim**. Dedi ki;
onlara kötülüklerini sayıp (hesap etmelerini) emretseydin ve (bununla) iyiliklerin hiçbir şeyinden zayi edilmeyeceğine dair onlara güvence verseydin ya! dedi. Sonra gitti, bizde onunla beraber gittik Nihayet o, bu halkalardan birine geldi, başlarında durdu ve şöyle dedi:
"Bu yaptığınızı gördüğüm nedir?" Dediler ki;
Ebu Abdirrahman! (Bunlar) çakıl taşları. Onlarla ALLAH-u Ekber, La ilahe İllALLAH ve Subhanallh deyişleri sayıyoruz." (Bunun üzerine Abdullah b.Mesûd) dedi ki;
artık kötülüklerinizi sayıp (hesap edin!)Ben iyiliklerinizden hiçbir şeyin zayi edilmeyeceğine kefilim. Yazıklar olsun size! Ey Ümmet-i Muhammed, ne çabuk helak oldunuz. Peygamberimizin (sav) şu sahabesi(içinizde hala) bolca bulunmakta. İşte onun elbiseleri, (henüz) eskimemiş: kkardeşrı, (henüz) kırılmamış. Canım elinde olan (ALLAH'a) yemin olsun ki, sizler kesinlikle (ya) Muhammed'in daha doğru yolda olan bir din üzerindesiniz. Onlar;
''VALLAHi, Ebu Abdirrahman, biz, başka bir şey değil, sadece hayrı (elde etmeyi) istedik'' dediler. (O da) şöyle karşılık verdi;
Hayrı (elde etmek) isteyen niceleri vardır ki onu hiç elde etmeyeceklerdir. Rasulullah (sav) bize haber vermiştir ki; Kur'an'ı okuyacak olan bir topluluğun (bu okuyuşları sadece dilde kalacak),onların köprücük kemiklerine ileriye geçmeyecek. VALLAHi, bilmiyorum, belki onların çoğu sizdendir." Sonra (Abdullah) onlardan yüz çevirdi.

(Amr b. Yahya'nın dedesi) Amr b. Selime, bundan sonra şöyle dedi: Bu halkalardaki (insanların) tamamını, en-Nehrevân olayında, haricilerin yanında bize karşı vuruşurken gördük.

Sünen-i Darimi

İbadetler için Muayyen Günler Belirleme

Bildiğimiz gibi Peygamberimiz (salât ve selâm üzerine olsun) bazı belirli vakitlerin namaz kılmak veya oruç tutmak için özellikle ayrılmasını yasaklarken, özellikle belirleme amacı söz konusu olmadığı takdirde, bu vakitlerde namaz kılmayı ve oruç tutmayı mubah kılmıştır.
Meselâ Müslim'in, Ebu Hureyre'ye (ALLAH ondan razı olsun) dayanarak bildirdiğine göre Peygamber Efendimiz (salât ve selâm üzerine olsun) şöyle buyuruyor:
"***Geceler arasında cuma gecesini nafile ibadet için ve günler arasında cuma gününü de nafile oruç için özel olarak belirlemeyiniz. Eğer cuma günü tutmakta olduğunuz bir oruca rastlarsa o başka***."
(*Müslim, Sahih, H. No: 1144, K. Oruç, Bab: Cuma Gününü Tek Olarak Tutma, c. 2, s. 801*.)

Buharî ile Müslim'in, yine Ebu Hureyre'ye dayanarak kaydettikleri aynı konudaki bir başka hadisde şöyledir:

"***İçinizden biri, cuma günü, ancak bir gün öncesi veya bir gün sonrası ile birlikte nafile oruç tutsun***."
(Buhari, H. No: 1985, c. 4, s. 232, Feth-El-Bari, Müslim, K. Oruç, Bab: Cuma Gününü Tek Olarak Oruç Tutma, H. No: 1144.)

Öte yandan Buharî'nin bildirdiğine göre:
Peygamberimiz, (salât ve selâm üzerine olsun) bir cuma günü **Cüveyriye bint-i Haris**'in evine gittiğinde kendisinden onun oruçlu olduğunu öğrendi. Bunun üzerine ona:
"***Dün de oruç tuttun mu?***" diye sordu. Cüveyriye:
"Hayır" deyince Peygamberimiz kendisine:
"***Peki, yarın da oruç tutmak istiyor musun?***" diye sordu. Cüveyriye bu soruya da:
"Hayır" diye cevap verince Peygamberimiz ona:
"***O halde orucunu boz***" diye buyurdu.

Buharî ile Müslim'de belirtildiğine göre:
Muhammed b. Abbad b. Cafer bir defasında Kâbeyi tavaf ederken sahabilerden Cabir b. Abdullah'a:
"Peyamberimiz, cuma günü nafile oruç tutmayı yasakladı mı?" diye sordu ve Cabir de bu soruyu:
"**Şu Beytullah'ın Rabb'i hakkı için, evet**" diye cevap verdi.
(*Müslim, K. oruç, Bab: Cuma Gününü Tek Olarak Oruç Tutmanın Keraheti, H. No: 1143,*

Buhari, c. 4, s. 232, H. No: 1984)

Öte yandan Ahmed İbn Hanbelî'in belirttiğine göre de ünlü sahabi İbn-i Abbas (ALLAH ondan razı olsun):
"**Tek başına cuma günü nafile oruç tutmayınız**" demiştir.(*Müsned-i Ahmed, c. 1, s. 288)*

Bunlara benzer bir başka delil de Buharî ile Müslim'in, Ebu Hureyre'ye dayanarak bildirdikleri şu hadistir:
"***Hiç biriniz Ramazan orucuna bir veya iki gün önceden başlamasın. Yalnız içinizden biri daha önceden oruca başlamış ise o gün de oruç tutabilir***."
(*Buhari, K. Oruç, Bab: Ramazandan Bir veya iki Gün Önce Oruç Tutarak Onun Önüne Geçmeyin, H. No: 1914*)

Oruçlar ve Günler

Bu meseleyi şöyle açıklayabiliriz:
Şeriat koyucu (ALLAH ve Peygamber) oruç tutma bakımından günleri üçe ayırmıştır:
1 - Bu günlerin bir kısmında oruç tutmayı farz kıldı, Ramazan ayı gibi.
2 - Diğer bazı belirli günlerde oruç tutmayı müstahab (özendirilecek bir davranış) saydı, Aşure günü gibi.
3 - Bazı günlerde de oruç tutmayı kesinlikle yasakladı, Ramazan ve Kurban bayramı günleri gibi.

Bazı günleri de oruç tutmak için belirlemeyi yasakladı, Cuma günü ile Şaban ayının son günü gibi. Fakat bu son kesim günlerde bir gün öncesi veya bir gün sonrası ile birlikte oruç tutulacak olursa, bu davranışı nafile oruç tutmak içinbelirlerse, ister bu belirlemeyi maksatlı olarak yapmış olsun, ister maksat gütmemiş olsun ve ister bu günlere üstünlük tanısın, isterse tanımasın, şeriat koyucu (Peygamberimiz) bunu yasaklamaktadır.
Bilinen bir şeydir ki, eğer bu davranışın (bazı günleri özel olarak oruç tutmak için belirlemenin) zararı, başka bir sebepten değil de sırf özellikle belirleme tutumundan ileri gelmemiş olsa idi, bu günlerde oruç tutmak, ya bayram günlerinde olduğu gibi yasaklanır veya Arefe gününde olduğu gibi serbest bırakılırdı. Bu zarar, bu yıkım diğer günlerde yoktur. Öyle olmasaydı, o zaman özel olarak belirleyerek yasaklamanın hiç bir anlamı olmazdı.
O halde açıkça anlaşılıyor ki, Peygamberimiz (salât ve selâm üzerine olsun) sözleri ile vurguladığı gibi, buradaki zarar ve sakınca aslında özelliği olmayan bir şeye özellik ve üstünlük tanımaktan ileri geliyor.

Bilindiği gibi, bazen yasaklanan veya emredilen davranışların kendileri yasaklanma veya emredilme sebebini içerebilirler. Tıpkı, Peygamberimizin "***Müşriklere ters düşünüz (Muhalefet ediniz)***" şeklindeki ifadesi gibi.
Buna göre her hangi bir zaman parçasını (vakti) oruç tutmak veya namaz kılmak için özel olarak belirlemeyi yasaklayan ifade, buradaki zarar ve sakıncanın (fesadın) özel olarak belirleme tutumundan kaynaklanmış olmasını gerektirir.
Buna göre *cuma günü namaz kılmanın, dua etmenin, zikretmenin, Kur'an okumanın, yıkanmanın, güzel koku sürünmenin ve temiz elbise giyinmenin diğer günlerden farklı olarak müstahab sayıldığı bir gün olması, o gün nafile oruç tutmanın diğer günlerin nafile orucundan daha üstün olduğunun sanılmasına yol açmış ve o gece nafile ibadet yapmanın, tıpkı o günkü nafile oruç gibi, diğer gecelerde yapılabilecek olan nafile ibadetlerden daha faziletli sayılmasını düşündürmüştür*.
İşte Peygamberimiz de sadece "**özel olarak belirleme**" tutumundan kaynaklanan bu sakıncayı, bu zararı bertaraf etmek amacı ile bu günü özel olarak belirlemeyi yasaklamıştır.
Ramazanı oruçlu karşılamak da böyledir, Ramazan orucu ile ilgili olarak ihtiyatlı ve tedbirli bir davranışı sergilediği gerekçesi ile faziletli bir tutum olduğu sanılabilir. Oysa, şeriat bu tutumu faziletli saymamıştır. İşte bu yüzden Peygamberimiz Ramazanı (bir veya iki gün önceden) karşılamayı yasaklamıştır.
İşte bu incelik ve bağıntı elimizdeki meselede de var. Halk kitleleri bu yabancı bayram ve yıldönümlerini, onları üstün saydıklarından özel olarak nafile ibadet için (meselâ oruç tutmak) belirliyorlar. İşte bu zaman parçalarını nafile oruç veya namaz için belirleme tutumu, bu zaman parçalarının diğer vakitlerden üstün oldukları inancına yol açabileceği için -ki aslında böyle bir üstünlük söz konusu değildir- bu zaman parçalarını özellikle belirlemek yasaklandı. Çünkü özellikle belirleme tutumu, ancak özel olarak belirlenmiş olma inancından kaynaklanır.

Biri ortaya çıkar da "*söz konusu gün ve gecede (Regaib adı ile anılan gün ve gece) oruç tutup namaz kılmak diğer vakitlerde tutulan oruç ve kılınan namaz gibidir. İnancım budur. Bununla birlikte bu gün ve gecelere özellik tanıyorum*" derse, adamın bu davranışı ya taklitçilikten ya yaygın adetlere uymaktan ya kınanma endişesinden veya bunlara benzer bir başka sebepten ileri gelebilir. Yoksa adam yalan söylüyor demektir. (Bu gün ve gecelerde yapılanlar diğer günlerde yapılanlardan daha üstündür demek daha sapıkça bir anlayıştır)
Buna göre bu davranış, mutlaka asılsız bir inançtan veya din dışı başka bir gerekçeden kaynaklanıyor demektir ki, bunlar batıl itikatlardır.
Kesinlikle öğrendik ki, ne Peygamber Efendimiz ne sahabiler ve nede diğer imamlar bu günün *(Regaib adı ile anılan günün)* üstünlüğü veya özellikle bu gün oruç tutup bu gece ibadet etmenin faziletli olduğu hakkında tek bir söz söylemiş değillerdir. Bu gün ve bu gece ile ilgili olarak var olduğu ileri sürülen hadis uydurmadır (mevzudur). Böyle bir gün ve gecenin İslâma maledilmesi girişimi, hicrî dördüncü yüzyıldan sonra

ortaya çıkmıştır.
Durum böyleyken bu gece ve bu günün üstünlük taşıması caiz değildir. Çünkü var olduğu ileri sürülen bu üstünlükten, eğer ne Peygamberimiz (salât ve selâm üzerine olsun) ne sahabiler (ALLAH hepsinden razı olsun) ne ikinci kuşak müslümanları (tabiin) ve nede diğer imamların haberi, bilgisi yoksa, ALLAH'a yaklaşmanın yegâne aracı olan bu din hakkında Peygamberimizin, sahabilerin, ikinci kuşak müslümanlarının ve öbür imamların bilmedikleri bir şeyi bizim bilebilmemiz imkânsızdır.
Yok eğer bu saydıklarımız söz konusu gecenin ve günün üstünlüğünden haberdar idiler ise, salih ameli, salihi işlemeye ve halka öğretmeye karşı taşıdıkları bunca sevgiye rağmen bu üstünlüğü hiç kimseye söylememiş ve bu konuda hiç amel işlememiş olacaklarını düşünmek imkânsızdır.
Madem ki, ileri sürülen bu üstünlük iddiası ya Peygamberimizin ve bütün yüzyılların en hayırlı müslümanlarının, ALLAH'ın dininin bir unsurunu bilmemiş olmalarını veya bildikleri halde hem şeriatımızın ilkelerine ve hem de şahsî tutumlarına aykırı olarak, bu bilgilerini saklamış ve hiç uygulamamış olmalarını gerektiriyor. Bu iki gerekli sonucun (bilmek ile bildiğini söylememenin) her ikisi de ya şeriate veya hem şeriat ve hem adetlere göre olmayacak, hatta düşünülemeyecek şeyler olduğuna göre, bizi bu sonuçlarla karşı karşıya bırakan üstünlük iddiası da asılsızdır.
Ayrıca bid'at nitelikli amel ya dinde sapıklık olan bir inancı veya ALLAH'dan başkasına ibadet işlemeyi gerektirir. Oysa ne bozuk inançlar taşımak ve nede ALLAH'dan başkasına dönük ibadet yapmak caiz değildir.Zaten gerek bu söz konusu ettiğimiz ve gerekse öbür tüm bid'atler, kesinlikle ve görünüşe göre caiz olmayan bir şeyi yapmayı gerekli kılarlar. Gerekli kıldıkları bu caiz olmayan şeyler, haram olmadıkları durumlarda en azından mekruh şeylerdir. Dine sonradan sokulmuş bütün bid'atler için bu kural geçerlidir.
Bir de bu sapık inanca saygı duymak ve yüce tutmak gibi bazı duygular eşlik eder ki, bu duygular da ALLAH'ın dininde yeri olmayan asılsız saplantılardır.
Farzedelim ki bu bid'atleri işleyen biri "Ben bunların üstünlüğüne inanıyor değilim" demiş olsun. Eğer sözünü ettiğimiz ibadetleri yapıyorsa kalbindeki saygı ve yüceltme duygularını gideremez. Saygı ve yüceltme gibi duygular ancak bu yoldaki bir inançtan kaynaklanabilir. Eğer bu adam, bu durumun kaçınılmaz bir şey olduğu kanısında ise bilmesi gerekir ki, eğer belirli bir şeyin üstünlüğü ile ilgili düşünce şuurundan silinecek olursa, artık o şeye saygı duymaz olur, fakat saygının yerini karmaşık duygular alır.
Böyle bir kimse söz konusu davranışın bid'at olduğuna inandığı için, bu mananın sonucu olarak o davranışa saygı duymaması gerekir. Fakat o davranışlarla ilgili çeşitli rivayetlerin veya onun bunun bu davranışı işlemelerinin kalbinde uyandırdığı duygular, yahud söz konusu davranışı işlemenin kendisine sağlayabileceği yarar yüzünden o davranışı işlemeye ve ona saygı göstermeye devam eder.
Demek ki, bu bid'atleri işlemek, taşımak zorunda olduğumuz inançlara ters düşer.Peygamberlerin ALLAH (c.c.) katından getirmiş oldukları ilkelerle çatışır ve

gizli de olsa kalblerde münafıklığın çöreklenmesine -yol açarlar.
Bu durum Peygamberimiz (salât ve selâm üzerine olsun) zamanında bazı kimselerin, ya mevkilerinden ya servetlerinden ya asaletlerinden ya gördükleri yardımlardan veya kendilerine bağımlı olduklarından dolayı **Ebu Cehil** ve **Abdullah b. Ubeyy b. Selül** gibi ileri gelen kâfir ve münafıklara saygı göstermesine benzer.
Nitekim Peygamberimiz ya bu küfür ve münafıklık önderlerini küçük düşürücü bir söz söyleyince ya hoş görülmelerine ya da öldürülmelerini emredince halis imanlı kimseler için mesele yoktu. Fakat böyle olmayan bazılarının kalblerinde sahih inançlarının gereği olarak Peygamberimize uymakla, eski asılsız saplantılarına bağlı kalmaya devam etmek şıkları arasında çatışma meydana geliyordu.
Kim bu gerçekleri derinliğine düşünürse kesinlikle anlar ki, bid'atler imanı zayıflatan zehirler taşırlar. Bundan dolayı "**Bid'atler, küfrün (kâfirliğin) türevleridir**" demişlerdir.
Bu kural, şeriat koyucu tarafından hiç bir özelliği olmadığı için yasaklanan bütün ibadetler için geçerlidir. Mezarlar önünde namaz kılmak ve putlar karşısında kurban kesmek gibi. Her ne kadar bu tip ibadetleri yapanlar onların özel ve ayrıcalıklı olduklarına inanmasalarda yaptıkları hareketler böyle bir özellik anlayışı taşıdıkları şüphesini uyandırıcı niteliktedir. Çünkü üstünlüğü isbatlamak nasıl amaç ise, şeriata aykırı üstünlüğü ortadan kaldırmak aynı şekilde amaçtır.

Bu dediklerimizden sonra şöyle soru sormak isteyenler olabilir :
Siz böyle diyorsunuz, ama meselâ, bu anma günleri ile ilgili ibadetleri bazı alim ve faziletli kimseler ile daha alt düzeyde müminlerin işledikleri görülüyor. Bu ibadetlerin müminin kalbine ve başka taraflarına yansıyan kalb arınması, gönül yumuşaması, günahların izlerinden sıyrılma ve duaların kabul olunması gibi bir çok yararları vardır. Bunlar yanında namazın ve orucun üstünlüğünü belirten genel nitelikli özendirmeleri de göz önünde tutmalıyız.

Bilindiği gibi Cenab-ı ALLAH (c.c.) şöyle buyuruyor:
"Görüyor musun, şu engel olanı?! Bir kula, namaz kılarken". (Alâk:9-10)
Peygamberimiz (salât ve selâm üzerine olsun) bir hadisinde:
"Namaz, ışık ve sahibi lehine kesin delildir" *buyuruyor*. (*Müslim, K. Temizlik -Taharet-, Bab: Abdestin Fazileti, H. No: 223, c. 1, s. 203; Ahmed, El-Müsned, c. 5, s. 343. Başka hadisciler de bu hadisi nakletmişlerdir*.)
Kur'an ve hadiste çok sayıda böyle özendirici ifadeler vardır*.*

Bu itiraza karşı vereceğimiz cevap şudur:

"Hiç şüphesiz bu tip ibadetleri belirli bir yoruma, ilmî araştırmaya (içtihada) ve taklide dayanarak yapan kimse iyi niyetine ve meşru içerikli ameline karşılık sevap kazanır. Ayrıca eğer ictihad ve taklidinde hoş görülenler (mazur görülenler) arasına

girebiliyorsa bu ibadetlerin bid'at yönleri de affa uğrar. Bu ibadetlerde olduğu belirtilen bütün yararlar, içerdikleri meşru unsurlardan, yani namaz, zikir, Kur'an okumak, rükû, secde (ALLAHa yönelik) temiz niyet ve dua ibadet birimlerinden dolayıdır. Bunun yanında bu ibadetlerde mekruh yönler de vardır ki bu yönler, ictihad veya taklid sebebi ile affa uğrayabilmektedir. Bu özellik yararlı yönleri olduğu söylenen bütün mekruh bid'atlerde vardır.
Fakat bu kadarlık bir yarar, sözü edilen ibadetlerin mekruh olmasına, onu önleyip yerine bid'atsız meşru ibadet kaynak gerekliliğini engellemez. Nitekim bayram namazlarında ezan okuma adetini çıkaranların durumu da böyledir. Hatta yahudiler ve hristiyanlar bile kendi tapınmalarında çeşitli yararlar bulmaktadırlar. Çünkü onların tapınmaları mutlaka bazı meşru ibadetlerin benzerlerini içerdiği gibi söyledikleri arasında da mutlaka peygamberlerden kalma bazı doğrular vardır. Fakat bunun böyle olması, onların tapınmalarının uygulanmasını ve sözlerinin dayanak olarak sayılmasını gerektirmez.
Sebebine gelince bütün bid'at nitelikli unsurlar, mutlaka içerdikleri iyiliklere baskın gelen kötülükler taşırlar. Eğer iyi yönleri baskın olsaydı şeriat onları göz ardı etmezdi. Biz bu hareketlerin bid'at oluşunu, onların kötülüklerinin iyiliklerine baskın olduğuna delil sayıyoruz ki, bunlarla ilgili yasağın asıl gerekçesi budur.

Şunu da belirteyim ki, söz konusu bid'atın günahı, ictihad ve benzeri sebepler yüzünden bazı kimselerden düşebilir. Tıpkı klâsik müctehidler arasında tartışma konusu olan faiz ve meyva suları konusunda, müctehidler için faiz ve alkollü içki terimlerinin söz konusu olmayışı gibi. Fakat bu böyle olmakla birlikte bunların şeriat bakımından durumunu açıklamak, onları helâl sayanlara uymamak ve asıl niteliklerini ortaya koyacak bilgiyi elde etmek için uğraşmakta kusur etmemek gerekir.
Göstermiş olduğumuz deliller, bu bid'atlerin bozuk inançlar veya Peygamberimizin (salât ve selâm üzerine olsun) getirip öğretmiş olduklarına aykırı davranış bozuklukları içerdiklerini ve taşıdıkları ileri sürülen yararların bu zararlara denk olamayacak cılız şeyler olduklarını açıkça belirtmeye kâfidir.
Konuyu biraz daha açmak istersek diyebiliriz ki;
Eğer bu bid'atı (Kandil günü ve gecesi kutlamasını) bazı faziletli kişiler işliyorsa, onlarla aynı dönemde yaşayan bazı kimseler de mekruh olduğu gerekçesi ile onu işlememişler ve diğer bazı kimseler de ona karşı çıkmışlardır.
Gerek onu işlemekten kaçınanlar ve gerekse ona karşı çıkanlar, sözü edilen faziletli kimselerden eğer daha üstün değiller ise daha aşağı da değillerdir. Eğer faziletçe daha aşağı oldukları farzedilecek olursa, o zaman bu meselede yetkili uzmanlar (ulul emr) anlaşmazlığa düşmüşler demektir ki, böyle durumlarda ALLAH'a ve Rasûlüllah'a baş vurmak gerekir. Oysa bu konuda ALLAH'ın Kitab'ı (Kur'an) ile Peygamberimizin sünneti bu davranışa izin verenlerden yana değil, onu (kutlamayı) mekruh sayanlardan yanadır.
Ayrıca yakın dönemin alimlerinden daha faziletli olan ilk dönem bilginleri

(mutekaddimin) de bu işten uzak duranların ve ona karşı çıkanların yanındadırlar. Bu asılsız ama gününün (kandilinin) var olduğu söylenen faydaları karşısında bidat olmak niteliğinden kaynaklanan zararları daha başkadır ve başlıcaları şunlardır:

Bid'atların Sakıncaları

1 - Daha önce belirttiğimiz inanç ve davranış bozuklukları yanında, kalbler bu anma törenlerinden haz duymakta ve bunlar yüzünden çoğu sünnetlerden soğumaktadırlar. Öyle ki, bu törenleri hiç kaçırmayan halk yığınlarının teravih namazına ve beş vakit namaza karşı aynı derecede iştahlı olmadıkları görülür.

2 - Gerek sıradan halkın ve gerekse seçkinlerin bu tip bidatler yüzünden, farzlara ve sünnetlere karşı ilgilerinin azaldığı ve arzularının zayıfladığı görülür. Bunun sonucu olarak çoğu kimselerin bu bidatler için büyük gayret, titizlik ve bağlılık gösterdiklerini ve ne farzlar ve ne de sünnetler için aynı şeyleri yapmadıklarını görüyoruz.
Böylece adamlar adeta bid'atı, ibadet, buna karşılık farz ve sünnetleri de adet olmuş birer angarya haline getirmektedirler. Bu da dinin tam tersidir.
Böyle olunca adamlar, farzların ve sünnetlerin içerdikleri mağfiret, rahmet, kalb yumuşaması ve arınması, kalb huzuru, duaların kabul edilmesi ve münacat hazzı gibi yararları kaçırmakta veya tümü ile kaçırmasalar bile mutlaka bu yararların yetkin (kâmil, eksiksiz) derecelerinden yoksun kalmaktadırlar.

3 - Bu tip bid'atleri gelenekleştirmenin diğer bir sakıncası iyiliklerin (marufun) kötülüklere (münker'e) ve kötülüklerin iyiliklere dönüşmesi ve bunun sonucu olarak; halk çoğunluğunun Peygamberlerin getirmiş oldukları dini bilemez hale gelmeleri ve cahiliye tohumlarının tekrar filizlenmeye yüz tutmasıdır.

4 - Özellikle bu kandili bid'atının içerdiği çeşitli şer'i mekruhlarla karşılaşıyoruz. Meselâ, o akşam geç iftar etmek, bunun sonucu olarak yatsı namazını kalb huzuru olmaksızın kılmak, bu namazı aceleye getirmek, namazdan yanlışlık yapılmadığı halde selâm verdikten sonra sehiv (yanlışlık) secdesi yapmak, aslı olmayan türde ve sayıda çeşitli zikirler yapmak ve sadece basiret ve saf gönül sahiplerinin farkedebilecekleri daha bir çok bozukluklar gibi.

5 - Bu bid'atlere alışmanın başka bir zararı, insanı bağlılık disiplininden git gide uzaklaştırmaları ve doğru yoldan (sıratı müstakim'den) kaymaya yol açmalarıdır. Çünkü insan nefsi, kendini beğenmek ve büyük görmek eğiliminde olduğu için, imkân bulduğu oranda kulluk ve bağımlılık çerçevesinden çıkmak ister.
Nitekim **Ebu Osman Nişaburî**;
"*insan, terkettiği her sünneti nefsinin kibirliliği yüzünden terkeder*" diyor.
Ayrıca işlenen her bid'at bir başka bid'atı işleme ihtimalini birlikte taşıdığı için, yavaş

yavaş kalb Pepgamberimize (salât ve selâm üzerine olsun) uyma realitesinden,gerçeğinden sıyrılarak dini sakatlayacak derecede bir kibir ve iman zayıflığının yatağı olur veya olay azar. Bütün bunlar olurken de kişi iyi bir şey yapmanın vehmi ve gafleti ile oyalanır.
(*Ebu Osman Nişaburî; İsmail b. Abdurrahman El-Nişaburi, Ebu Osman-El-Sabunî, El-Şafii hadis hafızı, tefsirci ve sünnet alimlerindendir. H. 449 yılında 77 yaşında öldü. Şüzürat El-Zeheb, c. 3, s. 283; El-Bidaye ve El-Nihaye, c. 12, s. 76.)*

6 - Ayrıca bu bid'at nitelikli anma gününde, ehl-i Kitab'ın bayram törenlerinde yaptıkları gibi kâfirlere benzeme amacı güden ve gütmeyen uydurma nitelikli bayram törenlerinin ortak sakıncaları aynen vardır.
Selametle

Bidat ve Yenilik

Giriş:

"Doğurun ölüm için, yapın harâb olsun diye" mısrâı değişmez gerçeğin ifadesidir. "Hüvelbâkî: yalnız Allah'tır ebedi"; gerisi fânidir: bütün kâniât yok olmaya mahkûm; insan, dünya, diğer yıldızlar ve seyyâreler, galaksiler... muvakkat ömürlerini doldurduktan sonra yokluğa gömülecek, ölümü tadacaktır. Yeni, taze, güçlü iken de ölüm ve yokluğa yol açık olmakla beraber umûmiyetle yokluktan önce bir eskime, yaşlanma ve yıpranma vardır. Eskiyen gider, yerini yenisi alır. Âdetler, âletler, müesseseler, içtimâî, iktisâdî, hukukî, siyâsî sistemler hep bu kanuna tâbîdir; eskir, değişir, yok olur veya yenilenir. İnsanı ferd olarak ele alırsak hayatı doğumu ile başlar, ölümü ile son bulur. Fakat ferdin ölümü ile âile, bazı âilelerin yok olmasıyle millet, bazı milletlerin yok olmasıyla beşeriyet yok olmaz;

ölenler, hayat sahnesinden çekilenler görünmez bayrağı başka ellere devretmiş, onun hedefe ulaşması istikâmetinde kendilerine düşeni yapmışlardır. Bu bayrak insana mahsus maddî ve mânevî değerlerdir; kültür ve medeniyettir. Milletler kültür ve medeniyeti geçmişlerinden devralır, kendi zaman ve imkânları, içinde tekâmül ettirir, yeni nesillere devrederler. Bu alıp devretme arasında maddî ve mânevî değerler aynı kalmaz; eskiyen işe yaramaz hale gelen değişir, yenisi ile değiştirilir; ancak bu değiştirme ve yeniliştirmede bünyeye, temele dikkat edilir; cevize elma aşılanmaz, dal yerine kök budanmaz ise tekâmül gerçekleşir. Aksi halde devrimler, cebri kültür değişmeleri fayda yerine zarar, ilerleme yerine duraklama ve gerileme getirebilir.

Tarih boyunca yenilik ve yenileştirmeye karşı toplum içinde meydana gelen reaksiyonları üç gruba bağlamak mümkündür:

a) Yenilik ve yenileştirmede aşırı gidenler,

b) Eskiyi olduğu gibi bırakmayı ve yeniye cephe almayı iş edinenler,

c) Mûtediller: Her eskiyi eski diye atmayıp kötü ise, işe yaramaz hale gelmiş ise atanlar; her yeniyi yeni diye almayıp iyi ise, işe yarar ise alanlar.

İslâm bu gerçekleri göz önüne alarak değişecek olan ile kalacak olanı titizlikle ayırmış, işe yarayanla yaramayanın şaşmaz ölçülerini vermiş, değişmek ve gelişmek şanından olan insanlığa tekâmül ve saadet yollarını açmıştır. Bu yazımızın mevzûu İslâm'da değişmesi caiz olan ve olmayan değerler, değişmenin şekli ve sınırı, değişme ve yenilik karşısındaki reaksiyonlar... olacaktır. Ancak biz bu mevzûu farklı başlıklar altında ele alacak, bidat ve tecdîd mefhumları üzerinde durarak neticeye varmayı deneyeceğiz.

BİD'AT:

Tarifler:

Bidat öncekilere benzemeyen, evvel yok iken yeni ortaya çıkan veya çıkarılan şey demektir. İslâm ulemâsı bidatın tarifinde birleşmemiş, çeşitli tarifler ileri sürmüşlerdir. Bir grup bidatı dar mânâda ele almış ve "Hz. Peygamber'den (sav) sonra ortaya çıkan, din ile alâkalı olup bir ilâve veya eksiltme mâhiyetinde olan şey" diye tarif etmişlerdir. Bu tarife göre her bidat kötüdür, sapıklıktır, dini bozacağı, değiştireceği için onunla mücâdele etmek gerekir.

Diğer gruba göre bidat Hz. Peygamber'den (sav) sonra icad edilen, ortaya çıkan, moda haline gelen herşeydir. Bu tarif çok geniş olduğu için tek değerlendirmeye tâbî tutulmamış "mezmûme" ve "hasene" yâni kötü ve iyi kısımlarına ayrılmıştır. Bu arada şer'i delillere aykırı herşey ve davranışa bidat diyenler de olmuştur.71

Tahlil:

Birinci tarife göre herhangi bir âdet, âlet ve davranışın bidat olabilmesi için dine katılması, dinî telâkki edilmesi, iman ve ibâdet manzûmesine dahil bulunması gerekir. Meselâ bir kimsenin bedenini geliştirmek için her sabah bir müddet koşması sonra bir yerde durup belli hareketler yapması caizdir, bunlar Hz. Peygamber (sav) zamanında yapılmamış olsa dahi bidat değildir. Aynı hareketler ibâdet olsun diye yapılır veya ibâdet sayılırsa bidat olur ve caiz olmaktan çıkar. Çünkü İslâm'da ibâdetin yeri, zamanı ve şekli Allah Resûlü (sav) tarafından kesin çizgilerle açıklanmıştır. Hiçbir kimsenin bunları değiştirme, arttırma ve eksiltme selâhiyeti yoktur.

İkinci gruba göre Resûlullah'ın (sav) âhirete intikâlinden sonra ortaya çıkan herşey

bidattır; ancak her bidat sapıklık olmadığı gibi günah ve kötü de değildir. Kabih (kötü) bidat vardır, hasen (iyi) bidat vardır. Birincisi caiz olmadığı ve delile dayanmadığı halde dinde ilâve veya eksiltme ifâde eden bidatlerdir. İkincisi sonradan ortaya çıkmakla beraber ya din ile alâkası olmayan veya caiz olduğuna delil bulunan bidatlerdir. Dikkat edilirse bu tarifin, "kötü bidat" diye tavsif edilen kısmının, birinci grubun bidat anlayışı içine girdiği görülecektir. "İyi ve güzel bidat" denilen kısmına ise onlar bidat dememiş, bunları bidat mefhumu içine sokmamışlardır. Bidatı iyi ve kötü diye ikiye ayıranlara göre horozu kurban olarak kesmek kötü bidattır; caiz değildir; çünkü bu âdet sonradan çıkmıştır, İslâm'ın kurban nizamına aykırıdır. Aynı âdet birinci grubun tarifine göre de bidattır.
Kur'ân-ı Kerim'i bir mushaf içinde toplamak, hadîs kitapları yazmak, terâvih namazını cemaatle kılmak da sonradan olmuş şeylerdir; fakat bunlar iyi bidattır, caizdir, caiz olduğuna deliller vardır. Unu elekten geçirmek, yemekte çatal, kaşık, masa kullanmak, otomobile binmek de sonradan çıkmış şeylerdir; fakat bunlar dünya hayatı ile alâkalı mübah bidatlerdir, din ile (iman ve ibâdet, günah ve sevap mefhumu ile) alâkası yoktur.
Bu tarifleri bir neticeye bağlamadan önce bidat mevzûuna aydınlık getiren hadîslere bakmamız gerekiyor.

Hadîsler:
Nebiyy-i Ekrem (sav) Efendimiz insan hayatını bütün yönleriyle içine alan, beşeriyete dünya ve âhirette ebedî saâdetin kapılarını açan bir din, bir hayat düzeni getirmiştir. Allah Teâlâ'dan aldığı gibi insanlara anlatmak ve dünya durdukça bozulmadan yaşamasını sağlamak için olanca gayretini sarfetmiştir. Kendi

sünnetine ve kendisinden hemen sonra gelen halifelerin (Hulefâ-i Râşidîn'in) sünnetine sımsıkı sarılmamızı bunun için istemiş, kurtuluşun bunda olduğunu haber vermiştir.72 Aynı hadîslerin devamında veya başka hadîslerinde bir de bidattan bahsetmiş, "sonradan çıkarılan her şeyin bidat olduğunu, her bidatın sapıklıktan ibâret bulunduğunu ve her sapıklığın da insanı ateşe sürekleyeceğini" bildirmiştir.73 Daha dindar, daha iyi kul olabilmek için birisi sabahlara kadar uyumayıp ibâdet etmek isteyen, ikincisi her gününü oruçla geçirmeye azmeden ve üçüncüsü aile hayatından uzak kalmaya niyet eden üç sahâbiye şöyle seslenmiştir: "Ben Allah'ı en iyi bilen ve O'nu en ziyade sayanınız olduğum halde hem ibâdet eder hem uyurum, oruç tuttuğum ve tutmadığım günler vardır, âilem ile de ilgilenirim... kim benim sünnetimi terkeder, yolumdan ayrılırsa benden değildir."74

Te'lif:

Sünnete bağlanma ve bidatlerden uzak durma mevzûundaki bu emirler ve yasaklar karşısında ilk devirlerden beri farklı anlayışlar olmuştur.

Sünnete uyma, hayatı sünnete göre tanzim etme konusunda bütün müslümanlar birleşmekle beraber, Resûl-i Ekrem'in (sav) ümmetine örnek teşkil eden sünneti ile tabiî ve beşerî olan davranışlarını birbirinden ayırma mevzûunda farklı anlayışlar ve davranışlar ortaya çıkmıştır. Allah Resûlü (sav) de bir insandır; bu iki vasfıyla davranışları, sünnet olma yönünden aynı değildir. Meselâ O, bazı helâl yiyeceklerden hoşlanmaz ve yemezdi. Helâl olan birşeyden hoşlanmamak beşerî vasfına bağlı bir hal ve davranıştır; sünnet değildir, ümmetini bağlamaz. Keza fenne, tekniğe, müsbet ilme ait bir mevzûuda bir insan olarak fikrini, kanâatini söylerse bu da bağlayıcı olmaz. Nitekim hurmayı tohumlama mevzûunda fikrini

açıklamış; bunu duyanlar dinî (peygamberlik vasfına bağlı) bir tâlimat zannıyla aynen uygulamışlardı. Netice müsbet olmayınca durum kendilerine arzedilmiş ve şu cevap sâdır olmuştu: "Ben ancak bir beşerim. Size dininizden olan bir şeyi emredersem onu yapın, rey ve kanâatimden birşeyi emredersem ben ancak bir beşerim." Bir başka rivâyete göre de şöyle buyurmuştur: "Siz dünya işinizi daha iyi bilirsiniz."75

Şu halde "sünnetime uyunuz, benim yaptığımı yapınız" emri mutlak değildir; istisnâları, kayıt ve şartları vardır. Bunun içindir ki bazı müslümanlar Nebiyy-i Mükerrem'in (sav) her davranışını, uyulması gereken bir sünnet telâkki ederken, işin ruhuna vâkıf diğerleri sünneti, tabiî ve beşerî davranışlardan ayırmışlardır. Bidat da böyledir. Yukarıda geçen hadîslerde Resûl-i Müctebâ Efendimiz (sav) "her sonradan ortaya konan şey bidattır, her bidat sapıklıktır..." buyurunca bazı kimseler bunu mutlak mânâda anlamış ve her îcada, her keşfe, her yeni âlet ve âdete cephe almış, bunları kötü bidat olarak mahkûm etmişlerir.76 Bu anlayışın, doğru olmadığına en büyük delil Resûlullah'tan (sav) hemen sonra, O'nu (sav) ve İslâm'ı en iyi anlayan halifeleri ve sahâbesi tarafından yapılan yeniliklerdir. Hem bu yenilikler sadece savaş tekniği ve âletlere münhasır kalmamış, bazı dinî meselelere de uzanmıştır. Bu cümleden olarak Kur'ân-ı Kerîm "Mushaf"ta toplanmış, dîvan kurulmuş, zekâtı vermeyenler ile savaşılmış, hadîsler toplanıp tedvîn edilmiş, terâvih cemaatle kılınır olmuş, cuma için bir ezan daha ihdâs edilmiş, harâc sistemi kurulmuştur... Şu hâlde her yeniliğin Peygamberimiz Efendimiz (sav) tarafından mahkûm edilen bidat mefhumuna dahil bulunmadığı kesinlikle anlaşılmaktadır. Ve yine anlaşılmaktadır ki korunması, üzerine titrenmesi gereken şey iman, ibâdet ve hayat nizâmıyla İslâm'dır. Bunu bozan, çehresini değiştiren şey kötü bidattır.

Beşerî hayatın îcabı olarak îcad ve keşfedilen âletler, geliştirilen teknik kötü bidat olmadığı gibi menedilmiş de değildir. İslâm'ın yasaklamadığı, insanın refah ve saâdetini hedef alan her yenilik İslâm'ın teşvikine mazhar olmuştur:
"De ki: Allah'ın kulları için yarattığı zînet ve temiz rızıkları haram kılan kimdir? Bunlar dünya hayatında inananlarındır. Kıyamet gününde yalnız onlarındır..."77
"Ey inananlar! Onlara karşı gücünüzün yettiği kadar -Allah'ın düşmanı ve sizin düşmanlarınızı ve bunların dışında Allah'ın bilip sizin bilmediklerinizi yıldırmak üzere- kuvvet ve savaş atları hazırlayın"78 gibi âyetler bunun en açık delilleridir.
İyi ve güzel olan şeyleri Allah mü'min kulları için yaratmıştır. İnanmayanların dünyada o nimetlerden istifâdesi tufeylilik yoluyla olmaktadır; ziyafet iman edenler içindir. Şükrünü edâ etmek, Yaratıp Bağışlayanı unutmamak şartıyla her iyi ve güzel şeyden azamî istifâde müslümanların hakkı ve vazifesidir.
Öte yandan inanmayanların iman ehline tahakkümlerini, baskı ve zulümlerini önlemek için her asrın ilim ve tekniğine göre hazırlıklı olmak, en büyük ve en kuvvetli olmak da müminlerin vazifesidir. Yalnız bu iki âyet bile yenilikler karşısında İslâm'ın tavrını anlatmaya kâfidir.
Gerçek bu olmakla beraber -dine aykırı olmayan, dinin emir ve yasakları hudûduna girmeyen- yenilikler karşısında menfî tavır takınmak, bunları iman meselesi haline getirmek bidat mefhumunu yanlış anlamış olmaktan yâni cehâletten ileri gelmektedir.

Bidat ve İrşad:

Geçmişte ve günümüzde bidat mevzûunda iki aşırılık göze çarpmaktadır.

a) Bidatlerle mücâdelede ifrat:

İbn Hazm, İbn Teymiyye, Muhammed b. Abdulvehhâb gibi âlimler, vehhâbîler, kadızâdeliler gibi gruplar müslümanları sünnet yolunda birleştirmek ve bidatları ortadan kaldırmak için mücâdele bayrağını açmışlardır. Ancak mücâdelede usûlleri çok sert ve kırıcı olduğu için müsbet netice alamamış, bidatçıların taassubunu körüklemiş, birleştirmek yerine ayrılmalara, sünnete bağlamak yerine ondan uzaklaşmalara sebep olmuşlardır. İslâmî terbiyede, iyiyi emir ve kötüyü yasaklamada esas, kaş yaparken göz çıkarmamak, bir avuç pirinç için bir çuval bulguru zâyi etmemektir.79 Geniş kültürü ve tecrübesiyle Kâtip Çelebi bu mevzûuda eskimez sözler söylemiştir:

"Ancak şunu söyleyelim ki, bütün bu bidatlar halkın arasında bir töreye ve âdete dayanır. Bir bidat bir halkın arasında yerleşip oturduktan sonra artık şeriatın beğendiğini buyurup istemediğini yasaklamak işidir diye halkı yasaklayıp ondan döndürmek arzusunda olmak büyük ahmaklık ve bilgisizliktir. Halk alışıp âdet edindiği işi, eğer sünnet, eğer bidattır, bırakmazlar. Meğer elinde kılıç biri çıkıp da hepsini kılıçtan geçirsin. Muselâ itikatta olan bidatlar için Sünnî padişahlar nice vuruş-kırış ettiler, fayda vermedi. Amel işlerinde olan bidatlar hakkında da her çağda şeriatı bilen ve başta olan dindarlar ve vâizler nice yıllar kendini verip halkı bir bidattan döndüremediler.

İmdi halk âdetini bırakmaz, her ne ise Allah'ın istediğine göre sürülür gider. Ancak, başta bulunanlara, İslâmların düzenini korumak ve İslâmlığın şartları ve esaslarını halk arasında saklamak lâzımdır. Vâizlar genel olarak halkı sünnete rağbetlendirmek ve onları bidattan uzaklaştırmak yolunda yumuşaklıkla va'z ve nasihatle yetinince üzerlerine düşen vazifeyi yapmış olurlar. Tanrının elçisi (sav)

üzerine düşen yalnız bildirmektir, tutmak halka kalır, güçle tutturmak olmaz. Kısacası bu yolda derinleşmek ve ince elemek faydalı değildir. Zira Peygamberimizin (sav) zamanından sonra gelen devirlerde, her çağın halkı hallerini sünnete uydursalar ve araştırsalar, sünneten çok uzaklaşmış bulunur. İnsaf edip herkes kendisini yoklasa, sünnete uymakla hiç ilgili bulunmaz. Çoğu zamanlarda çıkan işler ve sözler hiç bir yoldan bidattan sıyrılmış değildir..."80

b) Bidatçılığa karşı aşırı müsamaha:

İslâm âlim ve mürşidlerinin, çevrelerinde yaygın binlerce bidat ve hurafe karşısında sükût etmeleri, küçük bir menfâat kaybını, basit bir ferâgatı göze almamaları bidat mevzûunda ikinci aşırılığı teşkil etmektedir. İleri sürülen mâzeret "fitne" ihtimalidir. Ancak bu tâbirin mefhumu üzerinde durmak gerekir. Fitne nedir? Şahsî menfâatlerin azalması, dünyevî dostlukların zâil olması, şöhretlerin gölgelenmesi... irşadı durduracak fitneler midir? Kanaatimizce bunlar ve benzerleri; yani zararı şahsî olan ve maddî menfâate dokunan neticeler mürşidler için mâzaret teşkil edecek fitneler değildir. Fitne İslâm'a ve İslâm cemaatine zarar verecek, onları birbirine düşürecek, birliği ve beraberliği sarsacak, az fayda karşısında çok zarar getirecek davranışlar, hâdiseler ve neticelerdir. Mürşidler, Sâhib-i Sünnet'in (sav) huzurunda mahcub olmamak için örümcek ağından mâmûl fitne siperlerine sığınmamalı; ilim, hikmet, ferâgat, aşk ve imanın esas unsurlarını teşkil ettiği irşâd ışığı ile çevrelerini aydınlatmalıdırlar.

Bir tenkit ve cevabı:81

Nesil dergisinin Aralık 1976 sayısında "Bidat ve Yenilik" başlığı altında ele almış

olduğunuz konu, bana göre bugün müslümanların ihtilâf halinde oldukları bütün konuların temelini teşkil etmektedir. Böyle temel konuların devamını dilerken bana göre sizden beklemediğim bazı aksamaları (sizi telif ve tercümelerinizden tanıyorum) aşağıya aldım. Yanıldığım hususlarda beni derginiz vasıtası ile ikaz etmenizi istirham ediyorum.

1 - Adı geçen yazınızda bidatın tariflerini verirken "Şer'î delillere aykırı herşey ve davranışa bidat diyenler de olmuştur." Bu tarif bana diğer tariflerden daha isabetli geldi. Yanılmıyorsam siz de bu tarifi tercih ediyorsunuz. Hem de "Dine aykırı olmayan, dinin emir ve yasakları hududuna girmeyen yenilikler karşısında menfî tavır takınmak, bunları iman meselesi haline getirmek bidat mefhumunu yanlış anlamış olmaktan; yâni cehaletten ileri gelmektedir" şeklindeki ifadenizle, ne var ki bidati iyi-kötü diye ayıran görüşleri net bir şekilde tenkide tâbî tutmayışınıza sebep, meseleyi okuyucunun idrakine terketmek mi, yoksa suya sabuna dokunmamak mıdır anlayamadım. Kumarın, faizin, hırsızlığın nasıl iyi veya kötüsü olmaz ise bidat de öyle değil midir?

2 - "Her sonradan ortaya konan şey bidattır, her bidat sapıklıktır" hadîsi, ifade ettiğiniz gibi mutlak mânâda değildir. Şer'î delillere aykırı olmadığı için de Kur'ân'ın mushafta toplanması, hadîslerin tevini, teravih namazının cemaatle edâsı vs. bidat değildir.

Fakat verdiğiniz bu misâller içinde zekâtı vermeyenlerle savaşılması hem şer'î, hem de sonradan ihdas edilmiş olduğu kabul edilemez. Çünkü İslâm'ın temel esaslarından birine karşı çıkış vardır ve eğer bu karşı çıkış Resûlullah (sav) devrinde olsa idi belki de daha sert bir savaşın olacağını siz de kabul edersiniz değil mi?"

3 - Bidatı tahlil ederken bir kimsenin bedenini geliştirmek için yapacağı sporun ibâdet olamayacağını ifade ediyorsunuz. Eğer bu davranış Oruç, Cihad gibi bedenî güç isteyen temel ibâdetleri rahat yapabilmek gayesine matuf ise neden ibâdet olmasın? Zâriyât sûresinin 56. âyetine göre müslümanın gaflete düşmeden şuurla yaptığı her helâl ve müsaade edilmiş veya serbest bırakılmış olduğu davranışlar ibadet olur kaanatindeyim, ne dersiniz?

4 - Aynı yazınızın "bidatlerle mücadelede ifrat bölümünde tebliğde dikkate davet ediyorsunuz (Allah razı olsun). Ancak Mîzanü'l-Hak isimli eserden aldığınız bölümün son kısımlarında "Peygamberimizin (sav) zamanından sonra gelen devirlerde, her çağın halkı hallerini sünnete uydursalar ve araştırsalar, sünnetten çok uzaklaşmış bulunur" denmekte, bu ifadenin de ilmî tutarlığını tesbit edemedim. İzah ederseniz memnun olurum.

Allah'ın selâm ve rahmeti üzerinize olsun.

Cevap:

1 - Resûl-i Ekrem'in (sav) ebediyet âlemine intikâlinden sonra ortaya çıkan fikir ve davranışları -mevzûumuz bakımından- üç gruba ayırabiliriz:

a) Kitap ve Sünnetin açık nasslarına aykırı olanlar. Meselâ Kur'ân-ı Kerîm ve Sünnet sarhoşluk veren şeylerin kullanılmasını yasaklamıştır. Bu yasağa uymayanlar Resûlullah (sav) devrinde bulunduğu gibi, O'ndan (sav) sonra da bulunabilir ve bulunmaktadır. İşte bunların yaptığına bidat denmez; isyân, fücûr, fısk... denir.

b) Dinin ibâdet ve iman bölümlerine girmeyen, dünya hayatını ilgilendiren, serbest bırakılmış sahada cereyan eden âdet, âlet ve davranışlar. Bunların da bidatla alâkası yoktur.

c) Âyet ve hadîslerin emir veya nehy şeklinde temas etmediği, sonradan ortaya çıkarılan ve iman veya ibâdet olarak dine katılan fikir ve davranışlar; işte bidat bunlardır ve bunların hepsi kabîhtir, kötüdür; iyisi yoktur.
Bazı kimseler ikinci maddede zikrettiğim şeyleri de bidat mefhumuna dahil etmiş ve bu sebeple bidatı "iyi, kötü" diye ikiye ayırmışlardır. Biz bu görüşe katılmıyoruz.
2 - Zekâtı vermeyenlere karşı savaş hem şer'îdir, hem de soradan ihdâs edilmiştir; fakat bidat değildir; şöyle ki:
a) Bir müslüman topluluğunun işlediği günah veya suçun mahiyet ve hükmünü tayin, cezasını takdir, şer'î, dinî bir hâdisedir.
b) Zekât vermeyen, devletin zekât tahsildarlarını reddeden bir topluluğa karşı savaş açmak Resûlullah (sav) zamanında vâkî olmamıştır. Toplu halde zekâtı vermemek bir suçtur; amma bunun dünyadaki cezası nedir? Bu mevzûuda bir açıklama da yapılmamıştır. Bu sebepledir ki, başta Hz. Ömer olmak üzere bazı sahâbîler savaş fikrine karşı çıkmışlar; müzâkere ve müşâvere sonunda savaşa karar verilmiştir. Bu bakımdan savaş sonradan ihdas edilmiştir; fakat bunun dinî mesnedi vardır; savaş kararı, bu mesnedlere dayanılarak ve ictihad edilerek ortaya konmuş, sonra üzerinde icmâ hasıl olmuştur. Bu vasıfları taşıyan hükmün de bidatla alâkası olamaz.
3 - Suâlinizin bu kısmına cevap vermeden önce yazımızın ilgili satırlarını yeniden okuyalım:
"Meselâ bir kimsenin bedenini geliştirmek için her sabah bir müddet koşması sonradan bir yerde durup belli hareketler yapması caizdir, bunlar Hz. Peygamber (sav) zamanında yapılmamış olmasa dahi bidat değildir. Aynı hareketler ibâdet olsun diye yapılır veya ibâdet sayılırsa bidat olur ve caiz olmaktan çıkar. Çünkü

İslâm'da ibâdetin yeri, zamanı ve şekli Allah ve Resûlü (sav) tarafından kesin çizgilerle açıklanmıştır. Hiçbir kimsenin bunları değiştirme, arttırma ve eksiltme selâhiyeti yoktur."

Dikkat edilirse burada ifade etmek istediğimiz şudur: "Koşma ve belli hareketleri yapma" bizzat ve bu şekliyle ibâdet kabul edilirse bu dine bir ilâve olur ve bidat mefhumuna girer. Çünkü İslâm'da bu şekilde bir ibâdet yoktur. Amma aynı hareketler namaz, oruç, hacc, cihad gibi ibâdetlere yardımcı olsun, vasıta olsun diye yapılırsa bidat olmaz, ibâdet sevabı alınır. Zikrettiğiniz âyet, herkesin yaptığı her işin ibâdet olduğunu ifade etmez. "İnsanların ve cinlerin ibâdet için yaratılmış olmaları" hilkatin gayesini gösterir. Bu gayeye yönelenlerin her davranışı umûmi mânâda ibâdettir; Allah'a kulluktur; fakat husûsî ibâdetlerin şekli ve zamanı bellidir, onlara ilâvede bulunmak bid'attir. Şârî'den başkasında ibâdet vazetme (koyma) selâhiyeti yoktur.

4 - Kâtip Çelebi'nin anlatmak istediği şudur: Peygamberimizin (sav) zamanından sonraki devirlerde insanlar Sünnetten -giderek- uzaklaşmışlardır. Halkın inanç ve davranışlarını Sünnet ile karşılaştırırsanız Sünnetten ne kadar uzaklaşmış olduklarını görürsünüz... Bu bir vâkıanın ifadesidir ve ilmî bakımdan da tutarlıdır.

---

70 Nesil dergisinde yayımlanmıştır.
71. Çeşitli tarifler ve gruplar için bkz. Ali Mahfuz, el-İbdâ, s. 16 vd.
72. Hadîs mecmûlarının "el-İ'tisâm" bölümlerinde bu meâlde pek çok hadîs vardır.
73. Ahmed, Ebû Dâvûd, Tirmîzî; Mişkât, c. I, s. 58.
74. Buhârî; Müslim; Mişkât, c. I, s. 52.
75. Müslim, Kitâbu'l-fedâil, 140-141.
76. Kadı-zâdeliler veya fakılar Hz. Peygamber (sav) zamanından sonra ihdâs olunan şeyleri kaldırmak istemeleri üzerine bunlarla münasebeti olan birisi vâızlardan Türk Ahmed'e:

- "Hz. Peygamber (sav) zamanında çakşır ve don yoktu, şu halde sizlere göre bunları giymek bidattır; onları da kaldırır mısınız" diye sormuş o da:
- "Evet menederiz, izar (futa) ve peştemal kuşansınlar" demiş. Bunun üzerine sual sahibi tekrar:
- Kaşık kullanmak da bidattır, onu ne yaparsınız" deyince Türk Ahmed:
- "Taamı elleriyle yesinler, ellerine bulaşmakla ne lâzım gelir?" mütaleasıyle mukabele eylemiş; bunun üzerine sual sahibi dayanamayıp:
- "Efendiler halk-ı âlemi soyup... kıyafetine sokmak istersiniz" diyerek ortalığa nizam vermek isteyen vâız efendi ile alay etmiş.
Bu musahabeyi dinleyen başka birisi efendiye:
- "Kaşıklar yasak olunca kaşıkçı esnafı ne yapsınlar", diye sorması üzerine:
- "Misvak ve tesbih yapıp onunla geçinsinler" cevabını vermiştir.
(Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Osmanlı Tarihi, III, Cilt, I. Kısım, 2. Baskı, Ank. 1973, s. 365.)
77. A'raf: 7/32.
78. Enfâl: 8/60.
79. Emir bi'l-ma'rûf... mevzûunda metod için bkz. Hayreddin Karaman, "İslâmda İctimâî Terbiye ve Kontrol" Diyanet Dergisi, c. XI, s. 5.. Eylül 1972. (Bu cildin 293-319. sayfalarında yer almaktadır.)
80. Kâtip Çelebi, Mizânu'l-Hak, İst. 1972, s. 65.
81. "Bid'ât ve Yenilik" başlıklı yazımızın Nesil dergisinde (Aralık-1976) neşri üzerine aldığımız bir mektup ve cevabını yazıya ekliyoruz.

Günümüzdeki Bidatlere Örnekler

Zamanın ilerlemesi, ilmin azalması, bid’atlara, dînin emir ve yasaklarına aykırı olan şeylere çağıran dâvetçilerin çoğalması ve Peygamber-sallallahu aleyhi ve sellem-’in:

[صـحه و الترمــذي رواه] ((لَتَتَّبِعُنَّ سَنَنَ مَنْ كانَ قَبْلَكُمْ))

“Muhakkak ki siz, sizden öncekilerin izlemiş oldukları yola (adım adım) uyacaksınız.”[30] sözü gereği, geleneklerinde ve dîni merasimlerinde kâfirlere benzemenin hızla yayılması sebebiyle günümüzdeki bid’atlar pek çoktur.

Günümüzdeki Bid’atlardan Bazıları Şunlardır:

1. Mevlid-i Nebevî’yi (Mevlid Kandilini) kutlamak.

2. Bereket ummak amacıyla bazı mekânlar, eserler, ölüler veya buna benzer şeylerden bereket ummak.

3. İbâdetler alanında yapılan bid'atlar ve bu bid'atlarla Allah'a yakınlaşmaya çalışmak.

Birincisi:Rebîul-Evvel ayında Peygamber-sallallahu aleyhi ve sellem-'in doğum gününü (Mevlid-i Nebevî'yi) kutlamak:

Bu davranış, İsa'nın doğum günü kutlama merasimi olarak bilinen şeyde hıristiyanlara benzemektir.Câhil müslü-manlar ya da sapıtmış âlimler Muhammed-sallallahu aleyhi ve sellem-'in doğum günü münâsebetiyle her yıl Rebîul-Evvel ayında O'nun doğum gününü kutlamaktadırlar.Kimi müslü-manlar, bu merâsimi câmilerde, kimisi evlerde, kimise de bu iş için hazırlanan yerlerde düzenlemektedirler.

Bu merâsimlere ayak takımı ve câhil pekçok insan iştirak edip hıristiyanların İsa-aleyhisselâm-'ın doğum gününü kutladıkları gibi kutlayıp onlara benzemektedirler.

Genellikle bu kutlamalar, içerisinde Rasûlullah-sallallahu aleyhi ve sellem-hakkında aşırıya gidilen kasîdeler okunan, Allah'a değil de Rasûlullah-sallallahu aleyhi ve sellem-'e yalvaracak ve O'ndan yardım dileyecek dereceye varacak şekilde şirke götüren ameller ve çirkin şeylerle doludur.

Oysa Peygamber-sallallahu aleyhi ve sellem- kendisinin aşırı bir şekilde övülmesini yasaklamış ve şöyle buyurmuştur:

[الشـــيخان رواه] ((وَرَسُولُهُ اللهِ عَبْدُ فَقُولُوا عَبْدٌأَنَاإِنَّماَ مَرْيَمَ، ابْنَ النَّصارَى أَطْرَتِ كَماَ تُطْرُونيِلاَ))

"Beni, hıristiyanların Meryem oğlu İsa'yı aşırı bir şekilde övdükleri gibi övmeyin.Ben, ancak bir kulum ve (benim için) Allah'ın kulu ve elçisidir, deyin."[31]

Mevlid-i Nebevî'yi kutlayan bu insanlar, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in onların kutlamalarında hazır bulunduğuna bile inanmaktadırlar.

Bu kutlamalarla birlikte çalgılar çalınmakta, topluca kasîdeler söylenmekte, tefler çalınmakta ve buna benzer bid'atçı tasavvufçuların yaptığı zikirlerinden olan çirkin şeyler olmaktadır.

Bu kutlamalarda,erkeklerle kadınlar birarada bulu-nabilmektedir.Bu olay, fitneye sebep olur ve hayâsızlığa kadar götürür.

Bu kutlamalarda, -iddiâ ettikleri gibi- bu sakıncalı durumlar olmasa ve sadece toplanıp yemek yemek ve sevinmek için olsa bile dîne sonradan sokulan bir yeniliktir. Sonradan dîne sokulan her yenilik de Peygamber-sallallahu aleyhi ve

sellem-’in: “(Dîne sonradan sokulan) her yenilik, bid’attır, her bid’at da dalâlettir.” buyurduğu gibi, bid’attır.

Aynı şekilde,diğer kutlamalarda yapılan çirkin şeyler, bu kutlamalarda da ileri gidilerek aynı şeyler yapılabilir.

Dedik ki Mevlid-i Nebevî’yi kutlamak, bid’attır.Çünkü bu kutlamanın Kur’an ve sünnette bir delîli yoktur.Sahâbe, tâbiîn, etbâut-tâbiîn ve selefi sâlihten hiç kimse de bunu yapmamıştır.

Mevlid-i Nebevî’yi kutlamak, hicrî 4. yüzyıldan sonra ortaya çıkmıştır.İlk defa ortaya çıkaranlar da şiânın bir kolu olan Fâtımîlerdir.

İmam Ebû Hafs Tâcuddîn Fâkihânî-Allah ona rahmet etsin- şöyle der:

“Cemaatten bazı kimselerin-Allah onları mübârek kılsın-, Rebîul-Evvel ayında toplanıp yapmakta oldukları ve adına mevlid dedikleri amel hakkında tekrar tekrar soru sormaktadırlar.Bu amelin dînde bir aslı ve esası var mıdır? Meselenin açıklanarak bu konudaki cevabın doyurucu olmasını istemektedirler.

Dedim ki:Başarı Allah’tandır.Bu doğum gününü kutlamakla ilgili Kur’an ve sünnetten ne bir delîl biliyorum,ne de dinde bize örnek olan ve ilk müslümanların izledikleri şeylere sıkı sıkıya bağlı kalan bu ümmetin âlimlerden böyle bir şeyin naklolunduğunu biliyorum. Bilakis bu, işsiz ve güçsüz kimselerin ve nefislerinin hevâ ve arzusuna uyan yiyicilerin ihdâs ettiği şeylerdir.”[32]

Şeyhul-İslâm İbn-i Teymiyye-Allah ona rahmet etsin- bu konuda şöyle der:

“Yine, bazı insanların ihdâs ettikleri şey, ya İsa-aleyhisselâm-’ın doğum gününü kutlayan hıristiyanlara benzemektir, ya da Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-’e sevgi duymak ve saygı göstermektir.İnsanlar, doğum gününü kutlama konusunda farklı olmalarına rağmen, her kim Peygamber-sallallahu aleyhi ve sellem-’in doğum gününü bayram edinirse, (bilsin ki) seleften hiç kimse bunu yapmamıştır.Bunda hayır olsaydı veya bunu yapmak daha tercih edilen bir görüş olsaydı, onlar Peygamber-sallallahu aleyhi ve sellem-’i bizden daha çok seviyor ve bizden daha çok O’na saygı duyarlardı.Çünkü onlar, hayıra bizden daha düşkündürler.Peygamber-sallallahu aleyhi ve sellem-’i sevmek ve O’na saygı göstermek,ancak O’nun yaptığı gibi yapmak, O’na itaat etmek, O’nun emirlerine uymak,gizli ve açık olarak sünnetini yaşatmak, gönderildiği bu dîni yaymaya çalışmak ve bu uğurda kalp ile, el ile ve dil ile cihâd etmektedir.Çünkü bu yol, ilk müslümanlar olan Muhâcir, Ensâr ve onlara en güzel bir şekilde tâbi olanların yoludur.”[33]

Peygamber-sallallahu aleyhi ve sellem-'in doğum gününü kutlama bid'atını inkar etme konusunda eskiden olduğu gibi, günümüzde de çeşitli risâle ve kitaplar yazılmıştır. Bunun bid'at ve hıristiyanlara benzeme oluşunun yanında, bu olay evliyâ, şeyh ve liderlerin doğum günlerini kutlamak gibi, başka doğum günlerini kutlamaya kadar götürür ki birçok şer kapısının açılmasına sebep olur.

İkincisi: Mekânlar, zamanlar ve ölü ya da hayatta olan şahıslardan bereket ummak:

Teberrük kelimesi, bereket istemek demektir.Bu ise bir şeyde iyiliğin sâbit olması ve ziyâdeleşmesidir.Bir şeyde iyiliğin sâbit olması ve ziyâdeleşmesi, ancak bu iyiliğe sahip olan ve ona güç yetiren kimse tarafından mümkündür ki bu da Allah Teâlâ'dır.Bereketi indiren ve onu sâbit kılan yalnızca O'dur.Yaratılan bir kimse bereket vermeye, onu yoktan yaratmaya ya da bereketin kalmasını sağlamaya ve onu sâbit kılmaya güç yetiremez.

Mekânlarla, zamanlarla ve ölü ya da hayatta olan şahıslarla teberrükte bulunmak, asla câiz değildir.Çünkü o şeyin bereket verdiğine inanılırsa, bu şirktir.Veya o mekânı ziyâret ederek oraya el-yüz sürmekle, Allah tarafından bereketin hâsıl olunacağına inanılırsa, bu şirke götürür.

Sahâbenin, Peygamber-sallallahu aleyhi ve sellem-'in saçı, tükürüğü ve teriyle teberrükte bulunmasına gelince, bu Peygamber-sallallahu aleyhi ve sellem-hayattayken kendisine has olan bir davranıştı.Bunun en açık delîli, Peygamber-sallallahu aleyhi ve sellem-'in vefâtından sonra sahâbe, ne onun odası ve kabrinden bereket ummuş, ne onun namaz kıldığı yerlere yönelmiş, ne de oturduğu yerlerden bereket ummuşlardır. Bunu yapmadıklarına göre evliyânın makamından bereket ummamaları daha önce gelir.Sahâbenin en fazîletlileri olan Ebû Bekir ve Ömer gibi salih kimselerden ne hayatta ne de vefât ettikten sonra bereket ummuşlardır. Sahabe, namaz kılmak veya duâ etmek için Hirâ mağarasına da gitmemişlerdir.Aynı şekilde Allah Teâlâ'nın Musa-aleyhisselâm- ile konuştuğu Tûr dağına namaz kılmak veya duâ etmek için de gitmemişlerdir.Bundan başka evliyâ makamlarının olduğu söylenen dağlara veya herhangi bir peygamberin ayak izlerinin üzerine inşâ edilen bir türbeye gitmemişlerdir.

Ayrıca seleften hiç kimse, Peygamber-sallallahu aleyhi ve sellem-'in Mescid-i Nebevî'de devamlı olarak namaz kıldığı yeri, Mekke'de olsun, başka bir yerde olsun namaz kıldığı hiçbir yeri istilâm edip öpmemiştir.

Peygamber-sallallahu aleyhi ve sellem-'in mübârek ayaklarını bastığı ve namaz kıldığı yerlere el-yüz sürüp öpmek,ümmeti için câiz değilse, nasıl Peygamber-sallallahu aleyhi ve sellem-'den başkasının orada namaz kıldığı veya uyuduğu söylenebilir.

İslâm âlimleri,ayak bastığı veya namaz kıldığı yerlere el-yüz sürüp öpmenin, Peygamber-sallallahu aleyhi ve sellem-'in şeriatından olmadığını kur'an ve sünnetle sâbit olduğunu söylemişlerdir.[34]

3. İbâdetler ve Allah'a yakınlaşma alanında yapılan bid'atlar:

İbâdetler alanında günümüzde ihdâs edilen bid'atlar pek çoktur.Çünkü ibâdetlerde asıl olan, Kur'an ve sünnetle sâbit olmasıdır.Kur'an ve sünnetten delîlsiz olarak yapılan hiçbir ibâdet, câiz değildir.Delîlsiz yapılan her amel de bid'attır.

Çünkü Peygamber-sallallahu aleyhi ve sellem-:

[مسلم رواه] ((مَنْ عَمِلَ عَمَلاً لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ))

"Her kim, bu işimizden (dînimizden) olmayan bir şeyi yaparsa, o yaptığı şey kendisine iâde olunur."[35] buyurmaktadır.

Günümüzde yapılan ve hiçbir delîli olmayan ibâdet-ler pek çoktur.Bunlardan bazıları şunlardır:

1. Namaz kılarken açıktan niyet etmek.

Örneğin: "(Allah rızâsı için) niyet ettim falanca namazı kılmaya" demek, bid'attır.

Çünkü açıktan niyet etmek, Peygamber-sallallahu aleyhi ve sellem-'in sünnetinden değildir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmaktadır:

[الحجرات سورة الآيــة :16] { قُلْ أَتُعَلِّمُونَ اللَّهَ بِدِينِكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الأَرْضِ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ}

"(Ey Muhammed!Onlara) De ki: Siz, dîninizi (ve içinizde olanları) Allah'a mı öğretiyorsunuz (haber veriyorsunuz).Oysa Allah, göklerde ve yerde olanları bilir.Allah, her şeyi hakkıyla bilendir (Kalplerinizde îmân, küfür, iyilik ve kötülük olarak ne varsa,onu bilir. Hiçbir şey ona gizli-saklı kalmaz).[36]

2. Farz namazlardan sonra topluca tesbih çekmek.

Çünkü câiz olan, herkesin vârid olan tesbihleri tek başına çekmesidir.

3. Bazı münâsebetlerde veya duâdan sonra veyahut da ölünün ardından Fâtiha sûresinin okunmasını istemek.

4. Ölünün arkasından yas töreni düzenlemek, yemek yapmak, tâziye olduğunu veya bunun ölüye fayda verdiğini iddiâ ederek ücret karşılığında Kur'an okuyan kimseler kiralamak.

Bütün bunlar, bid'attır.Dînde aslı olmayan ve Allah Teâlâ'nın hakkında hiçbir delîl indirmediği ağır şeyleri yükle-nerek sorumluluk almak ve boyna zincir vurmaktır.

5. İsrâ ve Mîrâç gecesini ve Hicreti kutlamak gibi, dînî münâsebetleri kutlamak.Bu münâsebetlerle kutlamalar yapmanın dînde hiçbir aslı yoktur.

6. Receb ayında, bu aya has olmak üzere Recebiye Umresi yapmak, nâfile namaz kılmak ve oruç tutmak gibi gibi ibâdetler yapmak.

Umre yapmak, oruç tutmak, namaz kılmak, ibâdet etmek amacıyla kurban kesmek veya başka yönden bu ayın diğer aylardan hiçbir ayrı özelliği yoktur.

7. Tasavvufçuların yaptıkları duâ ve zikirlerin her türlüsü.

Bunların hepsi, bid'at ve dîne sonradan sokulan yeniliklerdir.Çünkü bu duâ ve zikirler, câiz olan duâ ve zikirlerden yapılış şekli, görünüşü ve yapıldığı vakitler yönünden tamamen aykırıdır.

8. Şaban ayının 15. gecesini ibâdet etmeye, gündü-zünü ise oruç tutmaya has kılmak.

Çünkü Peygamber-sallallahu aleyhi ve sellem-'den bu konuda kendine has olan herhangi bir şey sâbit olmamıştır.

9. Kabirlerin üzerine (kubbe gibi şeyler) binâ etmek ve bu kabirleri namaz kılınan mescitler edinmek, bereket ummak amacıyla bu kabirleri ziyâret etmek, kabirlerde yatan ölülerle Allah'a tevessülde bulunmak ve şirk amaçlı bundan başka şeyler ve kadınların kabirleri ziyâret etmele-ridir.Oysa Rasûlullah-sallallahu aleyhi ve sellem- kabirleri ziyâret eden kadınlara,kabirleri namaz kılınan mescitler edinen ve kabirlerin üzerinde kandiller yakan kimselere lânet etmiştir.

Sonuç

Son olarak diyebiliriz ki bid'atlar, küfre götüren ve Allah Teâlâ ve Rasûlü Muhammed-sallallahu aleyhi ve sellem-'in meşrû kılmadığı fazla bir dîndir.

Bid'at, büyük günahtan daha şerlidir.Şeytan, bid'at işlenmesine, büyük günah işlenmesinden daha çok sevinir. Çünkü günah işleyen, günah işlerken onun günah olduğu-nu bilir ve o günahı işledikten sonra Allah'a tevbe edebilir.

Bid'at işleyen kimse (bid'atçı), işlediği bid'atın dîn olduğuna ve yaptığı şeyin kendisini Allah'a yaklaştırdığına inandığından dolayı o işten Allah'a tevbe etmez.

Bid'atlar, Peygamber-sallallahu aleyhi ve sellem-'in sünnetle-rini ortadan kaldırır, sünnetleri işlemeyi ve ehli sünneti bid'atçılara çirkin gösterir.

Bid'atlar, mü'mini Allah'tan uzaklaştırır,O'nun gazap ve azabını gerekli kılar, kalplerin haktan saparak bozulma-sına sebep olur.

[30] Hadisi Tirmizî rivâyet etmiş ve 'hadis, sahîhtir' demiştir.

[31] Buhârî ve Müslim

[32] "Risâletul-Mevrid fî Amelil-Mevlid"

[33] İbn-i Teymiyye:"İktidâus-Sırâtıl-Mustekîm".Cilt:2.Sayfa:615.Tahkîk:Prof.Dr.Nâsır el-Akl

[34] İbn-i Teymiyye:"İktidâus-Sırâtıl-Mustekîm".Cilt:2.Sayfa:795-802.Tahkîk:Prof.Dr.Nâsır el-Akl

[35] Müslim

[36] Hucurât Sûresi: 16

Faziletli Şeyh Salih bin fevzan (Allah onu korusun)

KEVSER SURESİ

882 - Hz. Enes (radıyallahu anh) anlatıyor: "Resülullah (aleyhissalâtu vesselâm) bir gün mescidde iken hafıf bir uyku kestirmesi yaptı, sonra gülerek başını kaldırdı. Kendisine:

"Ey Allah'ın Resülü, niçin gülüyorsunuz?" diye sorulunca:

" Bana az önce şu süre nazil oldu" deyip besmele çekti, sonuna kadar Kevser süresini okudu:

"Bismillahirrahmanirrahim, Ey Muhammed! Doğrusu sana pek çok nimet vermişizdir. Öyleyse Rabbin için namaz kıl, kurban kes. Doğrusu adı sanı ortadan kalkacak olan, sana kin tutan kimsedir" (Kevser 1-3).

Resûlullah kıraatı tamamlayınca sordu:

"Kevser'in ne olduğunu biliyor musunuz?"

Biz:

"- Allah ve Resûlü bilir" dedik.

Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) açıkladı:

"Bu bir nehirdir. Rabbim onu bana vâdetmiştir. O nehir üzerinde pek çok hayırlar var. Bu bir havuzdur da. Kıyamet günü ümmetim onun başında (su içmek üzere) toplanacak. Bu havuzdaki maşrapalar gökteki yıldızlar kadar çoktur. Derken içlerinden bir kul çıkarılıp atılacak. Ben müdâhale edip: "Ey Rabbim (onu niye atıyorsun) o benim ümmetimdendir?" diyeceğim. Ancak Cenab-ı Hakk: "Bunlar senden sonra ne bid'atler işlediler senin haberin yok" diyecek."

Buhârî, Tefsir, İnnâ a'taynake'l-kevser 1, Rikâk 53, Müslim, Salat 53, (400); Tirmizî,Tefsir, Kevser (3357), Ebü Davud, Sünnet 26, (4747, 4748); Nesâî, Salât 21, (2,133,134).

883 - İbnu Abbâs (radıyallahu anhümâ) anlatıyor: "Kureyş şöyle dedikodu yapmıştı: "Muhammed'in erkek evlâdı yok. Bir öldü mü arkası kesildi demektir." Bunun üzerine Cenab-ı Hakk, Kevser süresini (sonuncu âyet olan): "Asıl arkası kesik olan sana kin tutandır"a kadar inzal buyurdu."

Rezîn'in ilavesidir.